

မညီမျှသောဟန်ချက်များ

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေနှင့်

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒကို ယှဉ်တွဲသုံးသပ်ခြင်း။

Unbalanced:

Review of the Amended Narcotic Drugs &
Psychotropic Substances Law against the National Drug Control
Policy of Myanmar

မညီမျှသောဟန်ချက်များ

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေနှင့်

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒကို ယှဉ်တွဲသုံးသပ်ခြင်း။

၂၀၀၉ ခုနှစ် မတ်လတွင်

ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးကော်မရှင်၏

အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများအစည်းအဝေးကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါအစည်းအဝေးတွင် ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအတွက်

နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကြေငြာစာတမ်းထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါစာတမ်းတွင်ပါရှိသော နည်းဗျူဟာမှာ ဟန်ချက်ညီသောချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်မှုပင်

ဖြစ်ပါသည်။ ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးနှင့်သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေးတို့သည်

ဝိုင်းဝန်းတာဝန်ယူခြင်းဆိုသောသဘောတရားအောက်တွင်

ဟန်ချက်ညီညီလုပ်ဆောင်သွားရန် ဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုသဘောကို ရည်ရွယ်၍ အစီရင်ခံစာ၏ခေါင်းစဉ်ကို

ပေးထားပါသည်။

မာတိကာ

အမှာ	၁
အကြောင်းအရာအကျဉ်းချုပ်	၃
အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ	၂၁
မူးယစ်ဥပဒေအစိတ်အပိုင်းများကို သုံးသပ်ခြင်း	၂၃
အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ	၂၄
အခန်း (၃) ဗဟိုအဖွဲ့နှင့်လုပ်ငန်းတာဝန်များ	၂၆
အခန်း (၄) လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့်ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များ	၃၂
အခန်း (၅) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူကို ကုသပေးခြင်းနှင့်ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း	၃၄
အခန်း (၆) ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း	၃၆
အခန်း (၈) ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ	၃၈
အခန်း (၉) အထွေထွေ	၄၈
မူဝါဒနှင့် ဥပဒေကွာဟချက်ကို သုံးသပ်ခြင်း	၅၂
ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး	၅၂
သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေး	၅၄
အန္တရာယ်လျော့ကျရေး	၅၉
နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့်သုတေသန	၆၂
လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အညီဖြစ်စေရေး	၆၃
လူတို့၏ စိတ်အစွဲများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ	၆၉
အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၇၃
ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ	၇၈
နောက်ဆက်တွဲ	
၁၉၉၃ ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်ပြင်ဆင်လိုက်သည့်ဥပဒေကို ပူးတွဲဖော်ပြခြင်း	၈၀

အတိုကောက်များ

AHRN	အာရှဒေသဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွယ်သောအန္တရာယ်များ
	လျော့ပါးရေးအဖွဲ့ (မြန်မာ)
BNN	အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးအေဂျင်စီ (အင်ဒိုနီးရှား)
CND	မူးယစ်ဆေးဝါးကော်မရှင်
CSO	(Civil Society Organizations) အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း
IDPC	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့
INCB	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့
JAG	ပူးပေါင်းအရေးဆိုပန်ကြားရေးအဖွဲ့
MANA	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း
MDM	ကမ္ဘာ့ဆရာဝန်များအဖွဲ့
ONCB	မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ရုံး
PDEA	ဖိလစ်ပိုင်မူးယစ်ဆေးဝါးတားဆီးနှိမ်နင်းရေးအေဂျင်စီ
SARA	မူးယစ်ဆေးဝါးရောဂါသုတေသနအသင်း
WHO	ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့
UNODC	ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်မူခင်းဆိုင်ရာရုံး
UNAIDS	ကုလသမဂ္ဂအေအိုင်ဒီအက်စ်ဆိုင်ရာပူးပေါင်းအစီအစဉ်
မူးယစ်ဗဟို	မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့
မူး-စိတ်-တားအဖွဲ့	မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ (တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်၊ ခရိုင်၊မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်)

အမှာစာ

မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေကိုပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်နေ့စွဲဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ လေ့လာကြည့်သောအခါ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေကို အခြေခံ၍ ပြင်ဆင်ထားခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ယခင်ပုဒ်မ ၁၅ ကို ဖြုတ်လိုက်သော်လည်း ပြစ်ဒဏ်များ ပြောင်းလဲမှုသိပ်မရှိလှကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေသည် ပြင်းထန်သော အပြစ်ပေးမှုများကြောင့် နာမည်ကြီးခဲ့သော ဥပဒေ ဖြစ်ပြီး ခေတ်နှင့်မလျော်ညီတော့သော ဥပဒေဖြစ်ပါသည်။

တဖန် အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒကိုလည်း နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒသည်ကား ခေတ်အခြေအနေ၊ နိုင်ငံ တကာအခြေအနေများနှင့် လျော်ညီအောင်ရေးဆွဲထားသောကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းက ချီးမွမ်း ခဲ့ကြသော မူဝါဒတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒကို မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ရေးဆွဲ၍ အကောင်အထည်ဖော်သွားမည်ဖြစ်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကြီးမားသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးပါသော မူဝါဒလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်လာသည့်အခါ ပြင်ဆင်ပြဌာန်းလိုက် သော မူးယစ်ဆေးဝါး ဥပဒေက အထောက်အပံ့ကောင်း ဖြစ်စေမည်လော၊ သို့တည်းမဟုတ် အခက်အခဲ များ ဖြစ်စေမည်လောဆိုသည်ကို ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စာရေးသူအနေဖြင့် အဆိုပါ မူဝါဒနှင့်ဥပဒေနှစ်ရပ်ကို ယှဉ်တွဲသုံးသပ်ရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ တိုတောင်းသောအချိန်အတွင်းတွင် မြစ်ကြီး နား၊ မန္တလေး၊ လားရှိုးမြို့များသို့လည်း သွားရောက်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများ၊ ဥပဒေ အထောက်အကူ ပြုအဖွဲ့များ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ စသည်ဖြင့် ကြိုးစားတွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤသုံးသပ်ချက်ရေးသားနိုင်ရန် ကူညီပေးခဲ့ကြသောသူများ၊ AHRN, MANA, SARA, MDM, Legal aid ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့များ၊ မေတ္တာဖောင်ဒေးရှင်း၊ လားရှိုးမြို့ရှေ့နေများအသင်းမှ ပုဂ္ဂိုလ် များ၊ မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်၏ ဒေသကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဦးသန်းဝင်းရွှေ (ဥပဒေ အကြံပေး - စောမွန်အသင်း)၊ ရံပုံငွေပံ့ပိုးပေးသူများ စသည်ဖြင့် အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ပြော ကြားလိုပါသည်။

ဤသုံးသပ်ချက်စာတမ်းတွင် ပါရှိသောအကြောင်းအရာများသည် စာရေးသူ၏ အဘော်သာဖြစ်ပြီး အချိန် တိုအတွင်းရေးသားခြင်းဖြစ်၍ အမှားအယွင်းများရှိခဲ့သော် ခွင့်လွှတ်နားလည်ပေးပါရန်လည်း ပန်ကြားအပ် ပါသည်။

စာရေးသူ
ဒေါက်တာထွေးကြူ

အကြောင်းအရာအကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအနေဖြင့် ၁၉၈၀ နှစ်များတစ်ဝိုက်တွင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အများဆုံး ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံက ဘိန်းထွက်ရှိမှု အများဆုံးဖြစ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုအချိန်မှစ၍ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အာဖဂန်နစ္စတန်ပြီးလျှင် ဒုတိယအများ ဆုံး ဘိန်းစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ပါသည်။^၁ စိတ်ကြွဆေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် အဓိကအရင်းအမြစ်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်နေပြီး ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းမှ ထွက်ရှိနေ ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထုတ်လုပ်သောစိတ်ကြွဆေးများကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများတွင် ဖမ်းဆီးရမိလျက်ရှိ ကြောင်းကို ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် မူခင်းဆိုင်ရာရုံး၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။^၂ အိပ်ချ် အိုင်စွီ ကူးစက်မှုအနေဖြင့်ကြည့်လျှင်လည်း မူးယစ်ဆေးသွေးကြောထဲ ထိုးသွင်းသုံးစွဲသူများအကြားရှိ ကူး စက်မှုမှာ အခြားသောအုပ်စုများဖြစ်သည့် အမျိုးသားချင်းလိင်တူဆက်ဆံသူများ၊ လိင်လုပ်သားများအကြား ကူးစက်မှုနှင့်နှိုင်းစာသော် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်လေ့လာချက်အရ ဖြစ်ပွားနှုန်း ၃၄.၉% ရှိနေပါ သည်။^၃

နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၀) ရက် နေ့တွင် အတည်ပြုထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကိုလည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၄) ရက်နေ့စွဲဖြင့် အတည်ပြုထုတ်ပြန်ကြေငြာခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး ကွန်ဗင်းရှင်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာအထူးအစည်းအဝေး (၂၀၁၆) ပါ အကြံပြုချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေရေးဆွဲထားသော မူဝါဒဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက ကြိုဆိုခဲ့ကြသော မူဝါဒလည်းဖြစ်ပါသည်။ တဖက်တွင်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး ဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်လိုက်သောအခါ ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၅ အရ ဆေးသုံးသူများကို အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းကို ပယ်ဖျက်လိုက်သော်လည်း ပြစ်ဒဏ်များမှာ ပြင်းထန်နေဆဲရှိနေသည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေသည် ပြင်းထန်သောအပြစ်ပေးမှုများအတွက် ဝေဖန်ခံရသော ဥပဒေဖြစ်ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်ပြင်ဆင်လိုက်သောကာလအထိ ၂၅ နှစ်တာကာလတွင်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် အားနည်းခဲ့သော ဥပဒေဖြစ်ပါသည်။ တဖန် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင် လိုက်သော ဥပဒေသည်လည်း ၁၉၉၃ ဥပဒေကို အခြေခံပြီးပြင်ဆင်ခြင်းသာဖြစ်၍ အရေးယူမှုများ ပြင်းထန်

¹ Myanmar Opium Survey 2017, UNODC
² Trends and Patterns of Amphetamine-type Stimulants and New Psychoactive Substances, 2017.UNODC
³ Myanmar Integrated Biological and Behavioural Surveillance Survey and Population Size Estimates among People Who Inject Drugs 2017-2018, National AIDS Program, Ministry of Health & Sports, Myanmar.

နေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတို့သည် လိုက်လျောညီထွေ ရှိ၊ မရှိဆိုသည်ကိုလည်း ဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်လာသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မူဝါဒနှင့် ဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာပြီး ဤအစီရင်ခံစာကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ - မူဝါဒအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်များကိုအနိမ့်ဆုံးအဆင့်အထိလျော့ချခြင်းဖြင့်လုံခြုံပြီးကျန်းမာသော လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုတည်ဆောက်ရေးကို ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒကို ရေးဆွဲရာတွင် အခြေခံသဘောတရားအနေဖြင့် သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားကို အခြေခံပြီးကျန်းမာရေးကို ဗဟိုပြုသော ချဉ်းကပ်မှုပုံစံများ ဖော်ဆောင်သွားရန်နှင့် ပြီးပြည့်စုံသော အစီအမံများ ချဉ်းကပ်မှုများနှင့် အတူ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပါဝင်နိုင်ရေးကို အခြေခံထားပါသည်။

မူဝါဒ၏ ဦးစားပေးနယ်ပယ် ငါးခုကို ပြဌာန်းထားရာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည် -

- ထုတ်လုပ်မှုလျော့ချရေးနှင့်အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး
- သုံးစွဲမှုလျော့ချရေးနှင့်နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ်လျော့ချရေး
- နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး
- သုတေသနလုပ်ငန်းများတိုးမြှင့်ရေး
- လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီဖြစ်စေရေး

အထက်ပါ ဦးစားပေးနယ်ပယ်များကို မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ အကျဉ်းရုံး၍ သုံးသပ်ပြထားပါသည်။

ထုတ်လုပ်မှုလျော့ချရေးနှင့်အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး - ဤခေါင်းစဉ်အောက်တွင် တားဆီးနှိမ်နင်းရေးစစ်ဆင်ရေးများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့လူထုများအပါအဝင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်၊ အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်နှင့် တောင်သူများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အပါအဝင် လူထုအခွင့်အရေးများ တိုးမြှင့်ပေးရေးတို့ကို မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

သုံးသပ်ချက် - မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဘိန်းစိုက်တောင်သူများသည်လည်း ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များအရ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများဖြစ်နေခြင်း၊ တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် စိုက်ပျိုးခြင်းကိုလည်း ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိသဖြင့် တစ်ကိုယ်ရေသုံးရန်စိုက်ပျိုးသူများပါ ဥပဒေအရ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့် စာရင်းဝင်နေသူများဖြစ်နေပါသည်။ အဆိုပါဒေသများတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို တဖက်က အစပျိုး၍ တဖက်ကလည်း ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုများကို တဖြည်းဖြည်းလျော့ချသွားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဘိန်းစိုက်ပျိုးသောရွာ စုစုပေါင်း၏ ၇၂% သည် ဝင်ငွေအလွယ်တကူရရှိရန်၊ စားဝတ်နေရေးနှင့် ပညာရေး စသည့်လိုအပ်ချက်တို့ ဖြည့်ဆည်းရန် စိုက်ပျိုးကြကြောင်းကိုလည်း မူဝါဒတွင်

ဖော်ပြထားပါသည်။⁴ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဥပဒေအရပြစ်မှုကျူးလွန်သကဲ့သို့ဖြစ်နေသော တောင်သူများအနေဖြင့် အစား ထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အုပ်ချုပ်သူများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးတာဝန်ရှိသူများနှင့်အတူ လက်တွဲ လုပ်ဆောင်ရန် အခက်အခဲများရှိနေနိုင်ပါသည်။

မူဝါဒအရပူးပေါင်းပါဝင်မှုများကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေတွင် အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ ခေါင်း စဉ်အောက်ရှိ ပုဒ်မ ၃ (င) တွင် '...အစိုးရမဟုတ်သော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်/ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ ၆ (က) တွင် '...အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း/ သာ တွေ့ရပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ အပါအဝင်ပြည်သူများ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ပြဌာန်းချက်များ မတွေ့ရှိရပါ။

အခြားအရေးပါသောအချက်မှာ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ မူဝါဒအရ တိုင်းရင်းသားလက်နက် ကိုင်များအပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံ ဆက်ဆံရန်လိုအပ်သကဲ့သို့ လုပ်ငန်းများမှာလည်း ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ကျန်း မာရေး၊ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများပါရှိနေပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက မူးယစ်ဗဟို၏ အဓိကတာဝန်ယူ ထားခြင်းသည် လုပ်ငန်းသဘာဝအရ အများပြည်သူလုံခြုံရေးအဓိကတာဝန်ယူနေရသော ဝန်ကြီးဌာနက အခြား သောတာဝန်များထမ်းရွက်နေရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံကို ကြည့်ပါကလည်း မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးအတွက် သီးခြားဖွဲ့စည်းထားသော ONCB (Office of Nar- cotics Control Board) ဟု တွေ့နိုင်ပြီး ဌာနပေါင်း (၁၀) ခုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာရုံးပေါင်း (၁၁) ခုရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁵ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကို လေ့လာကြည့်ပါကလည်း PDEA (Phillipine Drug Enforcement Agency) ကို သမ္မတရုံး၏ အောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။^{6, 7} ဒေသဆိုင်ရာရုံးခွဲပေါင်း (၁၇) ခု ထားရှိပြီး၊ PDEA ကို မူးယစ်အထူးတပ်ဖွဲ့များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဓာတုပစ္စည်းဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့များ စသည်တို့ဖြင့် ပံ့ပိုးထားကြောင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံကို ကြည့်ပါကလည်း National An- ti-Narcotics Agency (BNN - Badan Narkotika Nasional) ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားပြီး သမ္မတထံတိုက်ရိုက် အစီရင်ခံရကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့ကို သမ္မတ၏ တိုက်ရိုက်စီမံခန့်ခွဲမှု အောက်တွင်ရှိသော အဖွဲ့အဖြစ်သီးခြားဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အနေဖြင့်လည်း အခြားသော ဝန်ကြီးဌာနများကို လိုအပ်သလိုစီစဉ်ညွှန်ကြားရာ၌ အခက်အခဲများ ရှိနိုင်ပေ ရာ ဝန်ကြီးဌာနအများအပြားနှင့် သက်ဆိုင်သော မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့ကို သီးခြားဖွဲ့စည်းခြင်းက ပိုမိုဆီလျော် မည်ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရေးတွင်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးကိစ္စ

⁴ ၈-၁၅၊ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ
⁵ https://www.oncb.go.th/EN_ONCB/Pages/Organization.aspx
⁶ <http://pdea.gov.ph/>
⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Philippine_Drug_Enforcement_Agency

များလည်း ပတ်သက်လာနိုင်ပေရာ သမ္မတစီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် ဖော်ဆောင်သော မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့က တာဝန်ယူခြင်းသည် ပိုမိုဆီလျော်မည်ဟု မြင်မိပါသည်။

သုံးစွဲမှုလျော့ချရေးနှင့်နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ်လျော့ချရေး - ဤခေါင်းစဉ်များအောက်တွင် ဆေးသုံးစွဲမှုကြိုတင်ကာကွယ်ရေး၊ ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာသောအန္တရာယ်များ လျော့နည်းသွားရေး၊ ဆေးစွဲကုသရေး နောက်ဆက်တွဲစောင့်ရှောက်ရေး စသည်ဖြင့် ပါဝင်ပါသည်။ မူဝါဒအရအကြံပြုချက်များကို ခေါင်းစဉ်ငယ် (၅) ခုဖြင့် ဖော်ပြထားသည်တို့ကို လိုအပ်သည်တို့ကိုကောက်နုတ်၍ အကျဉ်းရုံးဆွေးနွေးပြထားပါသည် -

(က) **သုံးစွဲမှုကြိုတင် ကာကွယ်ရေး** - ကျောင်းများနှင့် ရပ်ရွာအဆင့်ပညာပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူငယ်များအတွက် စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ အခြားသောအစားထိုးနည်းလမ်းများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခြေအနေပေးသော ဥပဒေရှိခြင်း၊

သုံးသပ်ချက် - ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြပါရှိခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တွင် ပုဒ်မ ၆ (c) တွင် 'ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား စာရင်းကောက်ယူ၍ ဆေးကုသပေးရေး၊ အသိပညာပေးရေး၊ ပညာပေးလှူဆော်ရေး...' စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်ကိုသာ တွေ့ရပါသည်။ လူငယ်များ၊ ကျောင်းသားလူငယ်များအား ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးကို ပြဌာန်းထားခြင်း မတွေ့ရပါ။ အလားတူပင် ဆေးသုံးသောဘက်သို့ အာရုံမရောက်စေရန် အခြားသောနည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

(ခ) **အန္တရာယ်လျော့ချရေး** - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်း၊ ဆေးလွန်သေဆုံးမှုကာကွယ်ကုသရေးအပါအဝင် ဘက်စုံလွှမ်းခြုံသောဝန်ဆောင်မှုများတိုးချဲ့ ဆောင်ရွက်ရန်၊ တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရန်၊ အခြေအနေဖန်တီးခွင့်ရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဥပဒေနှင့်ရန်ပုံငွေရရှိရေးမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းဖြင့် ဆေးစွဲကုသမှုနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ လက်လှမ်းမီရရှိစေခြင်း၊

သုံးသပ်ချက် - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီးက ဖော်ပြထားသည်မှာ

- ဆေးသုံးစွဲခြင်း၊
- တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊

- ထိန်းချုပ်ဆေးဝါးအုပ်စုဝင် အပင်များကို တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း၊
- မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲရာတွင် အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကိရိယာများကို လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း

တို့ ပါဝင်ကြောင်း အဆိုပါအဖွဲ့ကြီး၏ မူဝါဒလမ်းညွှန်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။⁸

ယခု ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါး ဥပဒေတွင် ၁၉၉၃ ဥပဒေတွင်ပါရှိခဲ့သော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ ကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသော ပုဒ်မ ၁၅ ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်းဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကိုသာပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီးတစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် ခွင့်ပြုထားခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံးရာတွင် အသုံးပြုသောပစ္စည်းကိရိယာများ လက်ဝယ်ထားရှိခွင့် စသည်တို့ မပါရှိသောကြောင့် ဆေးသုံးစွဲသူများသည် ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) အရ မူးယစ်ဆေးပမာဏ အနည်းငယ်လက်ဝယ်တွေ့ရှိရုံမျှဖြင့် ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ်မှ (၁၀) နှစ် အထိ ပြစ်ဒဏ်ပေးခံနေရဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး မူးယစ်ဆေးဝါးတိုင်ကြားရေးဌာနဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ပြည်သူလူထုထံမှ တိုင်ကြားချက်များအရ ဖမ်းဆီးရရှိမှုများကို သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များ ဖော်ပြပေးခဲ့ပါသည်။ စတင်ထုတ်ပြန်သော ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လမှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလထိ သမ္မတရုံး၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များတွင် ပါရှိသော ဇယားကွက်များအတွင်း ဖော်ပြထားသည့် အမှုများအနက် ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) အရ အရေးယူမှုများကို လေ့လာကြည့်ရာ အောက်ပါ အတိုင်းတွေ့ရပါသည်။

တိုင်ကြားမှုဖြင့် စုစုပေါင်း အရေးယူခံရသူပေါင်း - ၆၉၈ ဦး

အရေးယူခံရသူများအနက် ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) ဖြင့် အရေးယူခံရသူပေါင်း - ၃၂၀ ဦး (၄၆%)

ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) ဖြင့် အရေးယူခံရသူများကို ကျား/မ အရ ခွဲခြားသော် -

ကျား - ၂၉၀ ဦး (၉၁%)

မ - ၃၀ ဦး (၉%)

သို့ဖြစ်ရာ ပမာဏအနည်းငယ်မျှနှင့် အရေးယူခံရသူများသည် ၄၆% မျှ ရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်နေ၍ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒသဟဏ္ဍာတဖြစ်မနေခြင်းကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ မူဝါဒအရလည်းအခြေအနေဖန်တီးခွင့်ရှိသောဥပဒေကိုဖော်ပြထားသော်လည်းလက်ရှိဥပဒေအရမူအပြစ်ပေးအရေးယူသော ဥပဒေအဖြစ်သာ တွေ့မြင်နေရပါသည်။ ထို့ပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတွင်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား အပြစ်ပေး အရေးယူခြင်းကို မလွဲမသွေလုပ်ဆောင်ရန် မလိုကြောင်းကို မကြာခဏရှင်းလင်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။⁹

⁸ IDPC Drug Policy Guide, 3rd Edition.
⁹ Chapter 1, INCB 2017 Report released in 2018

မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ရာတွင်လည်း ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် အချိုးကျမှုမရှိဘဲ ပြင်းထန်နေခြင်း၊ ထောင်ဒဏ်အစား အခြားသောအရေးယူမှုများ ချမှတ်ခြင်းများမပါရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အနေဖြင့် နိုင်ငံတဝန်းရှိ အကျဉ်းထောင် နှင့် ရဲဘက်စခန်းများကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း သွားရောက်လေ့လာခဲ့ရာ အကျဉ်းထောင်များအ တွင်းတွင် လက်ခံနိုင်သည်ထက် တစ်ဆ၊ နှစ်ဆမက အကျဉ်းသားများပြည့်နေကြောင်း၊ အဓိက အားဖြင့် မူးယစ်ဆေးအမှုများတွင် ဆေးပြား တစ်ပြား၊ နှစ်ပြားဖြင့် ထောင်ကျနေပြီး အများကြီးမိ သူက အနည်းငယ်သာရှိကြောင်း ပြောကြားထားသည်ကိုလည်း သိရှိရပါသည်။¹⁰ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုလည်း ဖော်ပြထားပါပြီး ထောင် သွင်းအကျဉ်းချခြင်းအစား အခြားသောနည်းလမ်းများကို မြှင့်တင်ရန်ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါ သည်။¹¹ ကုလသမဂ္ဂ၏ တိုကျိုစည်းမျဉ်းများဟု ခေါ်တွင်သည့် အကျဉ်းချထားခြင်းမပြုဘဲ လုပ်ဆောင်နိုင် သည့် အနည်းဆုံးစံချိန်စံညွှန်းစည်းမျဉ်းများအရ ကျင့်သုံးရန်ပြဌာန်းထားချက်များတွင်လည်း ထောင်ဒဏ်အစား အခြားသောနည်းလမ်း ကျင့်သုံးနိုင်ရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။¹² မူးယစ်ဆေးဝါး ကွန်ဗင်းရှင်းများအရလည်း မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်ရန်၊ စောစီးစွာသိရှိရန်၊ ကုသပေးရန်၊ နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်ပေးရန်၊ ပြန်လည် ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေးကို အစွမ်းကုန်ဆောင်ရွက် ကြရန်သာဆိုထားပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူရန် ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။¹³ ထို့ပြင် ရောင်းဝယ်ဖောက် ကားခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော၁၉၈၈ကွန်ဗင်းရှင်းတွင်လည်းထိုသို့သောအသေးစားကိစ္စများ (သို့) တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်ကိစ္စများအတွက်ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းအစားအခြားသောနည်းလမ်းများ ကျင့်သုံးရန်၊ ဆေးသုံးစွဲနေသူများဖြစ်နေပါက ကုသပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအ သိုင်းအဝိုင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေးများ လုပ်ဆောင်ပေးရန် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါ သည်။¹⁴ စင်စစ်အားဖြင့် ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက် ပုဒ်မ ၃ (ခ) ပါ ဖော်ပြချက်ဖြစ်သည့် ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းများပါ ပြဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်ဆိုသော ဥပဒေပါစကားရပ်နှင့် ဥပဒေပါပြစ်ဒဏ်များ ကိုက်ညီမှုမရှိ ဖြစ်နေ ခြင်းလည်း ဖြစ် ပါသည်။

¹⁰ <https://www.myanmar-now.org/mmm/news/770>
¹¹ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ (စာ - ၂၆)
¹² United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (the Tokyo Rules)
¹³ 1961 Convention, article 38; 1971 Convention, article 20.
¹⁴ 1988 Convention, article 3 (4).

(ဂ) ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေး - မဖြစ်မနေကုသမှုခံယူရသည့် စနစ်မှ မိမိဆန္ဒအလျောက်ကုသမှုခံယူသည့် စနစ်သို့ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်း၊ အမျိုးမျိုးသော ကုသရေးပုံစံ ကုထုံးများလွှဲပြောင်းကုသစေခြင်း၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် အစီအစဉ်များကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးစွဲကုသခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများတွင် ဘဝတူများ ပါဝင်လာစေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း။

သုံးသပ်ချက် - မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ ပါ ပြဌာန်းချက်များအရ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ကုသရန် ပြဌာန်းထားကြောင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၉ (စု) အရ ဆေးသုံးစွဲခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆေးသုံးကြောင်း သံသယရှိမှုဖြင့် မည်သူမဆို ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ သတင်းပေးရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။ ပုဒ်မ ၉ (က) အရ ဆေးသုံးစွဲသူကို ဆေးကုသမှုခံယူရမည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲတိုင်းသည် ဆေးကုသမှုခံယူရန်မလိုအပ်ဘဲ ဆေးစွဲသော အဆင့်ရောက်နေသူများသာ ဆေးကုသမှုခံယူရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် မှုခင်းဆိုင်ရာရုံး၏ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါးအစီရင်ခံစာ (၂၀၁၇) တွင်လည်း ဆေးသုံးစွဲသူများ၏ ၁၀% ခန့်ကသာလျှင် မူးယစ်ဆေးစွဲဝေဒနာခံစားနေရပြီး ဆေးကုသမှုလိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁵ သို့ဖြစ်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ မဖြစ်မနေဆေးကုသမှု ခံယူရန် ပြဌာန်းထားသည်ကို သိမြင်နိုင်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒအရမူ မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရေးကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ပြင် မူဝါဒအရ ဘက်စုံလွှမ်းခြုံသော ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးချဲ့သွားရန်ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများကို အဓိကအကောင်အထည်ဖော်နေသူများမှာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့များ၏ ပြောကြားချက်များအရ ဥပဒေပြင်ဆင်ပြီးနောက် ၂၀၁၈ နှစ်လည်ပိုင်းနောက်ပိုင်းတွင် ဖမ်းဆီးမှုများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် လုပ်ဆောင်လာပြီး ဆေးသုံးသူများ၊ ဘဝတူချင်း ကူညီသူများပါ ဖမ်းဆီးခံရခြင်း၊ စစ်ဆေးခံရခြင်းများ ကြုံနေရသောကြောင့် ဝန်ဆောင်မှုရယူသူများ လျော့နည်းသွားကြောင်း သိရပါသည်။ ဥပဒေ၏ အကျိုးဆက်အရရှိနေဆဲ ဝန်ဆောင်မှုများပင် အခက်အခဲများ တွေ့နေရသဖြင့် မူဝါဒတွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ လုပ်ငန်းများတိုးချဲ့ရန်မှာ ဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်နေသော အခက်အခဲများ ရှိမည်သာဖြစ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒအရ အမျိုးမျိုးသော ကုထုံးပုံစံများ၊ လူထုအခြေပြုကုသရေးများသည် ကောင်းမွန်သော အကြံပြုချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ အမျိုးမျိုးဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများ

¹⁵ World Drug Report 2017, UNODC

ရှိသကဲ့သို့ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဥပဒေပြဌာန်းချက် (ပုဒ်မ ၉) အရမူ ဆေးကုသမှုခံယူသူများသည် အစိုးရက ဖွင့်လှစ်ထားသော ဌာနများသို့သာ ဦးတည်ပြဌာန်း ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မူဝါဒအရ ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဆေးသုံးဖူးသော ဘဝတူများ ပါဝင်လာရေးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့သောလုပ်နည်းလုပ်ဟန်သည် သက်ဆိုင်ရာလူထု လူတန်းစားများ၏ပါဝင်ခွင့်အရလည်း လျော်ကန်သင့်မြတ်သောဖော်ပြချက်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် လက်ရှိဥပဒေအရမူ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်နေသည့် ဆေးသုံးစွဲဖူးသူများပင် စစ်ဆေးဖမ်းဆီးမှုများ ကြိုတွေ့နေရပေရာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒအကြား ကွာဟနေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

(ဃ) တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ယန္တရားများ၌ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုကောင်းခြင်း - လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် တိကျသောအခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ရှိမှုကို သတ်မှတ်ထားခြင်း၊ သက်ဆိုင်သော ဝန်ကြီးဌာနများအကြား ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ထိရောက်အားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အကျိုးပတ်သက်စပ်ဆိုင်သူအားလုံး အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်နိုင်သော ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုအစီအမံများ တည်ထောင်ခြင်း၊ ဘက်စုံပါဝင်သော ပြီးပြည့်စုံသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ (သုံးစွဲမှု ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ အန္တရာယ်လျော့ချရေး၊ ကုသရေး၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေး စသည်) ကို တစ်နေရာတည်း ရရှိနိုင်ရန် မြှင့်တင်ပေးခြင်း။

သုံးသပ်ချက် - ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း အဓိကစဉ်းစားရန်မှာ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်ယူမှုအပိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေအရ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးက ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူထားပြီး ပုဒ်မ ၂၇ အရ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကိုလည်း ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနကပင် ဆောင်ရွက်ရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးနယ်ပယ်တွင် ကဏ္ဍပေါင်းများစွာ ဝန်ကြီးဌာနများ ပါဝင်ပတ်သက်နေပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ပင်ကိုယ်သဘောအရ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးကို အဓိကထားတာဝန်ယူနေရပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးလုပ်ငန်းတာဝန်ကြီးတစ်ခုလုံး ထပ်မံတာဝန်ယူလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင်လည်း လုပ်ငန်းသဘောအရ အမိန့်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များ ထုတ်ပြန်ရခြင်းများရှိတတ်ရာ ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုက အလားတူ အခြားသော ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုကို အမိန့်နှင့် ညွှန်ကြားချက်များ ထုတ်ပြန်နေရသည့်သဖွယ်ဖြစ်နေပေရာ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခက်အခဲများရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအစား သမ္မတရုံးအောက် သီးခြားဖွဲ့စည်းသည့် အဖွဲ့မျိုးဆိုပါက ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေး လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း ပိုမိုချောမွေ့စေနိုင်ပါသည်။

(င) ထိန်းချုပ် ဆေးဝါးများ ရရှိ လက်လှမ်းမီရေး - လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် လုံလောက်စွာ၊ လက်လှမ်းမီ ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သော အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်များ၊ စံလုပ်နည်းလုပ်ထုံးများ၊ လုပ်ငန်း လမ်းညွှန်များ ပြုစုပေးရန်၊ သက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များကို အသိပညာပေးရန်။

သုံးသပ်ချက် - နာကျင်သောဝေဒနာခံစားနေရသူများ (ကင်ဆာ၊ ခွဲစိတ်လူနာ စသည်) ကဲ့သို့ ထိန်းချုပ်ဆေးဝါးများလိုအပ်နေသူများ ရသင့်သည်ကို လွယ်လင့်တကူ ရရှိနိုင်ရန်သည်လည်း အရေးကြီးပြီး ဥပဒေနှင့် လုပ်နည်းလုပ်ထုံးများကြောင့် အဟန့်အတားမဖြစ်သင့်ပါ။ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ (INCB) ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အစီရင်ခံစာတွင် နိုင်ငံ အလိုက် တွေ့ရှိချက်များကို ဖော်ပြထားရာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်လည်း ဒေသတွင်းရှိ အခြား သောနိုင်ငံများနည်းတူပင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများကို တရားဝင် သုံးစွဲရန် လွယ်လင့်တကူမရနိုင်သောကြောင့် ဆေးကုသရေးတွင် လိုအပ်ချက်များရှိနေကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဆေးကုသရေးအတွက် လုံလောက်စွာရရှိနိုင်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် လုပ်နည်းလုပ်ထုံး ပိုင်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ဆန်းစစ်ပြီး ပြင်သင့်သည်ကို ပြင်ဆင်ရန် ဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့် တိုက် တွန်းကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ဥပဒေအကြည့်လျှင် မူးယစ်ဗဟိုအပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်နေပြန် ပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် သက်ဆိုင်နေ သော အပိုင်းများသည် ဗဟိုအဖွဲ့က ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနဖြစ်နေသဖြင့် လုပ်ငန်းများလျင်မြန် ချောမွေ့ရန်၊ လုပ်နည်းလုပ်ထုံးများကို ပြင်ဆင်သင့်ကို ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်နေပါသည်။

နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ရေး - နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မူဝါဒတွင် နယ်စပ်စီမံခန့်ခွဲမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို မြှင့်တင်စေခြင်း၊ နယ်စပ် ဖြတ်ကျော်ပြစ်မှုများ၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်မှုခင်းများအတွက် တရားစီရင်ရေး၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို မြှင့် တင်စေခြင်း၊ နိုင်ငံတကာနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများထံမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လုပ်နည်းလုပ် ဟန်ကောင်းများကို ရရှိစေခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ နည်းပညာ၊ သံတမန်ရေးရာနှင့် အသိပညာ စသည့်အရင်းအ မြစ်များထောက်ပံ့မှု အပါအဝင် ဤမူဝါဒနှင့် ကိုက်ညီသော အထောက်အပံ့များ ရယူစေခြင်းတို့ကို ဖော်ပြ ထားပါသည်။

သုတေသနလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှု အခြေအနေနှင့် အကျိုး သက်ရောက်မှုများ၊ တရားမဝင်ဆေးဝါးများနှင့်ဓာတုပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုနှင့်ဖြန့်ဖြူးမှု၊ အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ဆိုင်ရာဒေသများ၏ လိုအပ်ချက်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပတ်သက်သော ပြစ်မှုများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးရာမှ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသူတို့၏ အောင်မြင်ခဲ့ပုံများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအား အကျိုးပြု နိုင်ပုံ၊ တိုင်းရင်းဆေးအပါအဝင် အခြားသော ကုသနည်းများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ သေဒဏ်ချမှတ် ခြင်း အပါအဝင် ဥပဒေများပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို မူဝါဒတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

သုံးသပ်ချက် - ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုရာ၌ နိုင်ငံတွင်း အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ နယ်စပ်ဒေသဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အာရှဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်ဖြင့်ရှိပေရာ ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်လျှင်လည်း ဥပဒေအရ မူးယစ်ဗဟိုက အဓိကတာဝန် ယူထားပြီး လုပ်ငန်းသဘောအရ ကဏ္ဍစုံ၊ နယ်ပယ်စုံဖြစ်နေသောကြောင့် သီးခြားဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပိုမိုဆီလျော် ကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင်လည်း အလားတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် လက်ရှိအားဖြင့် သုတေသနအားနည်းမှုကြောင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူမည်မျှရှိသည်ကို ပြောနိုင် သော အခြေအနေမရှိပါ။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ အစီရင်ခံ စာ၏ အကြံပြုချက်အမှတ် (၁) တွင် ဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ ကောက်ယူရန်၊ ဆေးကုသရေးနှင့် ပတ်သက်၍ လွယ်လင့်တကူရနိုင်မှုနှင့် အသုံးပြုနိုင်မှု တို့ကို အချက်အလက်များ ကောက်ယူရန် တိုက်တွန်းထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။¹⁶

လူ့အခွင့်အရေး ပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဖြစ်စေရေး - မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် အကြံပြုထားသည့် လုပ် ငန်းများမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိပညာနှင့် ဗဟုသုတများ ဖြန့်ဝေသည့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေး ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအတွက် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပါ သော အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်ဖန်တီးပေးခြင်း၊ (မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို လူနာကဲ့သို့ ဆက်ဆံခြင်း)၊ လူ့ အခွင့်အရေးအခြေပြု ချဉ်းကပ်မှုများ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာအသိပညာနှင့် ဗဟုသုတ ဖြန့်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ အချိုးညီသော ဥပဒေရေးရာ တုံ့ပြန်မှုများအပါအဝင် မူဝါဒများ နှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးကဏ္ဍများ မြှင့်တင်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွှယ်သော မှုခင်းများအ တွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုများအပေါ် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း၊ (မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများတွင် သေ ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ရုပ်သိမ်းနိုင်ရန် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း)၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အားလုံးပပျောက်ရေး ကွန်ဗင်းရှင်းနှင့်အညီ ကျား/မ ခွဲခြားမှုမရှိရေး ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။ မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ကလေးသူငယ်များ/ အမျိုးသမီးများ/ မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် အားနည်း သော လူအုပ်စုများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

သုံးသပ်ချက် - ယခင်မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို အပြစ်ပေးအရေးယူပြီး ထောင် ဒဏ်များ ချမှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရပါသည်။ ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေ တွင် ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ချမှတ်သောထောင်ဒဏ်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်သော်လည်း ဆေးသုံးစွဲသူများမှာ လက်ဝယ်တွေ့ရှိမှုဖြင့် ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) အရ ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ခံရခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခံရစဉ်အတူရှိနေသူများမှာ ပုဒ်မ ၂၁ ဖြင့် အရေးယူခံနေရခြင်းတို့ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ လျော့ကျသွားရန် မလွယ်ကူသေးပါ။ မူဝါဒ အရ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပါသော အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်ရန် ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေအရ အကန့်အ

¹⁶ Recommendation 1, Chapter 4, INCB Report 2017

သတ်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးစွဲခြင်းသည် 'နာတာရှည်၊ ပြန်ပြန်ဖြစ်တတ်သော ကျန်းမာရေးအခြေအနေတစ်ခု' ဟု ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီးက ဖွင့်ဆိုထားသည်နှင့်အညီ မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒအရ ကျန်းမာရေးပဟိုပြုချဉ်းကပ်ရန်ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေအနေအထားအရ အပြစ်ပေးအရေးယူသော ချဉ်းကပ်မှုဘက်သို့ အားသာနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ မူဝါဒတွင် အချိုးညီသော ဥပဒေရေးရာ တုန့်ပြန်မှုများကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်မညီမျှဘဲ ပြင်းထန်နေဆဲဖြစ်သည်ကို အထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ အကျဉ်းထောင်ခရီးစဉ်တွေ့ရှိချက်တွင်လည်း ဖော်ပြပြီးဖြစ်ပါသည်။

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဥပဒေအရ ပုဒ်မ ၆ (c) အရ ဆေးသုံးစွဲသူများကို စာရင်းကောက်ယူခြင်း၊ ပုဒ်မ ၉ ပါ ပြဌာန်းချက်များအရ ဆေးကုသစေခြင်း၊ ဆေးသုံးကြောင်းသံသယရှိသူကို ရဲများက ဆေးစစ်စေခြင်း၊ မလိုက်နာပါက တရားရုံးသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ မည်သူမဆို ဆေးသုံးကြောင်းသံသယရှိသူကို ရဲသို့ သတင်းပေးနိုင်ခြင်း စသည့်ပြဌာန်းချက်များမှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံချဉ်းကပ်မှုများ မှှင့်တင်ပေးရန်ဟုဆိုသော မူဝါဒပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေခြင်းမရှိဘဲ ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လုံးဝသည်းမခံသော သဘောတရားကိုသာ ထင်ဟပ်နေပါသည်။ ဥပဒေပါပြဌာန်းချက်များသည် လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်းပါ အချက်များနှင့် ငြိစွန်းနေသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။¹⁷

မူဝါဒတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်ဟု ပါရှိသော်လည်း ပြင်ဆင်လိုက်သောဥပဒေတွင် သေဒဏ်ပြဌာန်းထားဆဲသာဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ၂၇ ကြိမ်မြောက်အစည်းအဝေးတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းမှုကို ဖြေကြားရာတွင်လည်း ကြိုတင်ကြံရွယ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်သော သတ်ဖြတ်မှုများကဲ့သို့ အပြင်းထန်ဆုံးသော ပြစ်မှုများအတွက်သာ သေဒဏ်ချမှတ်သင့်ကြောင်း ဖြေကြားထားသည်ကို အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာအပိုဒ် ၃၁ တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့်လည်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးအမှုများတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ပယ်ဖျက်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။¹⁸

မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ကလေးသူငယ်များ/ အမျိုးသမီးများ/ မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် အားနည်းသော လူအုပ်စုများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ပေးရန် မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေတွင်မူ ထိုသို့သော အုပ်စုများအတွက် ဖော်ပြပါရှိခြင်းမရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

¹⁷ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၃)(၁၂)။

¹⁸ UN General Assembly, Report of the Secretary-General on the Question of the death penalty, A_HRC/27/23

လူတို့၏ စိတ်အစွဲများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ - ဤသုံးသပ်ချက်ရေးသားရန်အတွက် လူအမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ရာတွင် သတိထားမိသောအရာများကို အနည်းငယ်ဆွေးနွေးလိုပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် အဓိက သက်ဆိုင်မည့် အရာများမှာ -

- အပြစ်ပေးအရေးယူလိုသည့် စိတ်အစွဲများ၊
- မူးယစ်ဆေးပြဿနာ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်ရန်လိုအပ်နေခြင်း၊
- မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်းကို မကွဲပြားခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အပြစ်ပေးအရေးယူလိုသည့် စိတ်အစွဲများ - နှစ်ပေါင်းများစွာကျင့်သုံးလာခဲ့သော မူးယစ်ဥပဒေအရ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို အပြစ်ပေးအရေးယူရမည်ဆိုသော အစွဲသည် လူအများကြားတွင် စိမ့်ဝင်နေခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ပေါင်း ၂၅ နှစ်ကျော် အပြစ်ပေးအရေးယူသောစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သော်လည်း ထိုနည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးခဲ့သောကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ လျော့နည်းသွားခဲ့ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို လက်တွေ့ကျကျ ဆန်းစစ်မှုများလည်း လိုအပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့ကျကျသုတေသနများမရှိခဲ့ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ကျင့်သုံးသော မူဝါဒအပြောင်းအလဲများကို ထိတွေ့မှုနည်းခြင်း စသည်တို့ကြောင့် အဆိုပါအစွဲများ ခိုင်မာနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မူးယစ်ဆေးပြဿနာ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်ရန်လိုအပ်နေခြင်း - မူးယစ်ဆေးကို သုံးစွဲမှုများလာသော်လည်း ဆေးသုံးစွဲခြင်း၏ သဘောသဘာဝများကို မှန်ကန်စွာသိမြင်ရန် လိုအပ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ UNODC ၏ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါးအစီရင်ခံစာတွင် အဆိုပါအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆေးသုံးဖြစ်အောင် အားပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေသော အခြေအနေများနှင့် ဆေးမသုံးဖြစ်အောင် အကာအကွယ်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေသော အခြေအနေများဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်း၏ ဇီဝကမ္မနှင့် ဝိဇ္ဇာအခံများ၊ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေများ (မိသားစု၊ ရပ်ရွာ၊ အပေါင်းအသင်း၊ ကျောင်း...) နှင့် မူးယစ်ဆေးများ လွယ်လင့်တကူရနိုင်မှု စသော အခြေအနေများ အကျိုးဝင်နေသည်ကို သဘောပေါက်ပါက အားလုံးတွင် တာဝန်ရှိသည်ကို နားလည်လာနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုသို့နားလည်မှုအားနည်းသောကြောင့် ဆေးသုံးစွဲသူများအပေါ်တွင်သာ အပြစ်မြင်ပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူသော အမြင်များ လွှမ်းမိုးနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်းကို မကွဲပြားခြင်း - ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို အပြစ်ပေးသော ယခင်ပုဒ်မ (၁၅) ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ မူးယစ်ဆေးများ ရလွယ်နေသော အခြေအနေတွင် ထိုသို့ပြဌာန်းလိုက်ခြင်းကို မလိုလားသော အသံများကြားခဲ့ရပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်း (တစ်နည်း) မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ပြစ်မှုအဖြစ် မသတ်မှတ်ခြင်း (Decriminalization) ကို မူးယစ်ဆေးကို တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်း (Legalization) နှင့် ရောထွေးရှုမြင်နေကြခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဆေးသုံး

ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်လိုက်ခြင်းသည် တရားဝင်အားဖြင့် သုံးလိုရာသုံးနိုင်သည်ဟု ပြဌာန်းလိုက်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွားမှုများ ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီး စီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများနှင့်အတူ လိုအပ်သလို ဆေးကုသခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။

အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

၁။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို ခေတ်နှင့်လျော်ညီစွာ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။

- ၂၀၁၈ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေအသစ်သည် ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို အခြေခံ၍ ပြင်ဆင်ထားခြင်းသာ ဖြစ်ပြီး ပြင်ဆင်ချက်ပေါင်း မှာ (၃၂) ချက် ရှိနေပါသည်။ မူလဥပဒေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံထက် ကျော်လွန်နေပါက အသစ်ပြင်ဆင်သည်က ပိုမိုသင့်လျော်ကြောင်းကိုလည်း ဥပဒေရေးဆွဲရေးရူထောင့်မှ ဆိုထားပါသည်။¹⁹
- နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒအရ ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ကျန်းမာရေးအလေးပေးသော၊ သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံသော ချဉ်းကပ်မှုများဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ် ထားသော်လည်း ပြင်ဆင်ထားသည့် ဥပဒေသည် အပြစ်ပေးအရေးယူသော၊ လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မကိုက်ညီသော ဥပဒေဖြစ်နေပါသည်။ ထိုသို့ ပြင်းထန်နေခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိရေးတွင်လည်း အဟန့်အတားသဖွယ်သာ ဖြစ်နေပါသည်။
- နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့်အညီဟု ဆိုရခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှေ့နေချုပ်နည်းဥပဒေများ၏ ပုဒ်မ ၂၁ အရ ဥပဒေမူကြမ်းများကို စိစစ်အကြံပြုရာတွင် အခြေခံရမည့်မူများ အနက် ပုဒ်မ ၂၁၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) တွင် *'နိုင်ငံတော်က ချမှတ်သော မူဝါဒများ၊ ဦးတည်ချက်များနှင့် ညီညွတ်ခြင်း ရှိ မရှိ'* ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။²⁰
- လက်ရှိပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များတွင် ပါရှိသော အသုံးအနှုန်းတချို့ကို ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။ အခန်း (၂)၊ ရည်ရွယ်ချက်များ ခေါင်းစဉ်အောက်ရှိ ပုဒ်မ ၃ (က) တွင် *'လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေနိုင်သည်...'* ဆိုသော အသုံးအနှုန်းမျိုးမှာ မပါရှိသင့်တော့ပါ။ ထိုအခါ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူတို့သည် လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေသော အရာများ ပြုလုပ်နေသူများ သဖွယ်ဖြစ်သွားပြီး နိမ့်ချခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး လုပ်ငန်း

¹⁹ စာ-၁၄၃၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရား၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ ဦးစန်းလွင်၏ ဥပဒေရေးဆွဲခြင်းပညာ (၂၀၁၂)

²⁰ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၈/၂၀၁၆၊ ၂၀၁၆ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်။

များ စတင်ခဲ့စဉ်က 'ကုရာနတ္တိ၊ ဆေးမရှိ' ဆိုသော အသုံးအနှုန်းကြောင့် ရောဂါပိုးကူးစက်နေသူ များ၊ ဝေဒနာခံစားနေရသူများအနေဖြင့် နာမည်ဆိုးတပ်ခံရခြင်း၊ ခွဲခြားနှိမ်ချမှုများ ပိုဆိုးစေခဲ့ ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို အသစ်ပြန်လည်ရေးဆွဲမည် ဆိုပါက ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ် ဆေးဝါးကော်မရှင်က ကျင်းပခဲ့သော အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများအစည်းအဝေး ကြေငြာစာတမ်းတွင် ပါရှိသော သဘောတရားဖြစ်သည့် 'ဟန်ချက်ညီသော ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်မှု' ဆိုသည့် သဘော တရားကို အခြေခံထားသင့်ပါသည်။ အဆိုပါအစည်းအဝေး၏ ကြေငြာစာတမ်းအရ ကမ္ဘာ့မူးယစ် ဆေးဝါး ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင် အားလုံးပူးပေါင်းချိတ်ဆက်ပါဝင်ပြီး ဟန်ချက်ညီညီလုပ်ဆောင် သွားရန် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရားမဝင်မူးယစ်ဖောက်ကားရောင်းဝယ်သူများကို ထိထိရောက် ရောက် တားဆီးအရေးယူ အပြစ်ပေးရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ တဖက်တွင်လည်း သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေး၊ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများသည် ကျန်းမာရေးအလေးပေးသော၊ သိပ္ပံနည်းကျ အထောက် အထားကို အခြေခံသော ဆောင်ရွက်ချက်များ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အထောက်အကူပေးသောဥပဒေ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

၃။ ဥပဒေကို ပြန်လည်ရေးဆွဲလျှင် မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့က တာဝန် ယူပြီး သီးခြားဖွဲ့စည်းစေရန် ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။

- မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်ကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဥပဒေမှသည် ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေတွင်လည်း အလားတူပင် ဖြစ်နေပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ် ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ပြည်သူ့အကျိုးပြုဆောင်ရွက်ရေးဟူသော လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးများဖြင့် ကြီးလေးသောတာဝန်ယူထားရပြီး အလွန်အလုပ်များသော ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်သဖြင့် မူးယစ်ဆေး ဝါးပြဿနာ တစ်ခုလုံးအတွက် တာဝန်ထပ်ယူ နေရပါက ဝန်ပိနေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။
- မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များသည်နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန အများအပြားနှင့် စပ်ဆိုင်နေသောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းဆောင်တာ ရှုထောင့်အကြည့် လျှင် ဝန်ကြီးဌာန အများအပြားနှင့်သက်ဆိုင်နေပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုက အလားတူ အခြားသောဝန်ကြီးဌာနများကို ဦးဆောင်နေရသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါက လုပ် ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် ထိရောက်မှု အားနည်းစေနိုင်ပါသည်။
- ဥပဒေသုံးသပ်ချက်များတွင် ရှင်းပြထားသကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံနမူနာများနည်းတူ သီးခြား ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြီးထွားလာနေသော မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် ပိုမိုဆီလျော်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရှိထားပြီးသော နမူနာပြုရလျှင်

အမျိုးသားသဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတွင် ဒုတိယသမ္မတတစ်ဦး က ဥက္ကဋ္ဌဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

၄။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းဆိုသော မူဝါဒပြဌာန်းချက်နှင့်အညီ ထို သို့ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းကြောင့် ဆေးသုံးစွဲသူများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းများ လျော့နည်းသွား ပြီး လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဝင်ဆန့်နိုင်အောင် ရည်ရွယ်ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲမှု ပမာဏသတ်မှတ်ထားရှိခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသော ဆက်စပ်ပစ္စည်းကိရိယာများကို တရားစွဲ ဆိုရန် သက်သေအဖြစ်အသုံးမပြုခြင်းစသည်တို့နှင့်အတူ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအရေးယူမှုများ၊ လိုအပ် သလို ဆေးကုသပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ နောက်ဆက်တွဲစောင့်ရှောက်ရေး၊ လူ့အသိုင်း အဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေး စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ်ချမှတ်သင့်ပါသည်။

၅။ ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များအချိုးကျရှိမှုကို အလေးပေး၍ ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ပြစ်မှု၏ ကြီးလေးမှု၊ ကျူး လွန်ပုံ၊ ရည်ရွယ်ချက် စသည်တို့အပေါ်မူတည်၍ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သော ဥပဒေမျိုး ဖြစ်သင့်ပါသည်။ လက်ရှိ ဥပဒေကဲ့သို့ ပြစ်မှု၏နောက်ခံအခြေအနေ၊ သက်သေအထောက်အထား စသည်တို့ထက် မူးယစ်ဆေးဝါးပမာဏပေါ်မူတည်ပြီး ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ထားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပါ။
သေးငယ်သောပြစ်မှုများအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုပြစ်ဒဏ်များ တနည်းအားဖြင့် တိုကျိုစည်းမျဉ်းကဲ့သို့ ကုလသမဂ္ဂစံများနှင့်အညီ အကျဉ်းချထားခြင်းမပြုသော နည်းလမ်းများကိုလည်း ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံး နိုင်ပါသည်။

၆။ ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးဆောင်ရွက်ချက်များသည် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာ တွင် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သော ပြဌာန်းချက်များပါဝင်သင့်ပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒအရလည်း ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးကို အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပူးတွဲဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ နိုင်ပါသည်။

၇။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ နောက်ဆက်တွဲ စောင့် ရှောက်ရေး၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရေးတို့အတွက် အထောက်အကူဖြစ် စေသောဥပဒေပြဌာန်းချက်များပါရှိသင့်ပါသည်။ မူဝါဒတွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆေးကုသမှုခံယူရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအားပေးသော ပြဌာန်းမှုများဖြစ်သင့်ပါသည်။
ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကဏ္ဍသည်လည်း ကျယ်ပြန့်စွာလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်နေသော လုပ်ငန်း ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိဆေးစွဲကုသရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် နှိုင်းစာလျှင်ပင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကဏ္ဍ သည် ဆေးစွဲကုသပြီးသော လူနာများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် အရင်းအမြစ်များ အား နည်းနေပြီး အားကောင်းလာစေရန်ပံ့ပိုးမှုများ လိုအပ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ကဏ္ဍအနေဖြင့်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းချက်များ

ပါဝင်သင့်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတွင် စခန်းအခြေပြု၊ လူထုအခြေပြု စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသော ဝန်ဆောင်မှုပုံစံများ လိုအပ်ပြီး နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ လူ့ အသိုင်းအဝိုင်းတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆုံးရေးကိစ္စများ စသည်ဖြင့် များမြောက်သောလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိမနေစေရန် သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေအရ အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေး၊ အိုးအိမ်မဲ့များ စသည်ဖြင့် လိုအပ်ချက်များ စွာ ရှိနေနိုင်သဖြင့် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များသည် အထောက်အကူ ဖြစ်စေရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကြီးမားသောကြောင့် အဆိုပါပြဿနာကို တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အများစုအတွက် အဆင်ပြေစေရန် ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုလူတန်းစားများ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရေးကို အားပေးသော ပြဌာန်းချက်များ ဖြစ်စေသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းသည်လည်း အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ အခြေခံသဘောတရားများတွင် ဖော်ပြထားသော 'လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ်လုံးပါဝင်သည့် ချဉ်းကပ်မှုပုံစံ' ဆိုသောသဘောနှင့် ကိုက်ညီမည် ဖြစ်ပါသည်။

၈။ အန္တရာယ်လျော့ကျရေး (Harm reduction) သည် ထိရောက်မှုရှိသော၊ အထောက်အထား အခြေခံသော၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိသော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများ၏ထိရောက်မှုရှိပုံကို လေ့လာထားချက်ပေါင်းများစွာ ရှိပါသည်။ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒတွင်လည်း အန္တရာယ်လျော့ကျရေးကို အကြံပြုထည့်သွင်းထားသကဲ့သို့ လက်ရှိအားဖြင့်လည်း အကောင်အထည်ဖော်နေသော စီမံချက်များ မြန်မာပြည်အထက်ပိုင်း တလျှောက်တွင်ရှိနေပါသည်။ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများကို အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်နေကြသောကြောင့် ဥပဒေသစ်တွင် ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းများကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေသော ပြဌာန်းချက်များလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။ လက်ရှိဥပဒေအရမူ ဝန်ဆောင်မှုပေးသော ဌာနများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြရာတွင် အစိုးရဌာနများ သို့မဟုတ် အစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုထားသော ဌာနများဟူ၍သာ ဖော်ပြပါရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေအနေဖြင့် အစိုးရဌာနများသာမက အစုအဖွဲ့အမျိုးမျိုး ပူးပေါင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးကို အားပေးခြင်းဖြင့် လက်ရှိမြေပြင် အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီသွားမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ်လုံး ပါဝင်သည့် ချဉ်းကပ်မှုပုံစံဆိုသော သဘောနှင့်လည်း ကိုက်ညီသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၉။ တားမြစ်ဆေးဝါးများကို ဆေးကုသရေးနှင့် သိပ္ပံ/သုတေသနရေးရာများတွင် လွယ်လင့်တကူ ရရှိအောင် ပြဌာန်းပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ရနိုင်ရန်၊ လက်ရှိကုသမှုခံယူနေသူများ အချုပ်/အကျဉ်းကျသည့်အခါ ဆေးကုသမှုပြတ်တောက်မသွားစေရန် ကာကွယ်ပေး

သည့် အချက်များ ထည့်သွင်း ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ များသောအားဖြင့် ကြိုတွေ့ရသည်မှာ အိပ်ချ်အိုင် ဗွီဆေးသောက်နေသူများ၊ တီဘီဆေးသောက်နေသူများ၊ ဘိန်းအစားထိုးကုသမှုခံယူနေသူများ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ဖမ်းဆီးခံရသည့်အခါ ဆေးရရှိမှု အခက်အခဲများ (သို့) နေ့စဉ်သောက်သုံး ရန်လိုသောဆေးများ ပြတ်တောက်မှု မကြာခဏကြိုတွေ့ ရခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဆေးယဉ်မှုနှင့် အများပြည်သူအတွက် ကူးစက်မှုအန္တရာယ်များ မြင့်မားလာနိုင်သော အန္တရာယ်ရှိ ပေရာ၊ ထိုသို့သော အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်သော ပြဌာန်းမှုများလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။

၁၀။ ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းသူများကဲ့သို့ အထူးလိုအပ်ချက်ရှိနေသူများ အတွက်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ပြဌာန်းရန်လိုအပ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးခေါင်းစဉ်အောက်တွင် အကြံပြုချက်များအနက် မူးယစ် ဆေးဝါးမတော်တဆသုံးစွဲမှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမဟုတ်သည့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ကျင့်သုံးရန်ဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိသည်ဖြစ်ရာ အဆိုပါအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

၁၁။ အချို့သောသူများသည် မူးယစ်ဥပဒေအရ အရေးယူခံရပြီး အယူခံဝင်ပြီးနောက်ဖြစ်စေ၊ တရားရုံး တွင် စစ်ဆေးပြီးနောက်ဖြစ်စေ အပြစ်မရှိသဖြင့် သို့မဟုတ် အမှုနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသဖြင့် အမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများရှိပါသည်။ ထိုသို့တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်အတွက် ကာယကံရှင်အနေဖြင့်လည်း နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများ အနည်းနှင့်အများ ခံစားရသည်သာဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော အဖြစ်အပျက်များ တတ်နိုင်သမျှ လျော့နည်းစေရန်၊ ကာကွယ်ပေးနိုင်သော ပြဌာန်းချက်များလည်း မူးယစ်ဥပဒေတွင် ပါရှိ သင့်ပါသည်။

၁၂။ ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရေး (Principle of Legality) ကို အလေးထားသော ပြဌာန်းချက်များ သာဖြစ်သင့်ပါသည်။ ဤအကြံပြုချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ တိကျသော၊ တရားစီရင်ရေးစံချိန်စံနှုန်း များနှင့် ကိုက်ညီသော ဥပဒေဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင်ပါရှိသော ပုဒ်မ ၂၅ ပါ ပြဌာန်းချက်များကဲ့သို့ 'ကျူးလွန်တတ်သူ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ကြောင်း ကျော်စော သတင်းရှိသူ' ဆိုသော ပြဌာန်းမှုမျိုးကြောင့် အချို့သောသူများ ခံဝန်ချုပ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်ချ မှတ်ခံရခြင်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်စေရန်ဖြစ်ပါသည်။

၁၃။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော ပြဌာန်းချက်များကို အလေးပေးသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြဌာန်းခြင်းဖြင့် ကုလသမဂ္ဂပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိဥပဒေတွင် ဆေးသုံးသူများကို စာရင်းကောက်ယူခြင်း၊ ဆေးသုံးစွဲကြောင်းကို ရဲသို့ သတင်းပေးခြင်း၊ ကာယကံ ရှင်ဆန္ဒမပါဘဲ ကုသမှုခံယူစေခြင်း၊ ကျော်စောသတင်းရှိရုံဖြင့် အရေးယူခံရနိုင်ခြင်း စသည်တို့သည် လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုမရှိသော ပြဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

၁၄။ မူးယစ်ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်များတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ အများနားလည်ပြီး ဥပဒေနှင့် မူဝါဒကို သိရှိအောင်အသိပညာပေးခြင်းများကို အတိအလင်းထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ လူအများစုအနေဖြင့် အယူအစွဲများကို ကိုင်စွဲထားခြင်း၊ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းကိုသာ နားလည်လက်ခံနေခြင်းတို့ကြောင့် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒကို ထိထိရောက်ရောက်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဟန့်အတား ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒကို ကုလသမဂ္ဂ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးကွန်ဗင်းရှင်းများနှင့် ကုသသမဂ္ဂ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ အထူးအစည်းအဝေးကို အခြေခံပြီး ရေးဆွဲထားကာ နိုင်ငံတော်၏ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းရပ်များတွင်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ထားသောကြောင့်အတော်အသင့်ပြည့်စုံကောင်းမွန်သည်ဟုဆိုနိုင်သောမူဝါဒလည်းဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့်လည်း အထောက်အထား အခြေပြုပြီး ကျန်းမာရေးအလေးပေးသောမူဝါဒအပြောင်းအလဲဖြစ်သကဲ့သို့ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ အထူးအစည်းအဝေး၏ အကြံပြုချက်နှင့် မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အရှေ့တောင်အာရှ၌ ပထမဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ချီးကျူးခဲ့ကြပါသည်။

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်း (၂၀၁၈ - ၂၀၃၀) ၏ မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်အနက် ပထမမဏ္ဍိုင်ဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ အဆိုပါကဏ္ဍ၏ ပန်းတိုင် (၁)၊ မဟာဗျူဟာ (၁.၃) ခေါင်းစဉ် (တရားမျှတမှု၊ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ပိုမိုရရှိစေရေး) အောက်တွင် အကျိုးဝင်နေကြောင်းတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ ရည်ရွယ်ချက်

မူးယစ်ဆေးဝါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များကို အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အထိ လျှော့ချခြင်းဖြင့် လုံခြုံပြီးကျန်းမာသော လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုတည်ဆောက်ရေး။

မူဝါဒသစ်၏အခြေခံသဘောတရားများ

- သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံပြီး ကျန်းမာရေးကို ဗဟိုပြုသောချဉ်းကပ်မှုပုံစံများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် ဥပဒေမူဘောင်များနှင့် လက်တွေ့ကျသော မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ဖော်ဆောင်ရေးကို ဦးတည်ခြင်း၊
- ပြီးပြည့်စုံသောအစီအမံများဖြင့် ပြီးပြည့်စုံသော ချဉ်းကပ်မှုများဖော်ဆောင်ရေး၊
- ကဏ္ဍပေါင်းစုံပါဝင်ရေးကို အလေးပေးထားခြင်း။

မူဝါဒ၏ ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ

- ထုတ်လုပ်မှုလျှော့ချရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး
- သုံးစွဲမှုလျှော့ချရေးနှင့် နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ်လျှော့ချရေး

- နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး
- သုတေသနလုပ်ငန်းများတိုးမြှင့်ရေး
- လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီဖြစ်စေရေး

အထက်ပါ ဦးစားပေးနယ်ပယ်အသီးသီးအတွက် ဖော်ပြထားသည်များအနက် ရန်ပုံငွေဖြည့်ဆည်းခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့ ကိစ္စများကို ချန်လှပ်၍ နည်းပညာပိုင်းအရ အရေးပါသော အပိုင်းများကို ဥပဒေနှင့် မူဝါဒချိန်ထိုးသုံးသပ်ပြသော အပိုင်းတွင် အကျဉ်းရုံး၍ဇယားများဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းများကို သုံးသပ်ခြင်း

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင်ပါရှိသော အခန်းများနှင့် ပြင်ဆင်ချက်၊ ပယ်ဖျက်ချက်၊ ဖြည့်စွက်ချက်များကို အကျဉ်းရုံးလိုက်ပါက အောက်ပါအတိုင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အခန်း	အကြောင်းအရာ	ပုဒ်မများ	ပြင်ဆင်/ပယ်ဖျက်/ ဖြည့်စွက်ချက်များ ²¹
၁။	အမည်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်	၁၊ ၂	၁
၂။	ရည်ရွယ်ချက်များ	၃	၁
၃။	ဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ	၄ - ၆	၄
၄။	လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်း	၇ - ၈	၂
၅။	ဆေးဝါးသုံးစွဲသူကို ဆေးကုသပေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း	၉၊ ၁၀	၃
၆။	ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း	၁၁၊ ၁၁-က၊ ၁၂	၃
၇။	ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခြင်း	၁၃၊ ၁၄၊ ၁၄-က	၂
၇-က။	လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေခြင်း	၁၅	၂
၈။	ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ	၁၆ - ၂၅	၅
၈-က။	ရန်ပုံငွေထူထောင်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့်စီမံခန့်ခွဲခြင်း	၂၅-က ၊ ၁၊ ဝ	၄
၉။	အထွေထွေ	၂၆ - ၃၁	၅
ပြင်ဆင်/ပယ်ဖျက်/ ဖြည့်စွက်ချက်ပေါင်း			၃၂

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေနှင့် ယခင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတို့ကို နောက်ဆက်တွဲတွင် ဇယားဖြင့် အပြည့်အစုံဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စာရေးသူအနေဖြင့် အဓိကပြောလိုသော အပိုင်းများကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

²¹ <https://www.mlis.gov.mm/IsScPop.do?lawordSn=10680>

အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ

၃။ ဤဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (က) လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေနိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ၏ဘေးအန္တရာယ်ကို အမျိုးသားရေး တာဝန်အဖြစ်တားဆီးကာကွယ်ရန်၊
- (ခ) မြန်မာနိုင်ငံက သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တရားမဝင် သယ်ဆောင်ရောင်းဝယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းများပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကို အသိပညာပေးရေးနှင့် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ကုသပေးရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးတို့အတွက် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။
- (ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပိုမိုထိရောက်သော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ရန်၊
- (င) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်းများနှင့်အညီ ပြည်တွင်းမူဘောင်များ ချမှတ်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ သုံးစွဲခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကို တားဆီးကာကွယ်ရန် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊
- (စ) ဒေသတွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အသုံးပြု၍ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများတိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရေးနှင့် တားဆီးကာကွယ်ရေးကို အရှိန်အဟုန်တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊
- (ဆ) ဘိန်းအစားထိုးသီးနှံများ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်မှု ဆိုင်ရာမူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ရေတိုရေရှည်စီမံကိန်းများနှင့် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် တရားမဝင်၊ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် လူမှုစီးပွားရေးပြဿနာရပ်များအား ဖြေရှင်းရန်။

ဆွေးနွေးသုံးသပ်ချက်

ရည်ရွယ်ချက် ပုဒ်မခွဲ (ခ) တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးကွန်ဗင်းရှင်းပါ ပြဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည် ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်ဟု ပါရှိပါသည်။ ကွန်ဗင်းရှင်းပါအချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ဘုတ်အဖွဲ့ (INCB) က တရားစီရင်ရေးရူထောင့်အရ ကြည့်လျှင် အချို့ နိုင်ငံများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးတစ်မျိုးကို တစ်ကြိမ် သုံးရုံမျှနှင့် အရေးယူနေသည်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ စွဲလမ်းခြင်းနှင့် အပြုအမူဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရူ ထောင့်မှ ကြည့်လျှင် တစ်ကြိမ်သုံးစွဲရုံမျှဖြင့် ရောဂါဝေဒနာမဖြစ်နိုင်ဘဲ ယင်းသည်သုံးစွဲမှု ပုံစံမျှ သာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆိုးကျိုးများပေါ်မူတည်၍သာ ရောဂါဝေဒနာဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည် ကို ခွဲခြားသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် ဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်း ချုပ်ရေး သဘောတူစာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား အပြစ်ပေး အရေးယူခြင်းကို မလွဲမသွေလုပ်ဆောင်ရန်မလိုကြောင်းကို မကြာခဏရှင်းလင်းခဲ့ကြောင်း အစီရင် ခံစာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။²²

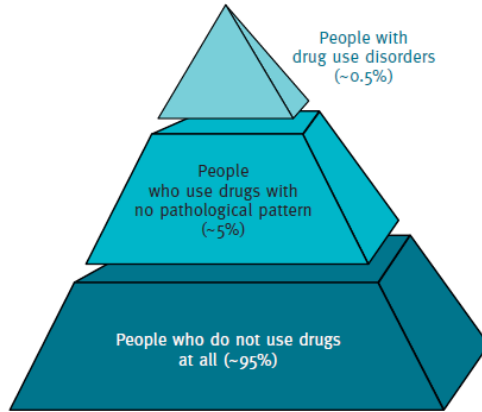
ရည်ရွယ်ချက်ပါ ပုဒ်မခွဲ (ဂ) တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ဆေးကုသပေးရေး၊ ပြန်လည်ထူ ထောင်ရေးတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူတိုင်းသည် ဆေးကုသမှုခံယူရန် လိုအပ် ခြင်းမရှိသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရောဂါအမျိုးအစားသတ်မှတ်ချက် (အိုင်စီဒီ - ၁၀) တွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အန္တရာယ်များသော ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲခြင်းဟူ၍ အဓိကနှစ်မျိုးဖော်ပြထားပါသည်။ အန္တရာယ်များသော ဆေးသုံးစွဲခြင်းဆိုသည်မှာ လူတစ်ဦး၏ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းကျန်းမာရေးထိခိုက်အောင်သုံးစွဲခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ မူးယစ်ဆေးစွဲခြင်းဆိုသည်မှာလည်း ဆေးသုံးစွဲရေးသည် သုံးစွဲနေသူ၏ ဘဝတွင် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်နေသော အခြေအနေဖြစ်ပြီး ထိုသို့ နေနိုင်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နေရသော အပြုအမူများပါဝင်ပါသည်။

ဆေးသုံးစွဲမှုဖြစ်စဉ်သဘောအရကြည့်လျှင် ဆေးစတင်သုံးပြီးနောက် အန္တရာယ်များသော ဆေးသုံးစွဲ သောအဆင့်သို့ ရောက်ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဆေးစွဲသောအဆင့်သို့ ရောက်သွားပါသည်။ တစ် ဖက်ပါပုံစံတွင် နမူနာကြည့်မြင်နိုင်ပါသည်။

²² Chapter 1, INCB 2017 Report released in 2018

Pyramid of drug use patterns (representational)

အထက်ပါ ပိရမစ်နမူနာပုံတွင် အလယ်အဆင့်၌ ဆေးသုံးသော်လည်း ရောဂါဝေဒနာအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းမပြုဘဲ ထိပ်ဆုံးအဆင့်တွင် ရှိနေသောအုပ်စုသည်သာလျှင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်း ရောဂါအဆင့် သတ်မှတ်ကာ ဆေးကုသရန်လိုကြောင်း ပြထားပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး၏ အစီရင်ခံစာ (၂၀၁၇) တွင်လည်း ဆေးသုံးစွဲသူများ၏ ၁၀% ခန့်ကသာလျှင် မူးယစ်ဆေးစွဲ ဝေဒနာခံစားနေရပြီး ဆေးကုသမှုလိုအပ်ကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။²³

အခန်း (၃) ဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ

- ၄။ အစိုးရအဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးရမည်။
- ၅။ ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် -
  - (က) ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရဌာနနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ အား အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း ပါဝင်စေရမည်။
  - (ခ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌများ၊ အတွင်းရေးမှူးနှင့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးတို့ကို သတ်မှတ်ပေးရမည်။

²³ Chapter 1, INCB 2017 Report released in 2018

၆။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

(က) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများ၊ တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ၊ နေပြည်တော်ကောင်စီ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊

(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းဝင်နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊

(ဂ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊

(ဃ) သီးနှံများ အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မြေယာများ ဖော်ထုတ်ပေးရေး၊ မြေယာချထားပေးရေး၊ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ ပံ့ပိုးပေးရေးနှင့် လိုအပ်သည့် အကူအညီများပေးရေးတို့အတွက် အစီအစဉ်များချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(င) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား စာရင်းကောက်ယူ၍ဆေးကုသပေးရေး၊ အသိပညာပေးရေး၊ ပညာပေးလှုံ့ဆော်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အန္တရာယ်လျော့ချပေးရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(စ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီမံချက်များ ချမှတ်ပြီး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးခြင်း၊ သင့်လျော်သော ကူညီထောက်ပံ့မှုများပေးခြင်း၊ ကောင်းမွန်သော လူနေမှုဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်မှုပေးခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်း။

(ဆ) ဗဟိုအဖွဲ့မှ ချမှတ်သောလုပ်ငန်းစဉ်များ စနစ်တကျနှင့် အောင်မြင်မှု ရှိ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း၊

(ဇ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကို သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ ဖျက်ဆီးခြင်း (သို့) ဖျက်ဆီးစေခြင်း၊

[(စု) (ည) ပယ်ဖျက်။]

(ဋ) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို သက်ဆိုင်ရာ ရှာဖွေသိမ်းဆည်းပိုင်ခွင့်ရှိသူများအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူခွင့်ပြုရန်နှင့် သက်သေခံပစ္စည်းသိမ်းခွင့်ပြုရန် သက်ဆိုင်ရာဘဏ်နှင့် ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများအား အမိန့်ထုတ်ဆင့်ညွှန်ကြားခြင်း။

- (၄) သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းထားသော ပိုင်ရှင်မပေါ်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကို လိုအပ်သလိုစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊
- (၅) အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်နှင့်အညီ ဤဥပဒေအရ အရေးယူသော ပြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုငွေချီးမြှင့်ရေးအတွက် လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၆) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို အစိုးရအဖွဲ့သို့ အခါအားလျော်စွာ အစီရင်ခံခြင်း၊
- (၇) အစိုးရအဖွဲ့က အခါအားလျော်စွာပေးအပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- (၈) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံများတရားခံ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်လျှင် တရားခံလွှဲပြောင်းရေးဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၉) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများကို ပြည်သူများသိရှိနိုင်ရေးအတွက် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ရန်ကြိုးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း၊
- (၁၀) အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းများဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာဖွံ့ဖြိုးသည့် လူမှုဘဝများ ဖြစ်လာစေရန် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အားပေးကူညီခြင်းဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း၊
- (၁၁) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများအား လူမှုရေးမီဒီယာများနှင့် အခြားသော သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် ကျောင်းအတွင်း၊ ကျောင်းပြင်ပနှင့် လုပ်ငန်းခွင်နေရာများတွင်ပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိပေးဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း၊
- (၁၂) ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ဥပဒေအရ အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ အနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း၊
- (၁၃) တစ်နှစ်လျှင်အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အများပြည်သူသို့ အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း။

သုံးသပ်ချက်

ဗဟိုအဖွဲ့။ ။ ပုဒ်မ ၅ အရ ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအရ ခြုံငုံကြည့်လျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ် (သို့) တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း (သို့) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်းများ ပါရှိသကဲ့သို့ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းဝင်နိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်ဆံရသော ကိစ္စရပ်များ ပါရှိနေပြီး ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်ရသော ကိစ္စများမှာလည်း တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအတွက် သက်သက်မဟုတ်ဘဲ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းမျိုးစုံအတွက် ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူ၍လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိသူများက မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကိစ္စများကို တာဝန်ယူနေရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေခြင်းသည်လည်း ပြည်သူလူထုလုံခြုံရေး၊ များပြားလှသော မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများ နှိမ်နင်းရေး တို့အပြင် ကြီးလေးသော တာဝန်ယူနေရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။

အခြားသောနိုင်ငံများ တစ်နည်းအားဖြင့် အာရှနိုင်ငံအချို့၏ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နှိုင်းစာကြည့်သင့်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံကို ကြည့်ပါကလည်း မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးအတွက် သီးခြားဖွဲ့စည်းထားသော ONCB (Office of Narcotics Control Board) ဟု တွေ့နိုင်ပြီး ဌာနပေါင်း (၁၀) ခုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာရုံးပေါင်း (၁၁) ခုရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။²⁴

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကို လေ့လာကြည့်ပါကလည်း PDEA (Phillipine Drug Enforcement Agency) ကို သမ္မတရုံး၏ အောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။^{25, 26} ဒေသဆိုင်ရာ ရုံးခွဲပေါင်း (၁၇) ခုထားရှိပြီး၊ PDEA ကို မူးယစ်အထူးတပ်ဖွဲ့များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဓာတုပစ္စည်းဆိုင်ရာ တပ်ဖွဲ့များ စသည်တို့ဖြင့် ပံ့ပိုးထားကြောင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံကို ကြည့်ပါကလည်း National Anti-Narcotics Agency (BNN - Badan Narkotika Nasional) ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းထားပြီး သမ္မတ တိုက်ရိုက်အစီရင်ခံရကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။^{27, 28}

မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအတွက်မူဝါဒအပြောင်းအလဲများကိုအောင်မြင်စွာဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သဖြင့်ထင်ရှားသော ပေါ်တူဂီနိုင်ငံဆိုလျှင်လည်း ဝန်ကြီးချုပ်က ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်တာဝန်ယူထားသော ဝန်ကြီး (၁၀) ဦးပါဝင်သော ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းကာလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။²⁹ အဆိုပါ ကောင်စီသည်

²⁴ https://www.oncb.go.th/EN_ONCB/Pages/Organization.aspx
²⁵ <http://pdea.gov.ph/>
²⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Philippine_Drug_Enforcement_Agency
²⁷ [https://en.wikipedia.org/wiki/National_Anti-Narcotics_Agency_\(Indonesia\)](https://en.wikipedia.org/wiki/National_Anti-Narcotics_Agency_(Indonesia))
²⁸ <https://bnn.go.id/sejarah/>
²⁹ Drug Policy Profiles: Portugal, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction

မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အမျိုးသားမဟာဗျူဟာ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အဖွဲ့ဝင်ကိုး ဦးပါသော ကော်မရှင်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပြီး ၎င်းတို့တွင် ကျန်းမာရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာဆိုင်ရာ ကျွမ်း ကျင်သူငါးဦး၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ နှစ်ဦး၊ ဝန်ကြီးချုပ်၏ လက်ထောက် ဝန်ကြီးတို့ပါဝင်ပြီး နိုင်ငံတကာထင်ရှားသော သုတေသနပညာရှင်တစ်ဦးကို ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်စေခဲ့ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၇ - ၁၈ တွင် နေပြည်တော်ရှိ မက်စ် ဟိုတယ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော 'မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ် ကာကွယ်လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ လူထု တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ' မှ ထွက်ပေါ်လာသော အကြံပြုတင်ပြချက်များတွင် "အစိုးရ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးလျှော့ ချရေး ယန္တရားတွင် အရပ်ဘက် CSOs များ၊ ဆေးသုံးစွဲသူများပါဝင်နိုင်မည့် အခန်းကဏ္ဍကို ဥပဒေ ထဲတွင် တရားဝင်ဖော်ပြရန်" ဟူ၍လည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံအရ အောက်ခြေအဆင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်ရှိ အခြေအနေနှင့် ပတ် သက်၍ မွန်ပြည်နယ်တွင် Joint Advocacy Group (JAG)³⁰ ဟု အမည်ပေးထားသော အဖွဲ့အနေဖြင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့် မူး - စိတ် - တားအဖွဲ့များကို စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးသင်တန်းများပေး ခဲ့ ရာမှ တွေ့ရှိချက်များကို ၎် လတာ စီမံချက်ပြီးသည့်နောက် မွန်ပြည်နယ်အစိုးရသို့ တွေ့ရှိချက်များ တင်ပြရာတွင် အဆိုပါအဖွဲ့များသည် မူး - စိတ် - တားလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် တာဝန်များအပေါ် သိရှိမှုအား နည်းနေကြောင်း၊ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒနှင့် ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေး ဝါးဥပဒေကို သိနားလည်မှုအားနည်းနေခြင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အကြံပြုတင် ပြချက်များအနက် 'ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဦးဆောင်သော မူး - စိတ် - တား ဖွဲ့စည်းခြင်းထက် ရပ်/ကျေး မူး - စိတ် - တား လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံစိုက်ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးဖြင့် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းရန်' ဟူ၍လည်းပါရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။³¹

စာရင်းကောက်ယူခြင်း။ ။ ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (င) တွင် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား စာရင်းကောက်ယူရေး ကိစ္စ ပါရှိလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၁၉၉၃ ဥပဒေတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို မှတ်ပုံတင်ရ မည်ဆိုသောအချက်ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့သော်လည်း ယခုဥပဒေတွင် စာရင်းကောက်ယူသော အချက်ပါရှိ လာခြင်းကို တွေ့ရပါသည်။

ဆေးသုံးစွဲသူများကို စာရင်းကောက်ယူရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တွင် ဖော်ပြ ထားသော်လည်း ဥပဒေ၏ ကျန်ရှိသောနေသောအပိုင်းများတွင် ပါရှိလာခြင်း မရှိပေ။

³⁰ JAG - Consortium of Mon State MANA, Legal Light, pluralism Peace & NDNM (Mon)
³¹ ရပ်ရွာအခြေပြုမူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်ကာကွယ်လျှော့ချရေးစီမံကိန်း၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်နှင့် မူဝါဒအကြံပြုတင်ပြချက်များ။

“ကျွန်တော့်ရပ်ကွက်လူကြီးက အိမ်ရှေ့ဖြတ်သွားရင်း ဝင်ပြောသွားတယ်။ ကျွန်တော့်ကို မူးယစ်ဆေးသုံးတဲ့သူ စာရင်းကောက်တဲ့အထဲမှာ နာမည်ထည့်ထားတဲ့အကြောင်း ပြောသွားတယ်။ ကျွန်တော်လဲ ဘာမှမသိလိုက်ဘူး...”
(မန္တလေးရှိ မက်သဒုံးသောက်နေသည့် ဆေးသုံးစွဲသူတစ်ဦး)

ထိုသို့ စာရင်းကောက်ယူခြင်းကို ယခင် ၁၉၉၃ ဥပဒေပြဌာန်းခဲ့သော ကာလတွင်လည်း ကျင့်သုံးခဲ့ဘူးကြောင်း သိခဲ့ရပါသည်။ ဆေးသုံးသူတစ်ဦးကို မည်သို့သော စံသတ်မှတ်ချက်များ၊ အထောက်အထားများဖြင့် စာရင်းကောက်ယူသည်ကိုလည်း မသိရဘဲ ရပ်ကွက်လူကြီးများ (ဆယ်အိမ်မှူး၊ ရာအိမ်မှူး...) က စာရင်းကောက်ယူလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဆိုသောအရာကို ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့က အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသည်မှာ “ရေနှင့် အစားအသောက်မှလွဲ၍ခန္ဓာကိုယ်တွင်းသို့ရောက်သွားသောအခါရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းပြောင်းလဲစေသောအရာများကို ခေါ်သည်” ဟု ဆိုထားပါသည်။³² ထိုသို့ဖွင့်ဆိုချက်အရ ကွမ်းယာ၊ စီးကရက်၊ အရက်၊ ဘီယာ စသည်တို့ပါဝင်သကဲ့သို့ ဘိန်း၊ ဘိန်းဖြူ၊ ဆေးခြောက် စသည်တို့လည်း ပါဝင်နေပြီး ဥပဒေပြဌာန်းပုံအရသာ တရားဝင်မှု ကွဲပြားနေခြင်းဖြစ်သည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရပ်ကွက်အတွင်း တွင် ကွမ်းယာ၊ စီးကရက်၊ ဘီယာ၊ အရက်သောက်နေသူတို့က လွတ်လပ်စွာနေနိုင်ပြီး မူးယစ်ဆေးသတ်မှတ်သောအရာများအတွက် သုံးစွဲသူကို စာရင်းကောက်ယူနေခြင်းသည် စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ၎င်းသည် တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေသော အချက်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီး (IDPC – International Drug Policy Consortium) က ထုတ်ဝေသော မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒလမ်းညွှန်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်မှုများအောက်ရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့်ဖော်ပြထားရာ၌ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို အစိုးရမှတ်တမ်းများတွင် စာရင်းသွင်းမှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံး၍အဖမ်းခံရဖူးသူ (သို့) ဆေးစွဲကုသမှုခံယူနေသူတို့၏ အချက်အလက်များကို ရဲများထံ ပေးခြင်းတို့သည် တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးစေပြီး လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်းပါ အပိုဒ် (၁၂) အရ ငြိစွန်းနေကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။³³

ယခင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ပုဒ်မ (၁၅) အရပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ခဲ့ရာမှ ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေတွင် အဆိုပါပုဒ်မ ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီဖြစ်ရာ ထိုသို့စာရင်းကောက်ယူခြင်းသည် တစ်ကိုယ်ရေလွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။

³² Training Manual for Law Enforcement Officials on HIV Service Provision for People Who Inject Drugs; Presentations and annexes, Page 85. UNODC
³³ Page 12, IDPC Drug Policy Guide, 3rd Edition.

နောက်ထပ်အရေးပါသော အချက်တစ်ချက်မှာ ဒေသအလိုက်ဖွဲ့စည်းထားသော မူး - စိတ် - တား³⁴ အဖွဲ့များနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့များတွင် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်ရှိသူများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်နေကြပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများစာရင်းကို ၎င်းတို့ကောက်ယူထားခြင်းဖြင့် ဆေးသုံးစွဲသူတစ်ဦးအပေါ် အကြပ်ကိုင်မှုများ၊ ခိုင်းစေမှုများရှိလာနိုင်သည့် အလားအလာ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၇ - ၁၈ တွင် နေပြည်တော်ရှိ မက်စ်ဟိုတယ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော 'မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ် ကာကွယ်လျော့ချရေးဆိုင်ရာ လူထုတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ' မှ ထွက်ပေါ်လာသော အကြံပြုတင်ပြချက်များအနက် အချက်တစ်ချက်မှာ 'မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကို သတင်းပေးအဖြစ် မူး - စိတ် - တား အဖွဲ့များက အသုံးမချရန်' ဟူ၍ ပါရှိပါသည်။ ၎င်းသည် မြေပြင်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသော အခြေအနေတချို့ကို ထင်ဟပ်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း (၄) လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်း

၇။ ဗဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါလုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည် -

- (က) တားဆီးနှိမ်နင်းရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့
- (ခ) အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးမှုအကောင်အထည်ဖော်ရေးစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့
- (ဂ) သီးနှံများ အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့
- (ဃ) မွေးမြူရေးအဖွဲ့
- (င) ဆေးကုသရေးအဖွဲ့
- (စ) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဖွဲ့
- (ဆ) ကျောင်းသားလူငယ်များအား အသိပညာပေးရေးအဖွဲ့
- (ဇ) ပြည်သူများအား ပညာပေး လှုံ့ဆော်ရေးအဖွဲ့
- (ဈ) ထိန်းချုပ်စာတုပစ္စည်းများ ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့
- (ည) နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးအဖွဲ့
- (ဋ) လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့

³⁴ မူး-စိတ်-တား အဖွဲ့ = မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးအဖွဲ့

၈။ ဗဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေး ရမည် -

(က) တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ်၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (သို့) ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ၊

(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးနှိမ်နင်းရေး အထူး အဖွဲ့များ။

သုံးသပ်ချက်

ပုဒ်မ ၈၊ ပုဒ်မခွဲ (က) တွင် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းရန်ဖော်ပြထားပြီး အဆိုပါအချက်သည် ၁၉၉၃ ဥပဒေတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့သောအချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့သည် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူလိုက်ပြီး အောက်ခြေအဆင့်အထိကိုလည်း အလားတူဖွဲ့စည်းထားကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။³⁵

	တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်	ခရိုင်	မြို့နယ်	ရပ်ကွက်/ ကျေးရွာအုပ်စု
ဥက္ကဋ္ဌ	လုံ/နယ် ဝန်ကြီး ³⁶	ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး	မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး	အုပ်ချုပ်ရေးမှူး
ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ	အုပ်ချုပ်ရေးမှူး	ခရိုင်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး	မြို့နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး	ရဲအရာရှိ (နယ်ထိန်း)
အတွင်း ရေးမှူး	ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး	ဒု-ခရိုင်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး	ဒု-မြို့နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး	အများဆန္ဒဖြင့် ရွေးချယ်သူ
တွဲဖက် အတွင်း ရေးမှူး	မူးယစ်တပ်ဖွဲ့ခွဲမှူး (သို့) တပ်ဖွဲ့မှူး	မူးယစ်တပ်ဖွဲ့ခွဲမှူး (သို့) တပ်ဖွဲ့မှူး	မူးယစ်တပ်ဖွဲ့မှူး (သို့) မူးယစ်တပ်ဖွဲ့မှူး အရာရှိ	ရပ်ကွက်/ကျေးရွာ အုပ်စုစာရေး

'ထွေ/အုပ်က မူး - စိတ် - တား အဖွဲ့မှာ ဥက္ကဋ္ဌနေရာ တာဝန်ယူထားလဲ သူကကော်မတီ (၃၀) လောက်မှာ ဥက္ကဋ္ဌ လုပ်နေရာတာဗျာ။ များလွန်းလို့ သူ့ဟာသူတောင် မနည်းစဉ်းစားနေရတာ.'
(ကချင်ပြည်နယ်ရှိ NGO အဖွဲ့မှ မန်နေဂျာ တစ်ဦး)

³⁵ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၁/၂၀၁၅
³⁶ လုံ/နယ်ဝန်ကြီး - လုံခြုံရေးနှင့်နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီး

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၇-၁၈ တွင် နေပြည်တော်ရှိ မက်စ်ဟိုတယ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော 'မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်ကာကွယ်လျော့ချရေးဆိုင်ရာ လူထုတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ' မှ ထွက်ပေါ်လာသော အကြံပြုတင်ပြချက်များတွင်လည်း "ရပ်/ကျေး မူး - စိတ် - တား အဖွဲ့ဝင်များကို တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊ စွမ်းဆောင်ရည်များ မြှင့်တင်ပေးရန်" ဟူသော အချက်လည်း ပါရှိပါသည်။ ယင်းသည် အထက်က ချမှတ်ပေးလိုက်သော ဖွဲ့စည်းပုံသည် အောက်ခြေတွင် အားနည်းနေကြောင်း ထင်ဟပ်နေသော ပြယုဂ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း (၅) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူကို ဆေးကုသပေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း

- ၉။ (က) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်သည့် ဌာန၊ ဂေဟာ (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှာ အစိုးရအသိအမှတ်ပြုဆေးကုသဌာန၊ ဂေဟာတွင် ဆေးကုသမှုခံယူရမည်။
- (ခ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား ဆေးကုသပေးရေးနှင့် ဆေးကုသမှုပြီးဆုံးပါက သက်ဆိုင်ရာပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်းသို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့ရန်အတွက် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် လိုအပ်သော အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဂ) ဆေးကုသခံယူသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရမည်။
- (ဃ) ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်သည် ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်းသိသယရှိသူအား ပဏာမဆေးစစ်ချက် ခံယူရန်နှင့် ဆေးဝါး သုံးစွဲကြောင်း စစ်ဆေးတွေ့ရှိပါက ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရန် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်သည့်ဌာန၊ ဂေဟာ (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှာ အစိုးရအသိအမှတ်ပြုထားသည့် အနီးဆုံး ဆေးကုသဌာန၊ ဂေဟာသို့ ဆောလျင်စွာပို့အပ်ရမည်။
- (င) သက်ဆိုင်ရာရဲအရာရှိသည် ပဏာမဆေးစစ်ချက် ခံယူရန်နှင့် ဆေးကုသမှုခံယူရန် ပျက်ကွက်သူအား စိစစ်ပြီးလိုအပ်ပါက ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုစေသည့် အမိန့်ချမှတ်နိုင်ရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားရမည်။
- (စ) တရားရုံးသည် ပုဒ်မခွဲ (င) အရ လျှောက်ထားခြင်းခံရသူအား ဆေးစစ်ချက်ခံယူနိုင်ရေးနှင့် ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်စေရေးအတွက် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုစေသည့် အမိန့်ချမှတ်နိုင်သည်။
- (ဆ) တရားရုံးသည် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူက ပုဒ်မခွဲ (စ) အရ ချမှတ်သော အမိန့်နှင့်အညီ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်း မပြုလျှင်ဖြစ်စေ၊ ချမှတ်သောခံဝန်ချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင်

ဖြစ်စေ ဆေးကုသမှုခံယူရေးနှင့် ပြုစုပျိုးထောင်ရေးတို့အတွက် ဤကိစ္စ အလို့ငှာ ဖွင့်လှစ်ထားသော သက်ဆိုင်ရာပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ခြောက်လပို့အပ်သည့်အမိန့် ချမှတ်ရမည်။

- (ဇ) ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာပြုစု ပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပြန်လည် ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ပို့အပ်ရောက်ရှိလာသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ကာလအတွင်း လိုအပ်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် တာဝန်ယူကုသပေးရမည်။
- (စ) မည်သူမဆို ဆေးဝါးသုံးစွဲသူ (သို့) ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သံသယရှိသူနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့သို့ သတင်းပေးပို့ အကြောင်းကြားနိုင်သည်။

သုံးသပ်ချက်

ပုဒ်မ ၉၊ ပုဒ်မခွဲ (က) ၏ ပြဌာန်းချက်အရ ဆေးသုံးသူတိုင်းသည် ဆေးကုသမှုခံယူရမည် ဆိုသော သဘောဖြစ်နေပါသည်။

- အထက်တွင် အခန်း (၂) ခေါင်းစဉ်အောက်၌ ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆေးသုံးစွဲသူတိုင်းသည် ဆေးကုသမှုခံယူရန် လိုအပ်ခြင်းမရှိပေ။

“မူးယစ်ဆေးသုံးတဲ့လူတိုင်းကို ဆေးကုသဖို့ မလိုပါဘူး။ ဆေးသုံးတဲ့လူ (၁၀၀) မှာ (၁၀) ယောက် (၁၂) ယောက်လောက်ဘဲ ဆေးစွဲတဲ့လူ ဖြစ်ကြတယ်။ လူ (၁၀၀) မှာ အယောက် (၉၀) လောက်က ဆေးကုသပေးရမှာ မဟုတ်ဘဲ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးမယ်၊ အသိပညာပေးမယ်၊ ဆေးဆက်မသုံးဖို့ ကတိကဝတ်တောင်းမယ်ဆိုရင် သုံးစွဲမှုလျော့လာပြီး ဆေးပြတ်သွားနိုင်ပါတယ်။

(မော်လမြိုင်မြို့၊ ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော စိတ်ကျန်းမာရေးအထူးကု ဆရာဝန်ကြီး၏ ပြောပြချက် - ကိုးကား၊ Human Rights Foundation of Monland နှင့် မွန်လူငယ် ပညာပေးအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းထုတ်ဝေသော ‘ရင်ဖွင့်စကားသံများ’ စာစောင်)

- အခန်း (၅) ပါ ပြဌာန်းချက်များသည် မဖြစ်မနေဆေးကုသပြီး ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ သွားရောက်ရန်ဦးတည်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ပြဌာန်းလိုက်ခြင်းသည် အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ ‘ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည် ဝင်ဆံ့ရေး’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ‘မဖြစ်မနေကုသမှု ခံယူရသည့် စနစ်မှ မိမိဆန္ဒအလျောက် ကုသမှုခံယူသည့် စနစ်သို့ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်း’ ဆိုသော သဘောနှင့် မကိုက်ညီသကဲ့သို့၊ ကုသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများကလည်း မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆေးကုသမှုခံယူရေးကိုသာ တိုက်တွန်းထားပါသည်။

ထို့အပြင် ကာယကံရှင်၏ ဆန္ဒမပါဘဲ မဖြစ်မနေဆေးကုသခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းများအတွင်း ထားရှိခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အဆိုပါစခန်းများအတွင်း လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာများရှိခြင်း၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ၊ တီဘီ၊ စသည့်ကူးစက်ရောဂါများ ကူးစက်နိုင်ခြင်း၊ သင့်လျော်သော ဥပဒေအစောင့်အရှောက်နှင့် တရားရေးအစီအမံများ မရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ထိုသို့သော စခန်းများကို ပိတ်သင့်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကြေငြာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်ကို သတိပြုရန်လိုအပ်ပါသည်။³⁷

ပုဒ်မ ၉၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) တွင် 'ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်သည် ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သံသယရှိသူအားတွေ့ရှိပါက' ဟူ၍ ပါရှိပါသည်။ 'သံသယရှိသူ' ဆိုသော စကားရပ်အစား တိကျသော အခြေအနေမျိုးကိုသာ ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်သည် ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သံသယ ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်ကို ခွဲခြားနိုင်ရန် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားပါသလော ဆိုသည်ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၉ (က) ၏ ပြဌာန်းချက်သည် မဖြစ်မနေဆေးကုသမှုခံယူရန် ဦးတည်နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၉၊ ပုဒ်မခွဲ (ဈ) တွင်လည်း အလားတူတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ယခင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေအရမူ ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကို ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ခဲ့သော်လည်း ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေတွင် ပုဒ်မ ၁၅ ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ဆေးသုံးသည့်ကိစ္စအတွက် မည်သူမဆိုသတင်းပို့နိုင်သည် ဆိုသည်ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်သောအချက် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သတင်းပို့ရာတွင်လည်း 'ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သံသယရှိသူ' ဆိုသောစကားရပ် ပါဝင်နေပြန်ပါသည်။ ထိုအခါ ပြစ်မှုမမြောက်သောကိစ္စရပ်အတွက် ခိုင်လုံသော အထောက်အထားနှင့်မဟုတ်ဘဲ သံသယရှိမှုဖြင့် ရဲသို့ သတင်းပေးနိုင်သည် ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ထိုအချက်သည် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလွတ်လပ်ခွင့်ပိုင်းဆိုင်ရာအရလည်း ထိခိုက်နေသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း (၆) ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း

၁၁။ လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြုစုပျိုးထောင်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အောက်ပါ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည် -

- (က) ဆေးကုသမှုခံယူနေသူများနှင့် ၎င်းတို့အား မှီခိုနေသော မိသားစုများအား တတ်စွမ်းသမျှ ကူညီစောင့်ရှောက်ခြင်း၊

³⁷ Joint Statement on Compulsory drug detention and rehabilitation centers, March 2012

(ခ) ဆေးကုသမှုခံယူပြီးသူများအား ပုံမှန်ဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိ ရေးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့်ဆက်လက်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊

(ဂ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စနစ်တကျနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းများပေးခြင်း။

၁၁-က။ ဤဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနများသည် ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ စောင့်ရှောက်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံက သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တရားမဝင်သယ်ဆောင် ရောင်းဝယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းများတွင် ပါဝင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်များ၊ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီစေရေးတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆောင်ရွက်ရမည်။

၁၂။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့သည် ပုဒ်မ ၁၅ အရ လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား လိုအပ်ပါက ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ပေးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များသင်ကြားပေးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။

သုံးသပ်ချက်

ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် နောက်ဆက်တွဲစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဆေးပြန်မသုံးစေရန်ကူညီခြင်း၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရန်ကူညီခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာများသင်ကြားပေးခြင်း စသည်ဖြင့်လုပ်ငန်းမျိုးစုံ ဆက်စပ်ပါဝင်နေပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပတ်သက်စပ်ဆိုင်သူများအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သကဲ့သို့ အစိုးရမဟုတ်သော လူမှုရေးအဖွဲ့များ၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများ စသည်ဖြင့် ပတ်သက်နေနိုင်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် ထိုသို့အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးနှင့် လွယ်လင့်တကူလုပ်နိုင်ရန်လည်း ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းအားဖြင့် ဆေးစွဲကုသမှုခံယူသူများအနေဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ်စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း (၈) ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ

၁၆။ မည်သူမဆိုအောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်။ -

- (က) ဘိန်းပင်၊ ကိုကားပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့်အပင်တစ်မျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးခြင်း၊
- (ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသောပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် ဓာတုပစ္စည်းများ (သို့) ယင်းသို့ ထုတ်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းကိရိယာများကို ဤဥပဒေအရ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊
- (ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးကို လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊
- (ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် လက်ဝယ်ထားရှိသူက ခွင့်ပြုချက်မရှိသူအား လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊
- (င) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို အလွဲသုံးစွဲစေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ သွေးဆောင်ခြင်း၊ လှည့်ဖြားခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊ မလျော်ကြာသုံးခြင်း (သို့) အခြားတစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (စ) ဤဥပဒေအရ သိမ်းဆည်းထားသော (သို့) ဝရမ်းကပ်ထားသော ပစ္စည်းကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း။

သုံးသပ်ချက်

မူးယစ်ဆေးစွဲခြင်းကို နာတာရှည်၊ ပြန်ဖြစ်တတ်သော ကျန်းမာရေးပြဿနာဟု ဆိုကြပြီး ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာ မဟုတ်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာတွင် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ကြရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေတွင် ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသော ပုဒ်မ ၁၅ (၁၉၉၃) ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင်လည်း အဆိုပါ အချက်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၆ တွင် ချမှတ်ထားသော ထောင်ဒဏ်များ၏ ပြင်းထန်မှုသည်လည်း စဉ်းစားသင့်သော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ တရားသူကြီးအနေဖြင့်လည်း တိုးသာ၊ ဆုတ်သာ စီရင်ရန်လည်း ခက်ခဲစေနိုင်သော ပြဌာန်းချက်များ ဖြစ်နေပါသည်။ ဤပုဒ်မနှင့် ငြိစွန်းလာသူများတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအနေဖြင့်

တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် လက်ဝယ်ထားသူများ၊ စားဝတ်နေရေးအရ အသေးစားရောင်းဝယ်သူများနှင့် အတူ ၎င်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်အမျိုးကျမှု - မိမိသုံးစွဲရန်မူးယစ်ဆေးပမာဏ အနည်းငယ်မျှ လက်ဝယ်တွေ့ရှိရုံမျှဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်မှ ၁၀ နှစ်အထိ ကျခံရပါက ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်မမျှမတဖြစ်နေပါသည်။ တဖက်က စဉ်းစားသော် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းဖြင့်လည်း ထောင်အတွင်းတွင် မူးယစ်ဆေးများ မရနိုင်သည် မဟုတ်ပေ။ ထောင်အတွင်းတွင် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီကဲ့သို့ ကူးစက်ရောဂါများ ရရန်အလွန်လွယ်ကူပြီး ထိုသူများ ထောင်မှထွက်လာလျှင် လူအများအကြားသို့ ရောဂါပိုးသယ်ဆောင်လာသကဲ့သို့သာ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

‘အင်းစိန်ထောင်ထဲမှာ ဘိန်းဖြူရော၊ ဘိန်းမဲရော ပေါပေါလောလောရတယ်။ အဆောင်တွေမှာရှိတဲ့အများသုံးအိမ်သာမှာကျွန်တော်တို့အိမ်သာတက်ရင် ဘိန်းထိုးနေတဲ့သူတွေကို တွေ့ရတတ်တယ်... .....တချို့က ပြောင်းပေါ်တင်ပြီးရှူတယ်၊ တချို့က ဆေးထိုးအပ်နဲ့ထိုးတယ်။ တခါတရံ ဘိန်းဖြူကို ကြိုရာရေနေဖျော်ပြီး ထိုးကြတာပါဘဲ။ အရမ်းရင့်နေတဲ့ သူက တော့ သွေးကြောကို ဘလိတ်ဒါးနဲ့ ခွဲပြီး အမှုန့်သိပ်တယ်။ အဲဒါအာရုံကြောကို ပိုပြီးထိတယ်လို့ ပြောတာဘဲ။ ဒါကြောင့် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ ရသွားသူတွေ အများကြီးပါဘဲ...’
(ဇော်သက်ထွေး၏ အင်းစိန်ထောင်အတွင်းမှ ဂန္ထဝင်လူမိုက်ကြီးများ အပိုင်း-၁၊ စာ-၂၀)

တရားစီရင်သူအဖို့ အလျော့အတင်းပြုလုပ်ရန်ခက်ခဲမှု - ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ခြင်းကို အများဆုံး ၁၀ နှစ်ထက် မကျော်လွန်ဘဲ (အနည်းဆုံး ၅ နှစ် ဆိုသောအချက်မပါဘဲ) ဟု သတ်မှတ်ပါက အခြေအနေအရ ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်အမျိုးကျစေရန်၊ လျော့ပေါ့သင့်သောအမှုကို လျော့ပေါ့စေရန် စီရင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၁၆ တွင် အနည်းဆုံးပြစ်ဒဏ်ဖြင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် ပြစ်ဒဏ်မကြီးလေးသင့်ဘဲ ကြီးလေးသွားစေပါသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အရေးယူသင့်သော ပမာဏသတ်မှတ်ချက်များထားရှိပြီး အဆိုပါပမာဏအောက်ဆိုပါက ကြိုလေးသောပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ဘဲ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချထားခြင်းအစား အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အရေးယူခြင်းကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ ကုသလမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးကွန်ဗင်းရှင်း၏ အပိုဒ် ၃၊ စာပိုဒ် (၄) ပါ နည်းလမ်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်လည်း ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်သာဖြစ်ပါသည်။

ကုသလမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းများ - မူးယစ်ဆေးဝါးကွန်ဗင်းရှင်းများအရလည်း မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများ သုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်ရန်၊ စောစီးစွာသိရှိရန်၊ ကုသပေးရန်၊ နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်ပေးရန်၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေးကို အစွမ်းကုန်ဆောင်ရွက်ကြရန်သာဆိုထားပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူရန်ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။³⁸ ထို့ပြင်

³⁸ 1961 Convention, article 38; 1971 Convention, article 20.

ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ၁၉၈၈ ကွန်ဗင်းရှင်းတွင်လည်း ထိုသို့သော အသေးစားကိစ္စများ (သို့) တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်ကိစ္စများအတွက် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းအစား အခြားသော နည်းလမ်းများကျင့်သုံးရန်၊ ဆေးသုံးစွဲနေသူများဖြစ်နေပါက ကုသပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေးများ လုပ်ဆောင်ပေးရန် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။³⁹ ထို့ပြင် ကုလသမဂ္ဂ၏ တိုကျိုစည်းမျဉ်းများဟုခေါ်တွင်သည့် အကျဉ်းချထားခြင်း မပြုဘဲလုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အနည်းဆုံးစံချိန်စံညွှန်းစည်းမျဉ်းများအရ ကျင့်သုံးရန် ပြဌာန်းထားချက်များတွင်လည်း ထောင်ဒဏ်အစား အခြားသောနည်းလမ်းကျင့်သုံးနိုင်ရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။⁴⁰

အမျိုးသမီးများနှင့် ပတ်သက်၍ ထည့်သွင်းထားမှုမရှိခြင်း - အမျိုးသမီးများအတွက်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ထိခိုက်နစ်နာမှုများ၊ အမျိုးသမီးဆေးသုံးစွဲသူများအတွက် ဆေးကုသနိုင်ရေးတို့အတွက်လည်း ဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ပြစ်ဒဏ်သင့်အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မှီခိုသူများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်များရှိနေခြင်း စသည်တို့အတွက်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ အမျိုးသမီးအကျဉ်းသားများနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ အမျိုးသမီးများအတွက် အကျဉ်းချထားခြင်းမပြုသော စည်းမျဉ်းများ (ဘန်ကောက်စည်းမျဉ်းများ) အရ ကျင့်သုံးရန် စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။⁴¹

ကျွန်တော်သိတဲ့ ကလေးအမေတစ်ယောက်ဆို ကလေးသုံးယောက်ရှိတယ်။ ကလေးတွေလဲ ကျောင်းတက်နေတယ်။ အမေက ဆေးပြား (၆) ပြားနဲ့ အဖမ်းခံလိုက်ရတယ်...။ သစ်ပင်ကြီးကရှိနေတယ်လေ...။ သစ်ပင်ကြီးရှိနေရင် အရွက်တွေက ကြွေကျနေမှာဘဲလေ...။ သစ်ပင်ကြီးကို မခုတ်ဘဲ အရွက်တွေဘဲ လိုက်ပြီးနင်းချေနေသလို ဖြစ်နေတယ်...။
(လားရှိုးမြို့၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်မှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ ပြောပြချက်)

³⁹ 1988 Convention, article 3 (4).
⁴⁰ United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (the Tokyo Rules)
⁴¹ United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules) 62.

ပုဒ်မ ၁၆၊ ပုဒ်မခွဲ (က) တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် အပင်တစ်မျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးခြင်းကိုပြဌာန်းထားပါသည်။ ဤပုဒ်မခွဲအရစဉ်းစားရန်ရှိသည်မှာ စားဝတ်နေရေး၊ ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် စိုက်ပျိုးနေသူများ၊ တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် စိုက်ပျိုးသူများ (ဥပမာ - ဆေးခြောက်) ငြိစွန်းနေသည့်အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရာတွင်လည်း ဆေးခြောက်သုံးစွဲခြင်းရှိသကဲ့သို့ တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် ဘိန်းကို ရိုးရာနည်းအရ ဆေးမြီးတိုအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းများရှိပေရာ ဆေးရုံဆေးခန်းများနှင့် အလှမ်းဝေးနေပါက ဒေသခံများအတွက် ရိုးရာလေ့အရအားကိုးအားထားပြုရသော အခြေအနေများလည်း ရှိပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဖော်ပြချက်တွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးသော ကျေးရွာစုစုပေါင်း၏ (၇၂%) သော ရွာများမှာ ဝင်ငွေအလွယ်တကူရရှိရန်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ အခြေခံလူနေမှု ကုန်ကျစရိတ်များဖြစ်သည့် အစားအစာ၊ ပညာရေးနှင့် နေထိုင်ရေးစသည်တို့အတွက် လုံလောက်မှု ရှိစေရန်လည်းကောင်း ဘိန်းကို စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိရကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။⁴² ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းထားချက်အရ ထိုသို့သောသူများက ပြစ်မှုကျူးလွန်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး စီးပွားဖြစ်လုပ်ကိုင်သူများမှာ နောက်ကွယ်တွင် ကောင်းမွန်စွာနေနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၆၊ ပုဒ်မခွဲ (ဂ) တွင်ပါရှိသောအချက်များအနက် လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းဆိုသော အချက်သည် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ ထိခိုက်နိုင်သော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေတွင် တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်အတွက် သတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးသော ပမာဏမပါရှိသဖြင့် အနည်းငယ်မျှသော မူးယစ်ဆေးပမာဏဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်မှ ၁၀ နှစ်ထိ ကျခံရမည့်သဘောဖြစ်နေပါသည်။ ဤအချက်အရလည်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ရဲက စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုမှုခြင်းများ ကြိုနိုင်သကဲ့သို့ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရယူရန်လည်း အဟန့်အတားဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေ (၁၉၈၅) ကို လေ့လာကြည့်လျှင် မူးယစ်ဆေးစွဲနေသူတစ်ဦးကို အသေးစားပြစ်မှုများ (သို့) မူးယစ်ဆေးဝါး ပမာဏအနည်းငယ်မျှနှင့် လက်ဝယ်တွေ့ရှိခဲ့လျှင် ထိုမူးယစ်ဆေးစွဲနေသူသည် မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆေးစွဲကုသမှုကို ခံယူလိုက်ပါက ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးပြီး၊ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန်ပျက်ကွက်မှသာလျှင် အပြစ်ပေးအရေးယူကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။⁴³

လတ်တလောကြိုနေရသော အခြေအနေများ - ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ၂၀၁၈ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပြီးနောက်၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး မူးယစ်ဆေးဝါး တိုင်ကြားရေးဌာနဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။ ပြည်သူလူထုထံမှ တိုင်ကြားချက်များအရ ဖမ်းဆီးရရှိမှုများကို သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များဖော်ပြပေးခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဒေသအသီးသီးတွင် ဖမ်းဆီးမှုများ အရှိန်အဟုန်တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လာသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ စတင် ထုတ်ပြန်သော ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လမှ ဒီဇင်ဘာလထိ သမ္မတရုံး၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များ

⁴² အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ ၈-၁၅

⁴³ Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act 1985 (India), Section 64A.

တွင်ပါရှိသော ဇယားကွက်များအတွင်းဖော်ပြထားသော အမှုများကို လေ့လာကြည့်ရာ အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပါသည်။

တိုင်ကြားမှုဖြင့် စုစုပေါင်း အရေးယူခံရသူပေါင်း - ၆၉၈ ဦး

အရေးယူခံရသူများအနက် ပုဒ်မ ၁၆(ဂ)ဖြင့် အရေးယူခံရသူပေါင်း - ၃၂၀ ဦး (၄၆%)

ပုဒ်မ ၁၆(ဂ) ဖြင့် အရေးယူခံရသူများကို ကျား/မ အရ ခွဲခြားသော် -

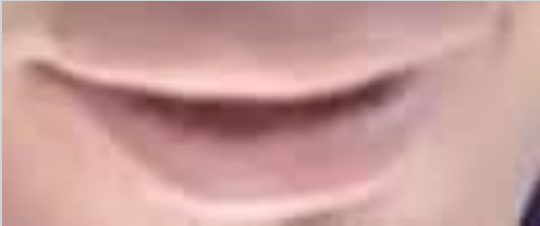
ကျား - ၂၉၀ ဦး (၉၁%)

မ - ၃၀ ဦး (၉%)

သို့ဖြစ်ရာ ပမာဏ အနည်းငယ်မျှနှင့် အရေးယူခံရသူများသည် ၄၆% မျှ ရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ ထုတ်ပြန်ချက်များအနက် ရန်ကုန်မြို့၊ ကျိုက္ကဆံဘုရားဝင်းအတွင်း ရွှေညီကို လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် ဖမ်းဆီးခံရသူများအနက် ဆေးခြောက်ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရသူ တစ်ဦးလည်းပါဝင်ပြီး ပုဒ်မ ၁၆(ဂ) ဖြင့် စွဲတင်ခံရကြောင်းတွေ့ရပါသည်။⁴⁴ အဆိုပါဖြစ်စဉ်တွင် ရှိနေသူတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့ပါသည်။

‘အဲဒီအချိန်တုန်းက သူက (ဖမ်းဆီးခံရသူ) ကျွန်တော်နဲ့အတူတူ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်နေတာပါ။ ရဲကလာပြီးရှာတော့ သူ့မှာ ဆေးပေါ့လိပ်ထဲ ဆေးခြောက်ထည့်ထားတာလေးဘဲရှိတယ်။ အဲဒါနဲ့ ပါသွားတာဘဲ။’
(ရန်ကုန်မြို့ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်မှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး)

စာရေးသူ မန္တလေးသို့ ရောက်ရှိသောအခါတွင်လည်း အဖမ်းအဆီးများပြားလာမှုနှင့်အတူ ကြုံတွေ့ရသည်များကို ကြားခဲ့ရပါသည်။

 ‘ဆေးသမားဆိုပြီး သူတို့ ဖမ်းချင်ရင် ဖမ်းလိုက်တာဘဲ။ မက်သဒုံးသောက်နေတဲ့ သူတွေလဲ ခံရတာဘဲ။ ဆီးစစ်ကြည့်လို့လဲ မတွေ့ဘူး။ ဆေးလဲကိုယ်ပေါ်မှာ မတွေ့ဘူးဆိုရင် ၃၅* နဲ့ ပုဒ်မတပ် လိုက်တာဘဲ။ သူတို့ ပါးစပ်ထဲတင် အမှုတပ်နေသလိုဖြစ်နေတယ်။’
(မန္တလေးမြို့၊ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်မှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး)
(မှတ်ချက်။ ၃၅ မှာ ရဲအက် ၃၅ ကို ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။)

⁴⁴ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်အမှတ် ၁၇/၂၀၁၈၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး (၂၀၁၈ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်)

* ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ရဲအက်ဥပဒေ။

အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများ (Harm reduction activities) - တားဆီးနိုင်ခြင်းရေး လှုပ်ရှားမှုများ တိုးမြှင့်လာပြီး ဖမ်းဆီးမှုများပြားလာသည့်အခါ မူးယစ်ဆေးထိုး သုံးစွဲသူများအကြား အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများအပေါ်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိပါသည်။ ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများ ကျဆင်းသွားကြောင်းကို စာရေးသူကွင်းဆင်းသောအခါ မြစ်ကြီးနား၊ လားရှိုး၊ မန္တလေးရှိ အင်ဂျီအိုအဖွဲ့အစည်းများက ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။

‘ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့တွေ ကွင်းဆင်းတဲ့နေရာတွေမှာလဲ ကြုံရတယ်။ ဆေးသမားတွေ တွေ လို့ရှိရင် ဆေး နည်းနည်းတွေလဲ ဖမ်းတာဘဲ။ မတွေ့ရင်လဲ ဖားခုန် ခုန်ခိုင်းတာတို့၊ သန့်ရှင်းရေးလုပ်ခိုင်းတာတို့ လုပ်ခိုင်းတယ်။
အဖမ်းအဆီးများလာပြီဆိုရင် ဆေးလွန်တဲ့ ကျွန်တော်တွေလဲ များလာတာဘဲ။ ခါတိုင်း တစ်လမှာ ငါးယောက် ခြောက်ယောက်လောက်ရှိတာကနေ အဲဒီလိုအချိန်မျိုးဆိုရင် (၂၀) လောက်ထိ မြင့်တက်သွားတယ်။ ဆေးထိုးအပ်တွေဝေတာလဲ တစ်လကို တစ်သိန်းကျော်ဝေနိုင်တဲ့ အခြေအနေကနေ အဖမ်းအဆီးများလာရင် သုံးသောင်းကျော်ကျော်လောက်ဘဲ ဝေနိုင်တယ်...’
[Dr. မောင်မောင်(အမည်လွှဲ)၊ မြစ်ကြီးနားရှိ NGO အဖွဲ့]

‘ဥပဒေကို ပြင်လိုက်ပေမဲ့ အဖမ်းအဆီးများနေတဲ့ကိစ္စတွေကိုကြည့်ရင်း စဉ်းစားမိတာက ရဲတွေကိုလဲ ဥပဒေရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပိုသိလာအောင်လုပ်ပေးလို့တယ်လို့ မြင်မိပါတယ်။ အရင်က ပုဒ်မ ၁၅ ကို ပြင်လိုက်ပေမဲ့ သူနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ကိစ္စတွေ...လက်ဝယ်ထားရှိတဲ့ ကိစ္စလိုမျိုးတွေကိုပါ ပြင်ဖို့လိုမယ် ထင်ပါတယ်...’
(မန္တလေးမြို့မှ Legal Aid လုပ်ဆောင်နေသော ရှေ့နေတစ်ဦး)

- ၁၉။ မည်သူမဆို အောက်ပါပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၀ နှစ်မှ အများဆုံးနှစ်အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ရမည် -
- (က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ရောင်းချရန်အလို့ငှါ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊
  - (ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ရောင်းချရန်ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ သဘောတူခြင်း (သို့) ရောင်းဝယ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း၊

- (ဂ) ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခု ကျူးလွန်ရာမှ ရရှိလာသော ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အရေးယူခြင်း မပြုနိုင်စေရန် ဖုံးကွယ်ခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊
- (ဃ) ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များကို တရားဝင်အသွင်သို့ ရောက် ရှိစေရန် လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင် ပြောင်းလဲခြင်း။

၂၀။ မည်သူမဆို အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၅ နှစ်မှ အများဆုံး နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်အထိဖြစ်စေ၊ သေဒဏ် ဖြစ်စေချမှတ်ရမည် -

- (က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်း ချခြင်း၊
- (ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ ယင်းသို့ တင်သွင်းခြင်း၊ တင်ပို့ခြင်းပြုလုပ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း။

သုံးသပ်ချက်

- ပုဒ်မ ၁၉ နှင့် ၂၀ တို့တွင် စဉ်းစားစရာရှိသည်မှာ စားဝတ်နေရေးအတွက် အသေးစား ရောင်းဝယ်သူများ၊ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးထည့်၍ သယ်ဆောင်သူများ (ဥပမာ - စအိုတွင်းထည့်၍ သယ်ဆောင်ခြင်း) ကဲ့သို့သောသူများအတွက် ဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေး စွဲနေသဖြင့် ဆေးဘိုးရရှိရန် အသေးစားရောင်းဝယ်နေသည့် မူးယစ်ဆေးစွဲနေသူများ၊ မိမိ မိတ်ဆွေဆေးစွဲနေသူများအတွက် ဆေးဝယ်လာ၍ ပြန်ရောင်းပေးရသူများ စသည်ဖြင့် ရှိနေ တတ်ပါသည်။ ထိုသူများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါက ပြင်းထန်မှုကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။
- ပြစ်ဒဏ်ပိုင်း - ပုဒ်မ ၁၉ နှင့် ၂၀ တို့တွင် ပါရှိသော 'နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ' ဆိုသော စကား ရပ်နှင့် 'သေဒဏ်' သည်လည်းစဉ်းစားသင့်သော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးကို အသေးစား လက်လီရောင်းချဖြန့်ဖြူးသူများသည် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုလမ်းကြောင်း၏ အောက်ခြေအဆင့်တွင် ရှိနေကြသူများသာဖြစ်ပြီး နောက်ကွယ်မှ လက်ကြီးသမားများကဲ့သို့ ထိုလုပ်ငန်း အကျိုးအမြတ်ကို ခံစားရသည်လည်း မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် ဆေးသုံးသူအချင်း ချင်းအကြား ပြန်ရောင်းချပြီး ဆေးဘိုးရှာသူ (သို့မဟုတ်) စားဝတ်နေရေးအထောက်အပံ့ရှာ သူများလည်း ရှိတတ်ပေရာ ထိုသို့သောသူများအတွက် ထောင်ဒဏ် ၁၅ နှစ်သည် ပြင်းထန် သောအရာ ဖြစ်ပါသည်။⁴⁵ ကုလသမဂ္ဂ၏ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင် ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်တွင်လည်း သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ကြိုတင်ကြံရွယ် ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်သော သတ်ဖြတ်မှုများကဲ့သို့ အပြင်းထန်ဆုံးသော ပြစ်မှုများအတွက်

⁴⁵ Working document of UNAIDS: The Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Law (1993)

သာ သေဒဏ်ချမှတ်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ ညီလာခံ၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ၂၇ ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြေကြားရာတွင်လည်း အလားတူ ဖြေကြားထားသည်ကို အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာ အပိုဒ် ၃၁ တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့်လည်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး အမှုများတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ပယ်ဖျက်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁴⁶

၂၁။ မည်သူမဆို ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ ပူးပေါင်းကြံစည်ခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း ပြုလုပ်ဖြစ်စေ၊ ပြစ်မှုတစ်ခုခုကျူးလွန်ရာတွင် အားပေးကူညီခြင်း ပြုလုပ်ဖြစ်စေ ယင်းပြစ်မှုအတွက် ဤဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းခံရမည်။

သုံးသပ်ချက်

လတ်တလောအားဖြင့် တွေ့ကြုံနေရသော ကိစ္စများမှာ ယခင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေအရ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအား ပယ်ဖျက်လိုက်သော်လည်း မူးယစ်ဆေးသုံးသူအများစုသည် ပုဒ်မခွဲ ၁၆ (ဂ) ဖြင့် အများအပြား အရေးယူခံနေရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော ပြဿနာမှာ အခင်းဖြစ်ပွားချိန်တွင် အခြားသူများရှိနေပါက ပုဒ်မ ၂၁ ကို တွဲလိုက်သောကိစ္စပင် ဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးသူတစ်ဦးသည်တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်ပမာဏဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရသည့်အခါ ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ) ဖြင့် အရေးယူခံရပြီး၊ ၎င်းနှင့်အတူပါလာသော သူငယ်ချင်းဖြစ်စေ၊ မော်တော်ဆိုင်ကယ်အတူစီးနင်းလာသူ ဖြစ်စေ ပုဒ်မ ၂၁ ဖြင့် စွဲချက်တင်ခံနေရခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

‘တက္ကသိုလ်တက်နေတဲ့ ကောင်လေး ၂ ယောက်နဲ့ မိန်းကလေးသူငယ်ချင်း ၂ ယောက်၊ ဆိုင်ကယ် ၂ စီးနဲ့ သွားရင်း ယောက်ျားလေးတွေက မိန်းကလေးတွေကို လမ်းထိပ်မှာထားခဲ့ပြီး ဆေးသွားသုံးတယ်။ ဟိုရောက်တော့ စောင့်နေတဲ့ ရဲက ဖမ်းလိုက်တယ်။ သူတို့တော်တော်နဲ့ ပြန်ထွက်မလာလို့ မိန်းကလေးတွေ လိုက်သွားတော့ သူတို့ကိုပါ ဖမ်းလိုက်တယ်။ မိန်းကလေးတွေက ဆေးလဲမသုံးဘဲ ကျောင်းလဲ ထွက်ရ၊ နာမည်လဲပျက်ရနဲ့ ဖြစ်ကုန်တယ်။’
(မြစ်ကြီးနားမြို့ ရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်မှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး)

⁴⁶ UN General Assembly, Report of the Secretary-General on the Question of the death penalty, A_HRC/27/23

“(၂၁) နဲ့ အရေးယူခံရမယ်ဆိုပါတော့...။ မြို့နယ်ရုံးမှာစစ်ရင် အမှုရင်ဆိုင်ရတဲ့ ကာလက (၆) လ နဲ့ (၁) နှစ် လောက်ရှိမယ်။ မြို့နယ်ရုံးက မလွှတ်လို့ ခရိုင်ကို တက်မယ်ဆိုရင် နောက်ထပ် (၄) လ၊ (၅) လထပ်ကြာမယ်။ ခရိုင်ကနေ ပြည်နယ်ကို တက်မယ်ဆိုရင် (၃) လ ကနေ (၆) လကြာမယ်။ ပြည်နယ်မှာ မလွှတ်လို့ နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို ထပ်တက်မယ်ဆိုရင် နောက်ထပ် (၆) လနဲ့ (၁) နှစ်ကြား ထပ်ကြာဦးမယ်။ အဲဒီလို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းပြီး လွတ်ခဲ့ပြီပဲ ထားပါတော့...အရင်က သူနေခဲ့တဲ့ ချုပ်ရက်တွေက (၁) နှစ် (၂) နှစ် လောက်ရှိနေပြီလေ။ အဲဒီကာလတွေက သူပေးဆပ်မှု၊ သူနှစ်နာမှု ဖြစ် သွားပြီ။”

(Human Rights Foundation of Monland နှင့် မွန်လူငယ်ပညာပေးအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းထုတ်ဝေသော ‘ရင်ဖွင့်စကားသံများ’ စာအုပ်၊ စာ - ၂၁ မှ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေတစ်ဦး၏ ပြောကြားချက်)

‘လူနှစ်ယောက်သွားတာ မူးယစ်ဆေးက တစ်ယောက်ဆီမှာ ပါလာမယ်။ အဲဒီတယောက်က ဝန်ခံ လိုက်ပေမဲ့ ကျန်တဲ့တစ်ယောက်က ဘာမှမဆိုင်လဲ အမှုတွဲထဲ ထည့်လိုက်တာဘဲ...။’
(ကချင်ပြည်နယ်ရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်မှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး)

ထိုသို့ ပုဒ်မ (၂၁) ဖြင့် အစွဲခံရသော ကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ တရားစွဲတင်ရေးလုပ်ငန်း၏ သဘော သဘာဝနှင့်လည်း သက်ဆိုင်နေကြောင်း၊ ပုဒ်မတပ်သော ကိစ္စများတွင် ရဲများသာမက ဥပဒေဝန်ထမ်း များလည်း သက်ဆိုင်ကြောင်းကို ရှေ့နေတစ်ဦးက ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

‘ရဲက အမှုဖွင့်ပြီးရင် ဥပဒေအကြံပေးဆီတင်ပြရတယ်...။ ရဲက အဖော်ပါလာတာမို့ အမှု တွဲမှာ မထည့် ပေမယ့် ဥပဒေအကြံပေးက အဖော်တွေပါ ထည့်ရမယ်ဆိုတာမျိုး မှတ်ချက် ပေးလာရင် ရဲကလဲ ဖမ်းရတာမျိုးလဲ ရှိနိုင်တယ်...။’
(လားရှိုးမြို့ရှိ ဥပဒေအထောက်အကူပြုအဖွဲ့မှ ရှေ့နေတစ်ဦး)

ထိုသို့သောအခြေအနေများ ကြုံလာရသည့်အခါ ရဲများအနေဖြင့် ကျန်သောသူများကို ဖမ်းရပြန်သည်။ ထိုအခါ နောင်တွင်လည်း အခင်းဖြစ်ပွားရာနေရာတစ်ခုတွင် ရှိနေသူအားလုံးကို အရေးယူသော အပြုအမူများ တိုးပွားလာနိုင်ပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ဗန်းမော်မြို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာချက်တစ်ခုတွင် လူတွေ မေးမြန်းမှုများပြုလုပ်ခဲ့ရာ တွေ့ဆုံခဲ့သူများ၏ ၄၃% သည် တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်လက်ဝယ်ထားရှိမှု ဖြင့် အရေးယူခံခဲ့ရဘူးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။⁴⁷

၂၅။ တရားရုံးသည် -

- (က) ပုဒ်မ ၁၅ မှအပ ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်တတ်သူ (သို့) ကျူးလွန်ကြောင်း ကျော်စော သတင်းရှိသူအား သုံးနှစ်ထက်မပိုသောကာလအတွင်း ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်စေရန် ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆို စေရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ချမှတ်သော ခံဝန်ချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ခံဝန်ချုပ် မချုပ်ဆိုလျှင်ဖြစ်စေ ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁ နှစ်မှ အများဆုံး ၃ နှစ်အထိ ချမှတ် ရမည်။

သုံးသပ်ချက်

ဤပုဒ်မ ၂၅၊ ပုဒ်မခွဲ (က) ပါအချက်ကို ဥပဒေသဘောတရားအရ ပြန်လည်စဉ်းစားသင့်သော ကိစ္စဖြစ် ပါသည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သူသည် ပြစ်ဒဏ်ခံစားခြင်းဖြင့် ပေးဆပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ အတိတ်က အခြေ အနေကို အကြောင်းပြု၍ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုစေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ၎င်းအစား တိကျသော အခြေ အနေမျိုး ဥပမာ - ကြီးလေးသောပြစ်မှု (..) ကြိမ်ကျူးလွန်ဘူးသူ၊ ထောင်ကျရက်မစေမီ ခံဝန်ဖြင့် လွတ် လာသူဖြစ်ပါက ခံဝန်ချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်များကို ဖောက်ဖျက်သူ စသည်ဖြင့် တိကျစွာသတ်မှတ်သင့် ပါသည်။

ထို့အပြင် ဤပုဒ်မသည် လက်ဝယ်ထားရှိမှုဖြင့် အရေးယူခံရဘူးသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ခံ ဝန်ချုပ်ဖြင့် ငြိစွန်းစေပြီး ထောင်ဒဏ်ကျခံရမည့် အလားအလာရှိစေနိုင်ပါသည်။

⁴⁷ Social Marketign Strategy, on amending Section 16(c) of the Narcotic Drugs and Psychtorpic Substances Law of 1993 for treatment options; Lin Aung Thu, Master of Development Management 2018, Asian Institute of Management

အခန်း (၉) အထွေထွေ

၂၆။ မည်သူမဆို အောက်ဖော်ပြပါ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ယင်းနှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော အလေးချိန်၊ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်ဖြစ်စေ၊ ယင်းသတ်မှတ်ချက် ထက်ပို၍ ဖြစ်စေ လက်ဝယ်ထားလျှင် ရောင်းချရန်အလို့ငှာ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်း ပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း မှတ်ယူရမည် -

(က) ဘိန်းဖြူ(ဟယ်ရိုးအင်း) ဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ခ) မော်ဖင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ဂ - ပယ်ဖျက်)

(ဃ) ပုဒ်မခွဲ (က) နှင့် (ခ) တို့ပါ မူးယစ်ဆေးဝါးနှစ်မျိုးပေါင်း သည် သုံး ဂရမ်၊

(င) ဘိန်းစိမ်း (သို့) ပြုပြင်ထားသော ဘိန်း (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်းဖြစ်ပါ က တစ်ရာ ဂရမ်၊

(စ) ဆေးခြောက် (သို့) ဆေးခြောက်အဆီ (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်း ဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊

(ဆ) ကိုကားရွက်ဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊

(ဇ) ကိုကင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ဇ-၁) စိတ်ကြွရှူးသွပ်ဆေးဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ဇ-၂) မက်အက်ဖီတမင်း ဟိုက်ဒရိုကလိုရိုက် (အိုက်စ်) ဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ဇ-၃) အက်ဖီဒရင်း (သို့) ဆူဒိုအက်ဖီဒရင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊

(ဈ) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအတွက်အခါ အားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ သတ်မှတ်ထားသော အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်။

သုံးသပ်ချက်

ပုဒ်မ ၂၆ တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးအမျိုးအစားအလိုက် ပမာဏများသတ်မှတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် ရောင်းချရန် ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ ပုဒ်မ ၂၆ ပါ ပမာဏသတ်မှတ်ချက်အရ 'ရောင်းချ ရန်အလို့ငှာ' ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး အခန်း (၈) ပါ ပြဌာန်းချက်များအရ ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ထားသည်ကို တွေ့ နိုင်ပါသည်။ စဉ်းစားစရာရှိသောအချက်မှာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သော လုပ်ရပ်တစ်ခုအတွက် နောက်ခံအ ခြေအနေများ၊ အထောက်အထားများကို အခြေခံခြင်းထက် တွေ့ရှိသောပမာဏမျှဖြင့် အပြစ်ပေးနေ သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။

တဖန် 'ရောင်းချရန် အလို့ငှါ' ဟူ၍သာ ပမာဏသတ်မှတ်ပြီး တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်ပမာဏကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိပါ။ ထိုသို့သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးဆက်များကို အောက်ပါအတိုင်း စဉ်းစား ကြည့်နိုင်ပါသည် -

- **မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများပါ ပြစ်ဒဏ်သင့်နိုင်ခြင်း** - သူငယ်ချင်းအပေါင်းအသင်းများ စုမိပြီး ရံဖန်ရံခါသုံးသည့် အခြေအနေမျိုးတွင်ပင် ဆေးပမာဏသည် ရောင်းချရန်အလို့ငှါဟု သတ်မှတ်ချက်များအတွင်း ဝင်သွားနိုင်ပါသည်။ တဖန် မူးယစ်ဆေးသုံးရန် ဆေးဝယ်ယူသည့် ကိစ္စသည်လည်း ပြစ်မှုကျူးလွန်နေသူများနှင့် ဆက်ဆံနေရသည့် သဘောပင်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဆေးဝယ်ယူတိုင်းတွင် အန္တရာယ်ရှိနေမည်သာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုသို့အန္တရာယ်လျော့နည်းစေရန်အတွက် ဆေးသုံးစွဲသူတစ်ဦးသည် ငွေကြေးတတ်နိုင်လျှင် တတ်နိုင်သလို ဆေးပမာဏပိုဝယ်ထားမည်သာ ဖြစ်ပေမည်။ ထိုအခါတွင် ဆေးသုံးသူသည် စီးပွားဖြစ်မရောင်းချသော်လည်း ရောင်းချရန် အလို့ငှါဟု သတ်မှတ်သည့် ပမာဏနှင့် အကျိုးဝင်သွားပါက ပြစ်ဒဏ်ကြီးလေး သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်မျှတမှုမရှိသည့်အခါ ကာယကံရှင်အတွက် များစွာထိခိုက်နှစ်နာသကဲ့သို့ ဂုဏ်သိက္ခာလည်း ညှိုးနွမ်းစေသည်သာဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် ၄၄ တွင်လည်း 'လူ့သိက္ခာညှိုးနွမ်း သေးသိမ်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် မရှိစေရ။' ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

- **တားဆီးနှိမ်နင်းရေး၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးတာဝန်ရှိသူများ၏ အာရုံပြောင်းသွားနိုင်ခြင်း** - ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိသူဝန်ထမ်းများအနေဖြင့်လည်း ဆေးပမာဏအပေါ် အဓိကဖြစ်နေသောကြောင့် အပြစ်ကြီးမားသူနှင့် အပြစ်သေးငယ်သူ၊ သူတစ်ပါးအပေါ် မထိခိုက်သောလုပ်ရပ်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သော လုပ်ရပ်စသည်ဖြင့် ခွဲခြားရန်ကိစ္စတို့ကို အာရုံပြောင်းသွားစေနိုင်ပါသည်။
- **ပုံသေကားချပ်ကျင့်သုံးခြင်း** - ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အခန်းကဏ္ဍများ၊ အခြေအနေအထောက်အထားများထက်ပမာဏဖြင့် ဆုံးဖြတ်နေသကဲ့သို့သာဖြစ်နေပါသည်။ မူးယစ်ဆေးများကို အိမ်တွင်တွေ့ရှိခြင်းနှင့် ထိုသူကို အလားတူ ဆေးပမာဏဖြင့် စာသင်ကျောင်းအနီးတဝိုက်တွင် တွေ့ရှိခြင်းတို့ကို တသမတ်တည်းဆုံးဖြတ်ရန် သင့်လျော်မည် မဟုတ်ပါ။ လုပ်ရပ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်မူတည်၍ အပြစ်ပေးအရေးယူမှု ကွဲပြားသင့်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

၂၇။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဤပြဌာန်းချက်သည်လည်း မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် ပတ်သက်နေပါသည်။ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်း ဆောင်တာများကို လေ့လာကြည့်ပါက အခြားသောဝန်ကြီးဌာနများနှင့် သက်ဆိုင်သောလုပ်ငန်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အာရှဒေသကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်တွင်း ရှိ အဖွဲ့အစည်းများကို ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် လိုအပ်သည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းသဘောအရ လိုအပ်လာသည့်အခါ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် အမိန့်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များကို ထုတ်ပြန်ရ မည်သာဖြစ်ပါသည်။ တဘက်ကကြည့်လျှင်လည်း ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန အချင်းချင်းကို ဝန်ကြီး ဌာနတစ်ခုက အခြားဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုကို ဦးဆောင်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည့်အခါ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း ရေးကိစ္စများတွင် အဟန့်အတားများရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများသည်လည်း ဗဟိုအဖွဲ့ ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထိရောက်မှုအားနည်း သွားစေနိုင်သော ပြဌာန်းချက်မျိုးဖြစ်ပါသည်။

၂၈။ ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များသည် အောက်ပါကိစ္စများနှင့် မသက်ဆိုင်စေရ -

- (က) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ခွင့်ပြုချက်ဖြင့်မူးယစ်ဆေးဝါး(သို့)စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါး နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ထုတ်လုပ်ရန်၊ သုတေသနပြုလုပ်ရန် (သို့) ဆေးကုသရန်အလို့ငှာ သတ်မှတ်ထား သော နည်းလမ်းများနှင့်အညီ အသုံးပြုခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ် ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့တင်ပို့ခြင်း၊ ပြည်ပနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊
- (ဂ) သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်ရ ဆရာဝန်တစ်ဦးဦး၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ခွင့်ပြုထားသော မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို သုံးစွဲခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း။

သုံးသပ်ချက်

ဤပုဒ်မအနေဖြင့်မူ ဆေးသိပ္ပံ၊ သုတေသနနှင့် ဆေးဝါးကုသရေး စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်ရာတွင် ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိစေရန် ပြဌာန်းထားသောအပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားသော အပိုင်းတွင် ယခုအခါ အသုံးပြုနေသော ဘိန်းအစားထိုးကုသမှု (မက်သဒုံး သို့မဟုတ် အလားတူ ဆေးများ) လည်း ပါဝင်သင့်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအနေဖြင့် သုံးစွဲရာတွင် အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကိရိယာများ (ဥပမာ ဆေးထိုးအပ်...) တွင် ကပ်ငြိနေသောအလွန်နည်းပါးသော ပမာဏလောက်ဖြင့် လက်ဝယ်ထားရှိမှုဖြင့် အရေးယူခြင်း၊ ထိုသို့ အသုံးပြုသောပစ္စည်းများကိုလည်း မူးယစ်ဆေး လက်ဝယ်ထားရှိကြောင်း သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် တင်သွင်းခြင်းကိုလည်း ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသင့်သည်ဟု မြင်မိပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ (INCB) ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ၂၀၁၇ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် နိုင်ငံအလိုက်တွေ့ရှိချက်များကို ဖော်ပြထားရာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်လည်း ဒေသတွင်းရှိ အခြားသောနိုင်ငံများနည်းတူပင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကို တရားဝင်သုံးစွဲရန် လွယ်လင့်တကူမရနိုင်သောကြောင့် ဆေးကုသရေးတွင် လိုအပ်ချက်များရှိနေကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဆေးကုသရေးအတွက် လုံလောက်စွာရရှိနိုင်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် လုပ်နည်းလုပ်ထုံးပိုင်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ဆန်းစစ်ပြီး ပြင်သင့်သည်ကို ပြင်ဆင်ရန် ဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့် တိုက်တွန်းကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။⁴⁸

⁴⁸ Chapter 2, Functioning of the international drug control system, page 33; INCB Report 2017.

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့် ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတို့၏ ကွာဟချက်များကို သုံးသပ်ခြင်း

ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ တင်ပြခဲ့ပြီးနောက် အဆိုပါဥပဒေကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်ခြေများကို တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင်ပါရှိသော အကြံပြုချက်များကို အကျဉ်းရှုံး၍ ဇယားကွက်ဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။

ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေး (Supply reduction) နှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး

ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးဆိုသော အသုံးအနှုန်းအောက်တွင် ဘိန်း၊ကိုကာ၊ ဆေးခြောက် စသည့်တို့ကဲ့သို့ အပင်များ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါး/စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်တင်ပို့ခြင်း စသည် တို့ပါဝင်ပါသည်။

အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးသည် တရားမဝင်သီးနှံစိုက်ပျိုးမှုကို လျော့ကျစေသောလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းသည် တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးဝါး စီးပွားရေး၏ အခြေခံအကြောင်းတရားများကို ပစ်မှတ်ထားသော အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖန်တီးပေးသောလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ ၏ ဖော်ပြချက်အတိုင်း အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် ဤအပိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်းတွေ့မြင်နိုင်ပါသည် -

ထုတ်လုပ်မှု လျော့ချရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး		
(က) တရားမဝင် ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဖြူးမှုနှင့် ရရှိနိုင် မှု လျော့ချရေး။	တားဆီးနှိမ်နင်းရေး	မူးယစ်တပ်ဖွဲ့များ၏ ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေးများ မြှင့်တင်ခြင်း၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် မှုခင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့များ တိုးချဲ့ခြင်း၊ အစပျိုးဓာတုပစ္စည်းများအပါအဝင် တရားဝင် တင်ပို့/တင်သွင်း လာသော ပစ္စည်းများ လမ်းလွဲ မရောက်စေရန်ကြိုတင် ကာကွယ်ခြင်း။
	ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးမှုတိုက်ဖျက်ရေးတွင် လူထုပူးပေါင်းပါဝင်မှု မြှင့်တင်ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း။
(ခ) အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး	အစီအမံများ ဖော်ဆောင်ခြင်း	မူးယစ်ဆေးဝါးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သော ဒေသများတွင် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ်များ ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သမဝါယမအဖွဲ့ အစည်းများကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း၊ ထိုဒေသများရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် လုပ်နည်းလုပ်ထုံးများ ဖြေလျှော့ပေးခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ် လုပ်မှုကို လျော့ချစေရန် ပညာပေးခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့် ဝေခြင်း။

	လူထုအခွင့်အရေး နှင့် ပါဝင်မှု	လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ တောင်သူများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ခံစားခွင့်များ ရရှိစေခြင်း၊ အခြေခံ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမှီစေမည့် လူထုအခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း။
(ဂ) ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုယန္တရား	ဥပဒေနှင့် လုပ်နည်း လုပ်ထုံးများ	တည်ဆဲဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင်ခြင်း (အနည်းဆုံး ၅ နှစ်တစ်ကြိမ်) ၊ ငွေကြေးခဝါချခြင်း အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းတို့ဆိုင်ရာ လုပ်နည်း လုပ်ထုံးများကို ပိုမိုမြန်ဆန်စေရန် ပြင်ဆင်ခြင်း။
(ဃ) အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် ငွေကြေးခဝါချမှု လျော့ချရေး	အစီအမံများ	ပညာပေးအစီအစဉ်များမြှင့်တင်ခြင်း၊ ဥပဒေအရအရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ မြှင့်တင်ခြင်း၊ ငွေကြေးခဝါချမှုများကို စောင့်ကြည့်နိုင်သော ငွေလွှဲလုပ်ငန်း ယန္တရား တိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
	ဥပဒေနှင့် လုပ်နည်းလုပ်ထုံး	ဥပဒေပိုင်းအရဖြစ်စေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဖြစ်စေ၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု မူဘောင်များ ချမှတ်ရာတွင်ဖြစ်စေ ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း။

- ဥပဒေရုထောင့်အရကြည့်လျှင် ဘိန်းစိုက်တောင်သူကဲ့သို့သော လူတန်းစားများသည် ဥပဒေပါ ပြစ်မှု၊ ပြစ်ဒဏ်များနှင့် ငြိစွန်းနေသူများဖြစ်နေပေရာ ထိုအခြေအနေအောက်တွင် အုပ်ချုပ်သူများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး တာဝန်ရှိသူများနှင့် အဆိုပါတောင်သူများအနေဖြင့် အတူတကွပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်မှာ အကန့်အသတ်များ ရှိနေမည်သာဖြစ်ပါသည်။ အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်သည့်အခါတွင်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို တဖက်က ဆောင်ရွက်သွားရင်း မူးယစ်သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကို တဖက်ကလည်း တဖြည်းဖြည်း လျော့ချသွားရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော အကူးအပြောင်းကာလတွင် စိုက်ပျိုးတောင်သူများအနေဖြင့် ဥပဒေနှင့် ငြိစွန်းနေရသော အခြေအနေနှင့်အတူ အဟန့်အတားများရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။
- ဘိန်းစိုက်တောင်သူများအနေဖြင့် စတင်စိုက်ပျိုးသည်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များစွာကို ငွေပေးနေရကြောင်း ဖွင့်ဟပြောကြားချက်ကိုလည်း ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးကော်မရှင်အစည်းအဝေး၌ ဘိန်းစိုက်တောင်သူများ ဖိုရမ်အမည်ဖြင့် ပြသသောဗီဒီယိုတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။⁴⁹ တိုင်းရင်းသားဒေသ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားသော နေရာများတွင် စိုက်ပျိုးမှုများရှိနေသဖြင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပါ ဆက်စပ်လျက်ရှိနေပါသည်။ ထိုအခါ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော ဗဟိုအဖွဲ့သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနဖြစ်နေသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင်လည်း အစိုးရတပ်မတော် စသည်တို့နှင့် တဆင့်ထပ်မံညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက တိုက်ရိုက်ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်ပါက ထိုသို့သောကိစ္စမျိုးတွင် တိုက်ရိုက်ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်မြန်ဆန်စေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

⁴⁹ <https://www.tni.org/en/article/myanmar-opium-farmers-forum-at-the-commission-on-narcotic-drugs-in-october-2018>

- မူဝါဒအရ ပြည်သူလူထုပူးပေါင်းပါဝင်မှု၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်မှုကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေတွင် ထိုသို့သော ပါဝင်မှုမျိုးကို ရှင်းလင်းစွာ ပြဌာန်းထားခြင်း မတွေ့ရပါ။ အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ ခေါင်းစဉ်အောက်ရှိ ပုဒ်မ ၃ (င) တွင် '.....အစိုးရမဟုတ်သော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ ၆ (က) တွင် '... အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊' ဟူ၍ ပါရှိသော်လည်း ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစသည့် ကိစ္စများတွင် ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေး (Demand reduction)

သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေးဟူသော အသုံးအနှုန်းတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး မသုံးဖြစ်အောင်ကာကွယ်ခြင်း၊ စတင်သုံးသော အသက်အပိုင်းအခြား တတ်နိုင်သမျှနောက်ကျအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးစွဲကုသခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် အကြံပြုဖော်ပြထားသည်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့မြင်နိုင်ပါသည် -

၂။ သုံးစွဲမှုလျော့ချရေးနှင့်အန္တရာယ်လျော့ချရေး		
(က) သုံးစွဲမှုကြိုတင်ကာကွယ်ရေး	သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားကို အခြေခံသော ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် အားနည်းသောအုပ်စုများကို ဦးတည် လုပ်ဆောင်ရန်။	
	ပညာပေး လုပ်ငန်းများ	ကျောင်းများနှင့် ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း။ (လူမှုကွန်ရက်အပါအဝင် နည်းလမ်းပေါင်းစုံ အသုံးပြုခြင်း)
	ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များ	လူငယ်များအတွက် စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ရအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။
	ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းများ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း	မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုနှင့်ဆိုင်သော အယူအဆများကို ပြောင်းလဲစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ကျောင်းများ၊ လုပ်ငန်းခွင်နှင့် လူထုအတွင်း)၊ အခြားသော အစားထိုးနည်းလမ်းများကို ကျောင်းများ၊ မိသားစုများနှင့် ပြည်သူလူထုမှ တဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း။ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အခြေအနေပေးသော ဥပဒေရှိခြင်း။
(ခ) အန္တရာယ်လျော့ချရေး	<ul style="list-style-type: none"> • မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်း။ • ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ (WHO, UNODC, UNAIDS) မှ သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ ဆေးလွန်သေဆုံးမှု ကာကွယ်ကုသရေးအပါအဝင် ဘက်စုံလွှမ်းခြုံမှုရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရန်။ 	

		<ul style="list-style-type: none"> • တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအရာရှိများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ အပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပေးရန်။ • အခြေအနေဖန်တီး နိုင်ခွင့်ရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဥပဒေနှင့် ရန်ပုံငွေ ရရှိရေးမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။ • အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းဖြင့် မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုလက်လှမ်းမီခြင်း။
<p>(ဂ) ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေး။</p>	ဆေးကုသရေး	မဖြစ်မနေကုသမှုခံယူရသည့်စနစ်မှ မိမိဆန္ဒအလျောက် ကုသမှုခံသည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
	အစီအမံများ	အမျိုးမျိုးသောကုသရေးပုံစံ ကုသမှုများကို လွှဲပြောင်းကုသစေခြင်း၊ ပြည်သူလူထုအခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် အစီအစဉ်များကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လူမှုအသိုင်းအဝန်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖော်ဆောင်ခြင်း။
	လူထုလူတန်းစားများ ပါဝင်မှု	မူးယစ်ဆေးစွဲကုသခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ဘဝတူများ ပါဝင်လာစေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း။
<p>(ဃ) တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းစဉ် ယန္တရားများ၌ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုကောင်းခြင်း။</p>	ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု	လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် တိကျသောအခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ရှိမှုကို သတ်မှတ်ထားခြင်း၊ သက်ဆိုင်သော ဝန်ကြီးဌာနများအကြား ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ထိရောက်အားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အကျိုးပတ်သက်စပ်ဆိုင်သူအားလုံးအဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝစွာပါဝင်နိုင်သောပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု အစီအမံများ တည်ထောင်ခြင်း။
	အစီအမံများ	မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင်ကျန်းမာရေးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အကျဉ်းဦးစီးဌာန ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ၌ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်း၊ ဘက်စုံပါဝင်သော ပြီးပြည့်စုံသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ (သုံးစွဲမှု ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ အန္တရာယ်လျော့ချရေး၊ ကုသရေး၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေး စသည်) ကို တစ်နေရာတည်း ရရှိနိုင်ရန် မြှင့်တင်ပေးခြင်း။
<p>(င) ထိန်းချုပ်ဆေးဝါးများ ရရှိလက်လှမ်းမီရေး။</p>	အကြံပြုချက်များ	လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် လုံလောက်စွာ၊ လက်လှမ်းမီ ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သော အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်များ၊ စံလုပ်နည်းလုပ်ထုံးများ၊ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်များ ပြုစုပေးရန်၊ သက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များကို အသိပညာပေးရန်။

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အတည်ပြုထုတ်ပြန်ခဲ့သော လူငယ်မူဝါဒကို လေ့လာကြည့်လျှင်လည်း အထူးအလေးပေးရမည့် လူငယ်များစာရင်းတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးစွဲနေသူ လူငယ်များနှင့် ဆေးဖြတ်ပြီးသူ လူငယ်များ ဟူ၍ ဖော်ပြထားပြီး၊ အဓိကကဏ္ဍများအောက်တွင် မူးယစ်ဆေးနှင့်အခြားသော ဘေးဖြစ်စေတတ်သည့် အန္တရာယ်များဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထည့်သွင်းထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁵⁰

- **ကာကွယ်ရေး** - ဥပဒေကို လေ့လာကြည့်ပါက ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြဌာန်းထားခြင်းကို မတွေ့ရပါ။ လူငယ်များနှင့် ပတ်သက်၍လည်း သီးခြားပြဌာန်းထားခြင်းကိုလည်း မတွေ့ရပါ။ ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေအရလည်း ဆေးသုံးမိသောလူငယ်များသည် ပုဒ်မ ၁၆ (ဂ)/၂၁ ဖြင့် ငြိစွန်းနေကြသည်ကို ရှင်းပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၃(ဂ) ရှိ ရည်ရွယ်ချက်တွင် 'မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကို အသိပညာပေးရေး...' ဟူ၍ဖော်ပြထားပြီး၊ ပုဒ်မ ၆(င) တွင်မူ 'ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား စာရင်းကောက်ယူ၍ ဆေးကုသပေးရေး၊ အသိပညာပေးရေး၊ ပညာပေးလှုံ့ဆော်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အန္တရာယ်လျော့ချပေးရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍...' ဟူ၍ ပါရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပုဒ်မ ၆ (င) တွင်ပါရှိသော ပညာပေးရေးဆိုသော စကားရပ်သည် ဆေးမသုံးရန်ကာကွယ်ခြင်းလော၊ အန္တရာယ်လျော့ချရန် ပညာပေးခြင်းလောဆိုသည်ကိုမူ မသဲကွဲပါ။

ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်တွင်ပါရှိသော အသုံးအနှုန်းများအရ ပညာပေးရေးသည် ဆေးသုံးစွဲမှု၏ အန္တရာယ်များကိုဦးတည်ပညာပေးရန်ဆိုသောသဘောကိုထင်ဟပ်နေပါသည်။ ထိုသို့အန္တရာယ်ကို ဟောပြောချဉ်းကပ်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီး၏ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒလမ်းညွှန်တွင် '....နိုင်ငံပေါင်းများစွာသည် တားဆီးပိတ်ပင်ရေးကို ရှေ့ထား၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။ တားဆီးပိတ်ပင်ရေးဦးစားပေး၍ ဟုဆိုသော သဘောမှာ လူများကို ဆေးသုံးစွဲခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများကိုပြောပြပြီး ဆေးသုံးလျှင်ကြိုနိုင်သည့် အပြစ်ပေးအရေးယူမှုများ အကြောင်းပြောပြလျှင် လူများသည် ဆေးသုံးလိမ့်မည်မဟုတ်ဟု ယူဆထားသည့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန် မျိုးကို ဆိုလိုပေသည်။ သို့သော် အစိုးရများသည် အစဉ်တစ်စိုက်ထိုလုပ်ငန်းများအပေါ် လူအား ငွေအားပံ့ပိုးပြီး လုပ်လာခဲ့သော်လည်း လူငယ်များအကြား ဆေးသုံးစွဲမှုသည် မြင့်မားနေဆဲသာဖြစ်လေသည်။ ယခုထိ ကာကွယ်ရေးအတွက် ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သမျှ အရာမထင်သကဲ့သို့ဖြစ်နေပေသည်။' ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁵¹ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင်လည်း 'သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံသော ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ'⁵² ဟူ၍ ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေတွင် ထိုသို့ ဖော်ပြထင်ဟပ်ခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့

⁵⁰ လူငယ်ရေးရာမူဝါဒ၊ ၂၀၁၇ နိုဝင်ဘာ။
⁵¹ IDPC Drug Policy Guide, 3rd Editon.
⁵² အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ (စာ - ၁၉)

မူးယစ်ဆေးဝါး အစီရင်ခံစာတွင်လည်း ဆေးမသုံးဖြစ်အောင် အကာအကွယ်ပေးရာရောက်သော အခြေအနေများနှင့် ဆေးသုံးမိစေရန် အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော အခြေအနေများဟူ၍ ဖော်ပြ ထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

- **ဥပဒေပိုင်း** - မူဝါဒတွင် ပါရှိသော 'အခြေအနေပေးသော ဥပဒေရှိခြင်း' ဟု ဖော်ပြထားသော် လည်း လက်ရှိပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေအရ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးထိခိုက်စေခြင်း ဆိုသည့် အကျိုးဆက်များသာ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ကောလိပ်၊ တက္ကသိုလ် ကျောင်းတက်သောလူငယ်များအရေးယူခံနေရသည်မှာစဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပန်းတိုင် သို့ ရောက်ရှိရေး ပံ့ပိုးနိုင်ရန်ဆိုသော မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒ၏ ဖော်ပြချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသည်ကို စဉ်းစားကြည့်နိုင်ပါသည်။
- **ကုသရေး** - မူဝါဒ အရ ဆေးသုံးစွဲသူများ မိမိဆန္ဒအလျောက်ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရေးကို ဖော်ပြထား သော်လည်း ဥပဒေအရမူ မဖြစ်မနေကုသမှုခံယူရေးကိုသာ ဦးတည်နေကြောင်းတွေ့မြင်ရပါသည်။ ယခင် အပြစ်ပေးသောပုဒ်မကို ပယ်ဖျက်ခဲ့သော်လည်း ဆေးသုံးစွဲသူကို မည်သူမဆိုရဲသို့ သတင်း ပေးနိုင်သကဲ့သို့ ရဲကလည်း ဆေးသုံးသူကို ကျန်းမာရေးဌာနသို့ပို့၍ ဆေးကုသမှုခံရမည်ဟု ပြဌာန်း ထားပါသည်။ ထိုသို့ မလိုက်နာပါက တရားရုံးသို့ ပို့မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက် များသည် မူဝါဒနှင့် ဆီလျော်မှု မရှိသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုများလက်လှမ်းမီစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း - မူဝါဒတွင် လက်လှမ်းမီစေရန် ဖော်ပြထားသော် လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ကွင်းဆင်းဝန်ဆောင်မှုပေးသောနေရာများတွင်ပါ ဖမ်းဆီးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေ ခြင်းကြောင့် ဝန်ဆောင်မှု ရယူသူများ ကျဆင်းနေသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ ဤသည်မှာလည်း ဥပဒေအ ကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် မူဝါဒဆီလျော်မှု ရှိမနေခြင်းကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

အမျိုးမျိုးသော ကုသရေးပုံစံများ ဖော်ဆောင်ခြင်း - မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေး သဘောတရားအရလည်း လူအမျိုးမျိုးအတွက် ကုသမှုပုံစံအမျိုးမျိုးကို လိုအပ်ပါသည်။ မူဝါဒတွင်လည်း ကုသရေးပုံစံအမျိုးမျိုးကို ရရှိ စေရေးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပုံစံအမျိုးမျိုးဆိုရာ၌ ဆေးရုံတက်ကုသခြင်း၊ ဆေးရုံတွင် ပြင်ပလူနာအဖြစ် ကုသမှုခံယူနိုင်ခြင်း၊ ရပ်ရွာအခြေပြုကုသမှုများ (ဥပမာ- အင်ဂျီအိုအဖွဲ့အစည်းများ ဖွင့်လှစ်ထားသော အန္တရာယ်လျော့ကျရေး ဝန်ဆောင်မှုများ) စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ဥပဒေအရမူ အစိုးရက ခွင့်ပြုထားသော/ဖွင့်လှစ်ထားသော ဌာနများတွင်သာ ဝန်ဆောင်မှုရယူနိုင်ကြောင်း ပါရှိသည်။ အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဘဝတူများပါဝင်လာစေရေး - မူဝါဒတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲဘူးသော ဘဝတူများက ပူးပေါင်းပါဝင်ကူညီ ပေးနိုင်ရေးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေအရမူ ထိုသို့ ပါဝင်နိုင်ရေးကို ညွှန်းဆိုထား

ခြင်းလည်း မရှိပါ။ ထို့ပြင် မြေပြင်အခြေအနေတွင် အင်ဂျီအိုအဖွဲ့များတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ပြီး ဝန်ဆောင်မှု ပေးနေသော ဘဝတူအုပ်စုတူများသည် ကွင်းဆင်းဝန်ဆောင်မှုများပေးရာတွင် ရဲ၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ စသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စစ်ဆေးခြင်း၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ပေးခြင်း စသည်တို့ကို ကြုံတွေ့နေရကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူဝါဒအရ အပြုသဘောဆောင်သောလုပ်ငန်းများကို ပြဌာန်းလိုက်သော်လည်း ဥပဒေအရ လက်တွေ့ဖော်ဆောင်မှုမှာမူ ကိုက်ညီမှုမရှိကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

- **ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုယန္တရားကောင်းမွန်ခြင်း** - မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေး၊ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ အောက်တွင် 'လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကို အခြေခံသော တုန့်ပြန်မှုများ ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အစိုးရနှင့်အစိုးရမဟုတ်သော အကျိုးစပ်ဆိုင်ပါဝင်သူများအားလုံးအကြား ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း⁵³ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအချက်သည်လည်း အဓိကတာဝန်ရှိသော ဗဟိုအဖွဲ့၏ ကဏ္ဍပင်ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက အဆုံးအဖြတ်ပေးသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်နေပြီး လုပ်ငန်းများက ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖြစ်နေပေရာ ဥပဒေအရ ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်ကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက ရယူထားခြင်းသည် သင့်တင့်လျောက်ပတ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုလည်း ဖော်ပြထားပါပြီး ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်းအစား အခြားသောနည်းလမ်းများကို မြှင့်တင်ရန်⁵⁴ ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ သို့သော် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများသည် မူးယစ်ဥပဒေအရ နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များ ကျခံနေရပြီး ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ် အချိုးကျမှုလည်း မရှိ၊ ထောင်ဒဏ်အစားထိုးပြစ်ဒဏ်များလည်း ချမှတ်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အနေဖြင့် နိုင်ငံတဝန်းရှိ အကျဉ်းထောင်နှင့် ရဲဘက်စခန်းများကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း သွားရောက်လေ့လာခဲ့ရာ အကျဉ်းထောင်များအတွင်းတွင် လက်ခံနိုင်သည်ထက် တစ်ဆ နှစ်ဆမက အကျဉ်းသားများ ပြည့်နေကြောင်း၊ အဓိကအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးအမှုများတွင် ဆေးပြားတစ်ပြား၊ နှစ်ပြားဖြင့် ထောင်ကျနေပြီး အများကြီးမိသူက အနည်းငယ်သာရှိကြောင်း ပြောကြားထားသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။⁵⁵ ထိုသို့သော အခြေအနေများသည် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်မျှတမှုမရှိဘဲ ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်နေခြင်းကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် အကျဉ်းထောင်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြဌာန်းချက်များလည်း ပါရှိခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဖမ်းဆီးအရေးယူမှုများ အရှိန်တိုးမြှင့်လာသကဲ့သို့ အချို့သော လူနာများဆေးကုသမှုများ ကောင်းစွာမရရှိသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နေရပါသည်။ ဖမ်းဆီးခံရသောကြောင့် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ၊ တီဘီ၊ ဘိန်းအစားထိုးကုသမှု စသည့် ကုသမှုများ ပြတ်တောက်

⁵³ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ (၈ - ၂၅)
⁵⁴ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ (၈ - ၂၆)
⁵⁵ <https://www.myanmar-now.org/mm/news/770>

သွားခြင်းကြောင့် ကူးစက်နိုင်သောရောဂါများ ဆေးယဉ်ပါးမှု ပြဿနာဖြစ်လာနိုင်ပြီး အကျဉ်း ထောင် အတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ အကျဉ်းကျရာမှ လွတ်လာပြီးနောက် ရပ်ရွာအတွင်းသို့ ပြန်လာသည့် အခါဖြစ်စေ ရောဂါများ ကူးစက်ပြန့်ပွားနိုင်သည့် အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ပါသည်။

အန္တရာယ်လျော့ကျရေး (Harm reduction)

အန္တရာယ်လျော့ကျရေးဆိုသည်ကို တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများ လျော့ကျရေးကို ဦးတည်လုပ်ဆောင်သော အစီအစဉ်များနှင့် မူဝါဒများကို ဆိုလိုပြီး ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ကျရောက်လာမည့် အန္တရာယ်များ လျော့ပါးစေရေးအတွက် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်းဟု မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအန္တရာယ်လျော့ကျရေးအသင်းကြီး၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

အလွယ်တကူ နားလည်လွယ်အောင်ဆိုရလျှင် သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေးတွင် မူးယစ်ဆေးနှင့် လူ၏ ထိတွေ့မှုကို ဝေးသွားအောင်လုပ်ရန် (ဆေးမသုံးသေးသူ မသုံးဖြစ်စေရန်၊ သုံးနေသူ ဆေးပြတ်စေရန်) ကို ဦးတည်ထားပါသည်။ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးနည်းလမ်းတွင်မူ ဆေးသုံးစွဲမှုရပ်တန့်ရေးထက်မူးယစ်ဆေးစွဲခြင်းသည် နာတာရှည်၊ ပြန်ပြန်ဖြစ်တတ်သော ကျန်းမာရေးပြဿနာဆိုသည်နှင့်အညီ ဆေးမဖြတ်နိုင်သေးသူများအတွက် လက်တွေ့ကျကျချဉ်းကပ်ပြီး ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး စသည့် အန္တရာယ်များ လျော့ကျသွားအောင် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ကာယကံရှင်များ၊ မိသားစုများနှင့် အများပြည်သူအတွက် အကျိုးရှိစေရန် ဦးတည် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

- **မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်း** - မူဝါဒအရ ကျန်းမာရေးဗဟိုပြုချဉ်းကပ်ရန်၊ သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံလုပ်ဆောင်ရန်ဟု ဖော်ပြထားသည်နှင့်အညီ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ကျန်းမာရေးပြဿနာသာဖြစ်၍ ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ပြစ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်းကို နိုင်ငံတကာတွင် ကျင့်သုံးလာခဲ့ကြပါသည်။ တနည်းဆိုသော် ယခင်က မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ချမှတ်ခဲ့သော ပြစ်ဒဏ်များကို ပယ်ဖျက်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများအဆုံးသတ်ပြီး ဆေးသုံးစွဲသူများအနေဖြင့် နာမည်ပျက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်စေရန်ဖြစ်ကြောင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီး က ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်းတွင် ပါဝင်သော ကိစ္စများအနေဖြင့် -
  - ဆေးသုံးစွဲခြင်း၊
  - တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊

- ထိန်းချုပ်ဆေးဝါးအုပ်စုဝင် အပင်များကို တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း၊
- မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲရာတွင် အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကိရိယာများကို လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း

တို့ပါဝင် ကြောင်း အဆိုပါအဖွဲ့ကြီး၏ မူဝါဒလမ်းညွှန်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။⁵⁶

ယခု ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် ၁၉၉၃ ဥပဒေတွင် ပါရှိခဲ့သော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသော ပုဒ်မ ၁၅ ကို ပယ်ဖျက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကိုသာ ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီး တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲရန်ခွင့်ပြုထားခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲရာတွင်အသုံးပြုသောပစ္စည်းကိရိယာများလက်ဝယ်ထားရှိခွင့် စသည်တို့ မပါရှိသောကြောင့် ဆေးသုံးစွဲသူများသည် ပြစ်ဒဏ်ပေးခံနေရဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်နေ၍ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒသဟဇာတ ဖြစ်မနေ ခြင်းကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

- **ဘက်စုံလွှမ်းခြုံသောဝန်ဆောင်မှုများတိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရေး** - ဘက်စုံလွှမ်းခြုံသောဝန်ဆောင်မှုများ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရန်ဆိုသည်မှာ ဆေးလွန်ခြင်းကို ကာကွယ်ကုသပေးခြင်းအပါအဝင် အန္တရာယ်လျော့ကျရေးဝန်ဆောင်မှု (၉) ခုကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများကို ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ (UNODC, UNAIDS & WHO) က ပြဌာန်းခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးဌာနကလည်း အဓိကလူအုပ်စုများအတွက်ဝန်ဆောင်မှုများသတ်မှတ်ရာတွင်လည်းအတူတူပင်သတ်မှတ်ပြဌာန်းခဲ့ပါသည်။⁵⁷ အဆိုပါ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်တွေ့အားဖြင့် လုပ်ဆောင်နေသည်မှာ NGO/INGO အဖွဲ့များသာ ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်းမာရေးဌာနအနေဖြင့်မူ မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေးနှင့် မက်သဒုံးတိုက်ကျွေးသည့် အစီအစဉ်များ၊ အေအာတီဆေးများကိုသာ လုပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ အကြားတွင် အိပ်ချ်အိုင်စီကာကွယ်ရေးဖြစ်သော အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများကို ၂၀၀၃ ခုနှစ်ခန့်ကစ၍ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများက အစပျိုးလုပ်ဆောင်လာခဲ့ပြီး အိပ်ချ်အိုင်စီ ကာကွယ်တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (င) တွင် ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချပေးရေးဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိသော်လည်း ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့တွင် ပြဌာန်းချက်များအရ အစိုးရဌာနများကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖော်ပြထားခြင်းမတွေ့ရပါ။ လက်ရှိအနေအထားတွင်လည်း ဥပဒေပိုင်းအရ ဖမ်းဆီးအရေးယူမှုများကြောင့် ဝန်ဆောင်မှုရယူသူများ ကျဆင်းသည်ကိုတွေ့ရပေရာ မူဝါဒနှင့် ဥပဒေ ဆီလျော်မှုမရှိခြင်းကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။
- **ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး** - မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအရာရှိများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးသင်တန်းများဆောင်ရွက်ပေးရန်လည်း ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ ဤလုပ်ငန်း

⁵⁶ Chapter 3, Criminal Justice; IDPC Drug Policy Guide 3rd editon.
⁵⁷ National Guidelines: A Core Package for HIV Prevention Amongst Key Populations in Myanmar, National AIDS Control Programme; October, 2014.

များ ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း ဗဟိုအဖွဲ့၏ အပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဌာနအနေဖြင့် ဗဟိုအဖွဲ့တာဝန်ယူထားခြင်းသည်လည်း ထိုသို့သော လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်လာ သည့်အခါတွင် ပညာရပ်သဘောတရားပိုင်းဆိုင်ရာများကို လုပ်ဆောင်ရေးအတွက် အတည်ပြုဆုံး ဖြတ်ရာတွင် နားလည်မှုလွဲမှားခြင်း၊ အချိန်နှင့်တပြေးညီလုပ်ဆောင်ရန်ခက်ခဲခြင်း စသည်တို့ ကြုံ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့က ဗဟိုအဖွဲ့တာဝန်ယူထားသည်ဆိုပါက ပိုမိုအဆင်ပြေ နိုင်မည့် လုပ်ငန်းရပ်များပင်ဖြစ်ပါသည်။

- **အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ဆေးကုသရေး** - မူဝါဒတွင် အန္တရာယ်လျော့ကျရေးခေါင်းစဉ် အောက်တွင် အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်အတူ မူးယစ်ဆေးဝါးကုသရေးများပါ ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဥပဒေတွင်မူ အကျဉ်းထောင်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြပါရှိ ခြင်းမရှိပါ။ လက်တွေ့အားဖြင့်မူ ဖမ်းဆီးမှုများ များပြားလာသည့်အခါ အချုပ်/အကျဉ်းကျနေစဉ် ပုံမှန်ဆေးသောက် သုံးရန်လိုသည့်လူနာများ အခက်အခဲများတွေ့နေကြောင်း ကြားသိခဲ့ရပါသည်။ မက်သဒုံးသောက်သူ၊ တီဘီဆေးသောက်သူ၊ အိပ်ချ်အိုင်စွဲဆေးသောက်သူ စသည်ဖြင့် လူနာများပုံ မှန်ဆေးသောက်သုံးနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးမှုများ ကြားသိနေရပါသည်။ ဤသည်မှာလည်း မူဝါဒနှင့် ဥပဒေအကြားတွင် အချိတ်အဆက် မညီဖြစ်နေသောအချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။
- **ထိန်းချုပ် ဆေးဝါးများ ရရှိလက်လှမ်းမီရေး** - ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း လိုအပ်ချက်များရှိ နေကြောင်းကို အထက်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့၏ တွေ့ရှိ ချက်ကို ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်နေသောအပိုင်းကိုပြောရလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအပိုင်း သာဖြစ်ပါသည်။ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး၊ လုံခြုံရေးကိစ္စများနှင့် အလုပ်များလှသော ပြည်ထဲ ရေးဝန်ကြီးဌာနက ဗဟိုအဖွဲ့တာဝန်ယူထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီး ဌာန စသည့်အရပ်ဖက်ဌာနများက အဓိကလုပ်ဆောင် အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ကိစ္စများအ တွက် အတည်ပြုဆုံးဖြတ်ရေးကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူကြီးကြပ်နေရသကဲ့သို့ ဖြစ် နေပါသည်။ ဤသည်ကိုလည်း မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒပါ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို အကောင်အ ထည်ဖော်ရာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အကျဉ်းအကြပ်များဟု ဆို နိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် သုတေသန

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒပါ ဖော်ပြချက်များ အကျဉ်းချုပ်ကို အောက်ပါဇယားတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ -

၃။ နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး	
<ul style="list-style-type: none"> • နယ်စပ်စီမံခန့်ခွဲမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို မြှင့်တင်စေခြင်း၊ • နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဖြစ်မှုများ၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်မှုခင်းများအတွက် တရားစီရင်ရေး၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု ကို မြှင့်တင်စေခြင်း၊ • နိုင်ငံတကာနှင့်မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများထံမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန် ကောင်းများကို ရရှိစေခြင်း၊ • ဘဏ္ဍာရေး၊နည်းပညာ၊ သံတမန်ရေးရာနှင့် အသိပညာ စသည့်အရင်းအမြစ်များထောက်ပံ့မှု အပါအဝင် ဤမူဝါဒနှင့် ကိုက်ညီသော အထောက်အပံ့များ ရယူစေခြင်း။ 	
၄။ သုတေသနလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ရေး	
အခြေအနေကို သိရှိနားလည်ခြင်း	မြန်မာနိုင်ငံတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုအခြေအနေနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ တရားမဝင်ဆေးဝါးများနှင့် ဓာတုပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုနှင့်ဖြန့်ဖြူးမှု၊ အစားထိုး ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ဆိုင်ရာဒေသများ၏ လိုအပ်ချက်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပတ်သက်သောပြစ်မှုများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးရာမှ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသူတို့၏ အောင်မြင်ခွဲပုံများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအား အကျိုးပြုနိုင်ပုံ၊ တိုင်းရင်းဆေးအပါအဝင် အခြားသော ကုသနည်းများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ (ဥပဒေများပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း - သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်း အပါအဝင် ⁵⁸)
ရလဒ်များ တိုင်းတာခြင်း	စဉ်ဆက်မပြတ် စောင့်ကြည့်အကဲခတ်ခြင်းနှင့် ပြန်လှန်သုံးသပ်ခြင်းဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုကို ထူထောင်ခြင်း။

နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ရလျှင်လည်း ဗဟိုအဖွဲ့အပိုင်းသာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးခေါင်းစဉ်အောက်ရှိလုပ်ငန်းရပ်များကိုသုံးသပ်လျှင် နယ်စပ်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် တားဆီးနှိမ်နင်းရေးသာမက အခြားသောဌာနဆိုင်ရာများ (လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ အကောက်ခွန်...) စသည့်တို့လည်း ပတ်သက်နေသကဲ့ တရားစီရင်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးစသည်တို့လျှင် ပါဝင်လျက်ရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများဆိုင်ရာလည်း အလားတူပင် နယ်ပယ်အသီးသီးရှိနေရာ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူနေခြင်းထက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအောက်တွင် ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့်လည်း လုပ်ငန်းသဘောသဘာဝနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ အစီရင်ခံစာ၏ အကြံပြုချက် အမှတ် (၁) တွင် ဘုတ်အဖွဲ့အနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ ကောက်ယူရန်၊ ဆေးကုသရေးနှင့်ပတ်သက်၍ လွယ်လင့်

⁵⁸ ဥပဒေရေးရာများ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၌ သေဒဏ်နှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာလိုစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားဘဲ၊ အင်္ဂလိပ်စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသဖြင့် ကွင်းအတွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

တကုရနိုင်မှုနှင့် အသုံးပြုနိုင်မှု တို့ကို အချက်အလက်များကောက်ယူရန် တိုက်တွန်းထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁵⁹ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ထိုသို့သော ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ ယခုထိမရှိသေးသည်ကို လေ့လာသိရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော လုပ်ငန်းများကို အဆင်ပြေချောမွေ့စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးမှာလည်း ဥပဒေရွှေထောင့်မှကြည့်လျှင် ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီဖြစ်စေရေး

မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသော အကြံပြုချက်များကို အောက်ပါဇယားတွင် အကျဉ်းချုပ်၍ ဖော်ပြထားပါသည် -

၅။ လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီဖြစ်စေရေး	
အသိပညာပေးခြင်း	လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအသိပညာနှင့် ဗဟုသုတများ ဖြန့်ဝေခြင်း လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။
လုပ်ငန်းအစီအမံများ	<ul style="list-style-type: none"> မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအတွက် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပါသော အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်ဖန်တီးပေးခြင်း၊ (မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို လူနာကဲ့သို့ ဆက်ဆံခြင်း⁶⁰)၊ လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုများ⁶¹ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာအသိပညာနှင့် ဗဟုသုတဖြန့်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ ဥပဒေရေးရာတုံ့ပြန်မှုများ အပါအဝင် မူဝါဒများနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေး ကဏ္ဍများမြှင့်တင်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်ဆက်နွယ်သော မူဝါဒများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုများအပေါ် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း၊ (မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများတွင် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ရုပ်သိမ်းနိုင်ရန် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း)⁶² အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံးပ ပျောက်ရေး ကွန်ဗင်းရှင်းနှင့်အညီ ကျား/မ ခွဲခြားမှု မရှိရေး ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ကလေးသူငယ်များ/ အမျိုးသမီးများ/ မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် အားနည်းသော လူအုပ်စုများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ခြင်း။

⁶⁰ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ မြန်မာလိုစာအုပ်တွင် ကွင်းအတွင်းရှိစာကို ဖော်ပြထားသော်လည်း၊ အင်္ဂလိပ်လိုတွင် ဖော်ပြထားသဖြင့် ကွင်းအတွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

⁶¹ မြန်မာလိုစာအုပ်တွင် 'လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာချဉ်းကပ်မှုများ' ဟု သုံးထားသော်လည်း၊ အင်္ဂလိပ်လိုတွင် Human right - based ဟု ပါရှိသော 'လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှု' ဟု သုံးနှုန်းလိုက်ပါသည်။ (စာရေးသူ)

⁶² မြန်မာဘာသာစာအုပ်တွင် ပြစ်ဒဏ်များပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်းဟု ဖော်ပြထားပြီး အင်္ဂလိပ်လိုစာအုပ်တွင် ကွင်းအတွင်းတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးအလေးပေးချဉ်းကပ်မှု - မူဝါဒအကြံပြုချက်များတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပါသော အခွင့်အလမ်းများဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် နာမည်ပျက်ရှိခြင်း၊ လူဆိုးသဖွယ် သတ်မှတ်ခံရခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိဥပဒေအရ ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက် လိုက်သော်လည်း အခြားသော ပုဒ်များဖြင့် အရေးယူခံနေရဆဲဖြစ်သောကြောင့် နာမည်ပျက်ဖြစ်စေမည့် အခြေအနေများရှိနေဆဲဟုသာ ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ နာမည်ပျက်ဖြင့် အရေးယူခံရမည့် ဥပဒေများရှိနေလျှင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်မည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒမှ ဆီလျော်မှုမရှိဟုသာ ဆို ရပါမည်။

မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို လူနာသဖွယ်ဆက်ဆံရန်ဟူ၍ မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် မူဝါဒ၏ အခြေခံသဘောတရားပိုင်းတွင်လည်း ကျန်းမာရေးကို ဗဟိုပြုသော ချဉ်းကပ်မှုပုံစံများအဖြစ် သို့မဟုတ် လုံခြုံစေ ပေါ်လာစေရန်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် အထက်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ သုံးသပ် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများသည် အပြစ်ပေးအရေးယူခံရမှုများ၊ မမျှတသော ပြစ်မှုနှင့် ပြစ် ဒဏ်များကိုသာ တွေ့ကြုံခံစားနေကြရပါသည်။ ဆေးသုံးစွဲမှုကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ပယ်ဖျက်လိုက်သော် လည်း ကျန်သောပုဒ်များဖြင့် အရေးယူခံနေရဆဲသာ ဖြစ်ပါသည်။

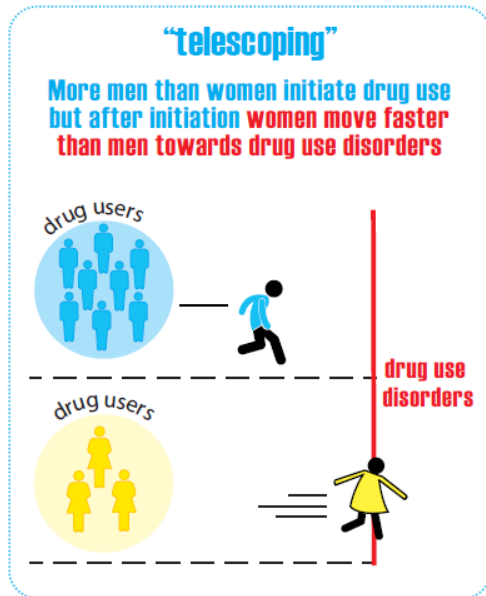
အချိုးညီသောဥပဒေရေးရာတုံ့ပြန်မှုများ - မူဝါဒတွင် ဥပဒေရေးရာအချိုးညီမှုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပြင်ဆင် လိုက်သော မူးယစ်ဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ အချိုးကျမှု မရှိကြောင်းကို အထက်တွင် ဥပဒေ၏ အစိတ် အပိုင်းများသုံးသပ်ချက်များတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ကျူးလွန်မှုတစ်ခုတွင် သက်သေအထောက်အထား၊ ကျူးလွန်သည့် ရည်ရွယ်ချက်တို့ထက် ပမာဏသတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ခွဲခြားပြီး ပြစ်ဒဏ်များ သတ်မှတ်ပြဌာန်း ထားခြင်းသည် အချိုးကျမှုမရှိကြောင်း သိမြင်နိုင်ပါသည်။ ဆေးပြားအနည်းငယ်မျှဖြင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်အ ထက် ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသော အခြေအနေများ၊ ပုဒ်မ ၂၁ တွဲလိုက်သဖြင့် ဆယ်နှစ်ကျော်ထောင်ဒဏ်ချမှတ် ခံရသော အခြေအနေများသည် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်အချိုးကျမှု မရှိခြင်းကို ထင်ဟပ်နေပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွယ်သော မှုခင်းများ - ဤစကားရပ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း တိတိကျကျဖွင့်ဆိုထားမှု လိုအပ်ပါသည်။ ဥပဒေတွင်လည်း ဖော်ပြထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံဆိုလျှင် ရှင်း လင်းစွာ ဖော်ပြထားပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွယ်သော မှုခင်းများ (၁၂) မျိုးရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ နိုင်ပါသည်။⁶³ မူဝါဒအရ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွယ်သော မှုခင်းများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုများအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဥပဒေအရလည်း ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်မညီမျှမှုများကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ် ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး၏ အာနိသင်လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ဖော်ကား ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း၊ လုယက်ခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့သော အချက်အလက်များလည်း ကောက်ယူထားခြင်း မတွေ့ရပါ။ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ပြန်လည် စဉ်းစားရန် မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း လက်ရှိ ဥပဒေအရမူ သေဒဏ်ချမှတ်ခွင့် ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သေဒဏ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဥပဒေအစိတ်အပိုင်းများ သုံးသပ်ချက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ အလား တူပင် ဤအချက်သည်လည်း ဥပဒေနှင့် မူဝါဒကွဲလွဲနေသော အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

⁶³ <http://www.china-embassy.org/eng/zt/mzpkz/t36387.htm>

သီးခြားလူအုပ်စုများ - မူဝါဒအရကလေးသူငယ်များ/ အမျိုးသမီးများ/ မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် အားနည်းသော လူအုပ်စုများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ရန် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေအရလည်း အဆိုပါ အုပ်စုများအတွက် ထည့်သွင်းပြဌာန်းခြင်း၊ အခြေအနေကို ချိန်ဆ၍ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန် ဖော်ပြထားသော အပိုဒ်များပါရှိခြင်းမရှိသဖြင့် ဤသည်လည်း ဥပဒေနှင့် မူဝါဒအကြား ကွာဟနေချက်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

အောက်ပါပုံတွင် ဆေးစသုံးသောအခါ အမျိုးသားများက ပိုများသော်လည်း ဆေးစွဲခြင်းကဲ့သို့ ဝေဒနာများကို အမျိုးသမီးများက ပို၍မြန်မြန်ဆန်ဆန် ခံစားရကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

(Source: World Drug Report 2018, UNODC)

အောက်ပါပုံအကြည့်လျှင် အကျဉ်းထောင်များအတွင်းရှိ အကျဉ်းသားအချိုးတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကြောင့် အကျဉ်းကျနေသည့် အမျိုးသမီးများက ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပိုများနေကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

A higher proportion of women than men are in prison for drug-related offences

Source: Based on Roy Walmsley, "World prison population list", 11th ed. (Institute for Criminal Policy Research, 2016) and Roy Walmsley, "World female imprisonment list", 4th ed. (Institute for Criminal Policy Research, 2017). Share of prisoners for drug offences based on 50 Member States (UNODC, Special data collections on persons held in prisons (2010-2014), United Nations Surveys on Crime Trends and the Operations of Criminal Justice Systems (UN-CTS).

(Source: World Drug Report 2018, UNODC)

မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီးနှိမ်နင်းရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးထိခိုက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒဆိုင်ရာ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ကြီး၏ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒလမ်းညွှန်တွင်⁶⁴ ပါရှိသော ဖော်ပြချက်များသည် အများစုကြိုတွေ့ရတတ်သဖြင့် အချို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြပေးလိုက်ပါသည် -

မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ချိုးဖောက်မှုများ	လူ့အခွင့်အရေး	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကွန်ဗင်းရှင်း
<ul style="list-style-type: none"> မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒများအတွက် သေဒဏ် စီရင်ခြင်း၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ တရားမဝင် သတ်ဖြတ်မှုများ၊ 	အသက်ရှင်သန် နေထိုင်ခွင့်	<ul style="list-style-type: none"> ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၄) ၁၉၆၆ ခုနှစ်၊ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ အပိုဒ် (၆)
<ul style="list-style-type: none"> မရှိမဖြစ်ဆေးဝါးများကို အကန့်အသတ်ဖြင့် သာရနိုင်ခြင်း (နာကျင်မှု ဝေဒနာသက်သာစေသော ဆေးများ အပါအဝင်)၊ ဘိန်းအစားထိုးကုသမှု အပါအဝင်လူသားဆန်ပြီး အထောက်အထား အခြေခံသည့် ဆေးစွဲကုသမှုများ ရရှိရန် အကန့်အသတ်များ ရှိနေခြင်း၊ ဆေးလွန်ခြင်း၊ သွေးမှတစ်ဆင့် ကူးစက်နိုင်သော HIV နှင့် အသဲရောင် စီ အပါအဝင် အန္တရာယ် လျော့ကျရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရယူရန် အကန့်အသတ်များ ရှိနေခြင်း။ 	ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း ကျန်းမာရေး အတွက် ရနိုင်သမျှ အဆင့် အမြင့်ဆုံး ရရှိရေး	<ul style="list-style-type: none"> ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး၏ ဖွဲ့စည်းပုံဖော်ပြချက် (၁၉၄၆) ၁၉၄၈ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၂၅) စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၉၆၆) အပိုဒ် (၁၂)၊

⁶⁴ IDPC Drug Policy Guide, 3rd edition.

မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ချိုးဖောက်မှုများ	လူ့အခွင့်အရေး	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကွန်ဗင်းရှင်း
<ul style="list-style-type: none"> • တားဆီးနှိမ်နင်းရေး အရာရှိများအနေဖြင့် ဖမ်းဆီးရမည့်ခွဲတမ်း ပြည့်မီအောင် ဆေးသုံးသူများကို ဦးတည်ဖမ်းဆီးခြင်း။ • မူးယစ်ဆေးသုံးသူများကို စိတ်ထင်သလို ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်း ထားခြင်း။ • ရဲများကဆေးသုံးသူများကို စိတ်မသက်မသာဖြစ် အောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားခြင်း။ 	<p>စိတ်ထင်သလို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ထားခြင်းမှ ကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့်</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၉) • ၁၉၆၆ ခုနှစ် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ အပိုဒ် (၉)
<ul style="list-style-type: none"> • မူးယစ်ဆေးဝါးဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသူများအား ခံဝန်ချုပ်၊ ပြစ်ဒဏ်သက်သာ လွတ်ငြိမ်းခွင့်၊ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် (သို့) ထောင်ဒဏ်အစား အခြားနည်းလမ်းချမှတ်ရန်တို့ကို ငြင်းပယ်ခံရခြင်း။ • အသေးစားမူးယစ်ပြစ်မှုတွင် ပါဝင်နေသူများကို အမှုစစ်မီ ချုပ်နှောင်ထားခြင်း၊ မဖြစ်မနေ ပြစ်ဒဏ်ချခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်များ အချိုးကျ မဖြစ်ခြင်း။ • မူးယစ်ဆေးသုံးသူများကို လုပ်နည်းလုပ်ထုံးနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်း (သို့) အမှုစစ်ဆေးခြင်းမရှိဘဲ ထူထောင်ရေး စခန်းများသို့ ကာယကံရှင်ဆန္ဒမပါဘဲအမှုပို့ဆောင်ခြင်း။ 	<p>တရားမျှတစွာ အမှု စစ်ဆေးစီရင်ပိုင်ခွင့်</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၁၀) • (၁၉၅၀) ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးကွန်ဗင်းရှင်း အပိုဒ် (၆)
<ul style="list-style-type: none"> • မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအတွက် မတက်မနေရ ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးစခန်းများ အတွင်းတွင် ဖော်ကားသော အပြုအမူများ။ • မူးယစ်ဆိုင်ရာပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို ကြိမ်လုံးဖြင့် ရိုက်ခြင်း၊ ကြာပွတ်စသည့် အလားတူအရာများ အပါအဝင် ရိုက်နှက်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း။ 	<p>ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း (သို့) ရက်စက်ပြီး လူသားမဆန်သော အပြစ်ဒဏ်များပေးခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာနိမ့်ကျအောင်ပြုခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၅) • ၁၉၆၆ ခုနှစ် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်၊ အပိုဒ် (၇) • လူသားများအား ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်ပြီး လူသားမဆန်စွာ (သို့) ဂုဏ်သိက္ခာနိမ့်ချဆက်ဆံခြင်း၊ အပြစ်ပေးခြင်းများမှ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြေငြာချက် (၁၉၇၅) • ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရက်စက်ပြီး လူသားမဆန်စွာ (သို့) ဂုဏ်သိက္ခာနိမ့်ချဆက်ဆံခြင်း (သို့) အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (၁၉၄၈)
<p>မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေး အမည်ခံထားသော စခန်းများတွင် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း။</p>	<p>ကျွန်ပြုခိုင်းစေခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ၁၉၄၈ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၄) • ၁၉၆၆ ခုနှစ် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေး များဆိုင်ရာအပြည်ပြည် ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်၊ အပိုဒ် (၈)

မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ချိုးဖောက်မှုများ	လူ့အခွင့်အရေး	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကွန်ဗင်းရှင်း
<ul style="list-style-type: none"> ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု (မူးယစ်ဆေးဝါးစိုက်ပျိုးမှု) ဖျက်ဆီးရေး စီမံချက်များကို အတင်းအဓမ္မ အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း၊ ယင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သူများအတွက် စားဝတ်နေရေး ဖူလုံရန် အခြားနည်းလမ်းများမရှိဘဲ အခက်တွေ့စေခြင်း။ 	<p>လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ၁၉၄၈ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၂၂) စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၉၆၆) အပိုဒ် (၆) နှင့် (၇)
<ul style="list-style-type: none"> မူးယစ်ဆေးဝါးသယ်ဆောင်သည်ဟု သံသယဖြင့် ကျောင်းသား/သူများ အပါအဝင် လူများကို ရပ်တန့်စေပြီး စစ်ဆေးခြင်း အတင်းအဓမ္မဆီးစစ်ခြင်း။ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးသူများကိုအစိုးရမှတ်တမ်းများတွင် စာရင်းသွင်းမှတ်တမ်းတင်ခြင်း။ မူးယစ်ဆေးသုံး၍ ဖမ်းဆီးခံရသူ (သို့) ဆေးစွဲကုသမှု ခံယူသူ၏ အချက်အလက်များကို ရဲသို့ပေးခြင်း။ 	<p>တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်လပ်ခွင့်</p>	<ul style="list-style-type: none"> ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် (၁၂)

လူတို့၏စိတ်အစွဲများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ

ဤသုံးသပ်ချက်ရေးသားရန်အတွက် လူအမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ရာတွင် သတိထားမိသောအရာများကို အနည်းငယ် ဆွေးနွေးလိုပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် အဓိကသက်ဆိုင်မည့် အရာများမှာ -

- အပြစ်ပေးအရေးယူလိုသည့် စိတ်အစွဲများ
- မူးယစ်ဆေးပြဿနာ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်ရန်လိုအပ်နေခြင်း
- မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်းကို မကွဲပြားခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

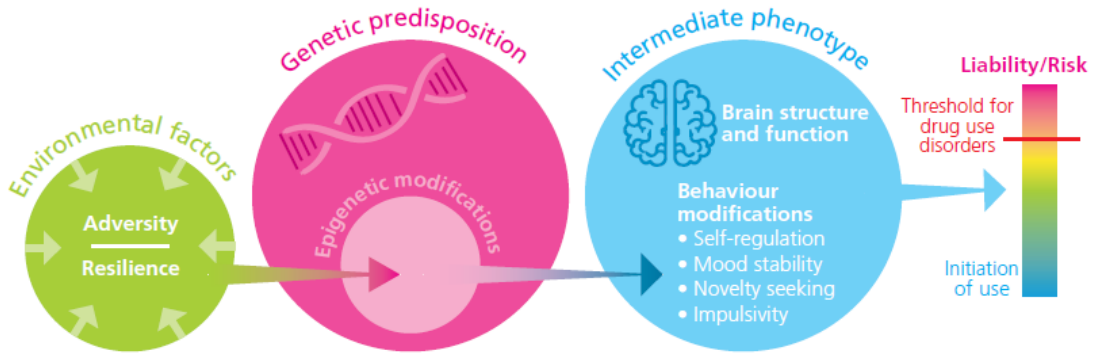
အပြစ်ပေးအရေးယူလိုသည့် စိတ်အစွဲများ။ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကို အပြစ်ကျူးလွန်သည်ဟု ရှုမြင်ပြီး ပြစ်ဒဏ်များသတ်မှတ်ကာ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချထားသော အမြင်များဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော အမြင်ကို အခြေခံပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျင့်သုံးလာခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများဥပဒေအရလည်း အပြစ်ပေးအရေးယူခဲ့၏။ ထို့နောက် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေတတ်သော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းလိုက်သည့်အခါတွင်လည်း အပြစ်ပေးအရေးယူခဲ့သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဆယ်စုနှစ်များနှင့်ချီ၍ အပြစ်ပေးသောအလေ့ကို ကျင့် သုံးလာခဲ့ရာ သက်ဆိုင်ရာမိသားစုများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးဝန်ထမ်းများ၊ တားဆီးနှိမ်နင်းရေးဝန်ထမ်း၊ တရားစီရင်ရေးဝန်ထမ်းများ၊ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ အပါအဝင်အများစုသည် မူးယစ်ဆေးသုံးလျှင် အပြစ်ပေး၍ အကျဉ်းချထားရမည် ဆိုသောအမြင်ကိုသာ ရှုမြင်လေ့ရှိကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထိုသို့သော စိတ်အစွဲများအတွက် လက်တွေ့ကျကျဝေဖန်ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းများလည်း လိုအပ်ပါသည်။ လက်တွေ့ကျကျသုံးသပ်ခြင်း ဆိုသောရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ထိုသို့အရေးယူအပြစ်ပေးသော နည်းလမ်းသည် မှန်ကန်ခြင်း ရှိ၊ မရှိဆိုသည်မှာ ဆန်းစစ်ရမည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းသာ မှန်ကန်ပါက ဆေးသုံးသူများသည် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ပြီးနောက် မူးယစ်ဆေးများ ပြတ်သွားမည်၊ ပြန်လည်သုံးစွဲခြင်းလည်း မရှိ၊ သူတို့၏ ဘဝသည်လည်း တိုးတက်ကောင်းမွန်ပြီး ဆေးသုံးသူဦးရေလည်း လျော့နည်းသွားရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့်မူကား ဆေးသုံးစွဲမှုများလျော့နည်းသွားခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊ ဆေးသုံးသူတို့၏ ဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်သွားခြင်း ရှိ၊ မရှိကို တွေ့မြင်နိုင်ကြပါသည်။

နိုင်ငံတကာအနေဖြင့်လည်း ယခင်ကအလားတူ ကျင့်သုံးခဲ့သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်တိုးတက်သော နိုင်ငံများအနေဖြင့်မူကား လက်တွေ့ကျကျ သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာခြင်း၊ အထောက်အထားများရှာဖွေခြင်းကြောင့် မူးယစ်ဆေးပြဿနာအပေါ်နားလည်မှု ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုပြဿနာသည် ကျန်းမာရေးပြဿနာဖြစ်ပြီး နာတာရှည်သဘာဝရှိကာ အစဉ်တစိုက် ကူညီစောင့်ရှောက်ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူတစ်ဦး၏ ပီဇာတ်အခံများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများ တုန့်ပြန်လုပ်ဆောင်မှုများမှသည် ဆေးသုံးစွဲသော ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းကို အောက်ပါပုံစံဖြင့်လည်း UNODC ၏ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါး အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

FIG. 8 | Factors that determine different pathways to substance use and substances use disorders

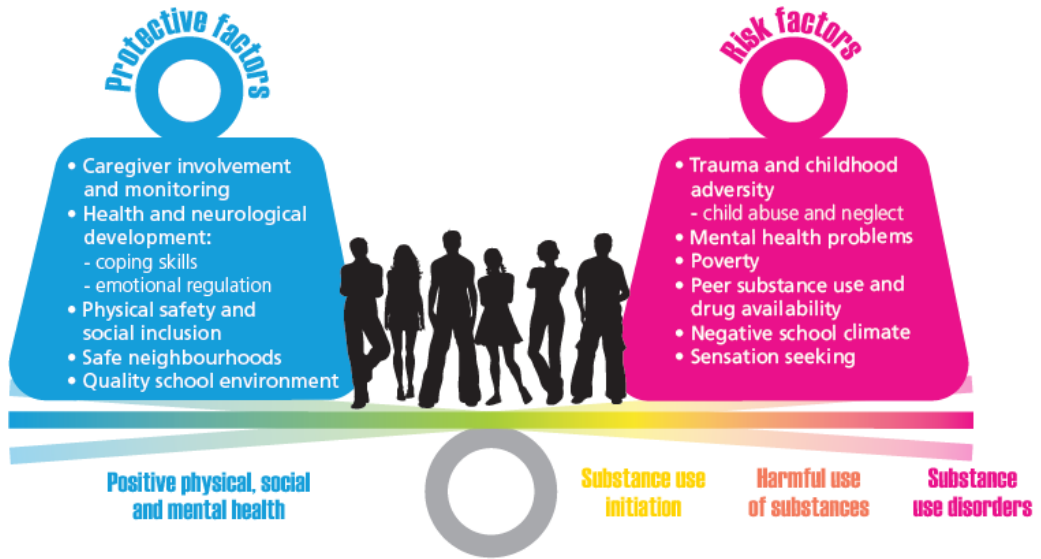

(Source: World Drug Report 2018, UNODC)

ပြဿနာ၏ သဘောသဘာဝကို နားလည်ရန်လိုခြင်း။ ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်က ဘိန်းဖြူပြဿနာက အဆိုးဆုံးဖြစ်ခဲ့ရာမှ ယခုနောက်ပိုင်းတွင် စိတ်ကြွဆေးများ အလွန်ပေါများလာခဲ့ပါသည်။ ဆေးများကို နေရာအများစုတွင် လွယ်လင့်တကူရနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ အခြားသော ဆေးခြောက်၊ အိပ်ဆေးအုပ်စုများ၊ ကော်ရှူးခြင်းများ စသည်တို့ကလည်း ရှိနေပါသေးသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို ပြင်ဆင်လိုက်သောအခါ ဆေးသုံးသူများကို အပြစ်ပေးသည့်အပိုင်းကို ပယ်ဖျက်လိုက်သောကြောင့် လူများစုက ဘဝင်မကျကြပါ။ အခြေအနေပိုဆိုးလာအောင် အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေလိမ့်မည်ဟု ထင်ကြပါသည်။

မူးယစ်ဆေးကို အဘယ့်ကြောင့်သုံးကြသနည်းဆိုသော အချက်ကို စဉ်းစားသင့်ကြပါသည်။ အကျဉ်းချုပ်ပြောရလျှင် ဆေးသုံးဖြစ်အောင် အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော အခြေအနေများ အားကောင်းနေပြီး၊ ဆေးမသုံးဖြစ်အောင် အကာအကွယ်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော အခြေအနေများ အားနည်းနေလျှင် လူအများဆေးပိုသုံးကြပါလိမ့်မည်။ ဤသည်နှင့် ပတ်သက်၍ ထိုသို့သော အခြေအနေများကို UNODC ၏ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါး အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ -

Protective factors and risk factors for substance use

(Source: World Drug Report 2018, UNODC)

အထက်ပါပုံကိုကြည့်လျှင် အကာအကွယ်ပေးရာရောက်သော အခြေအနေများနှင့် ဆေးသုံးမိစေရန် အန္တရာယ် ရှိနေသော အခြေအနေများကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် လူတစ်ဦး၏ စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်းအခြေအနေ များပါသကဲ့သို့ မိသားစုပတ်ဝန်းကျင်၊ အပေါင်းအသင်းပတ်ဝန်းကျင်၊ ရပ်ရွာအခြေအနေ၊ ကျောင်းပတ်ဝန်းကျင်၊ ဆေးများအလွယ်တကူရနိုင်မှု စသည်တို့အားလုံး ပါဝင်ဆက်စပ်နေကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းဆို ရလျှင် ထိုအခြေအနေများနှင့် သက်ဆိုင်သူတိုင်းသည် ပါဝင်ပတ်သက်နေကြပြီး တာဝန်ရှိသည် ဟုဆိုနိုင်ပါ သည်။ သို့သော် မြင်တွေ့နေရသည်မှာ မူးယစ်ဆေးသုံးပါက ဆေးသုံးမိသော လူငယ်အပေါ် ဝိုင်း၍ အပြစ်မြင် နေကြသည်ကိုသာ တွေ့နေပြီး၊ တာဝန်ရှိသူများက အရေးယူအပြစ်ပေးရန် လုပ်ဆောင်နေကြခြင်းသည် ချဉ်းကပ်ပုံလွဲနေသောကြောင့် အခြေအနေများ ပိုဆိုးသွားစေနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်းကို မကွဲပြားခြင်း။ ။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို ပြင်ဆင်လိုက်သည့် ဥပဒေတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကို အရေး ယူအပြစ်ပေးသည့် ထောင်ဒဏ်များ ပါရှိလာခြင်းမရှိတော့ပါ။ ထိုအခါ လူအများက မူးယစ်ဆေးကို လူအများ သုံးချင်တိုင်း သုံးလာနိုင်သဖြင့် ဆေးသုံးစွဲသူများ ပိုပေါ့လာမည်ကို စိတ်ပူပန်ကြပါသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်နေရ ခြင်းမှာ မူးယစ်ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှပယ်ဖျက်ခြင်း (တစ်နည်း) မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ပြစ် မှုအဖြစ် မသတ်မှတ်ခြင်း (Decriminalization) ကို မူးယစ်ဆေးကို တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်ပြုခြင်း (Legaliza- tion) နှင့် ရောထွေးရှုမြင်နေကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဆေးသုံးခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်လိုက်ခြင်း သည် တရားဝင်အားဖြင့် သုံးလိုရာသုံးနိုင်သည်ဟု ပြဌာန်းလိုက်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် ရာဇဝတ်မှုပြစ်ဒဏ်များ ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီး စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများနှင့်အတူ လိုအပ်သလို ဆေး

ကုသခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်း အားဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးကွန်ဗင်းရှင်းများတွင်ပါရှိသော ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သွားစေ ပါသည်။

“When you change the way you look at things,
the things you look at change.”

(Dr. Wayne Dyer)

အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- ၁။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကိုခေတ်နှင့်လျော်ညီစွာ၊မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့်အညီပြင်ဆင်ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။
- ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေအသစ်သည် ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို အခြေခံ၍ပြင်ဆင်ထားခြင်းသာဖြစ်ရာ ပြင်ဆင်ချက်ပေါင်းမှာ (၃၂) ချက် ရှိနေပါသည်။ မူလဥပဒေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံထက်ကျော်လွန်နေပါက အသစ်ပြင်ဆင်သည်က ပိုမိုသင့် လျော်ကြောင်းကိုလည်း ဥပဒေရေးဆွဲရေးပညာရှင်များက ဆိုထားပါသည်။⁶⁵
  - နိုင်ငံတော်အနေဖြင့်မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒအရဆေးသုံးစွဲခြင်းကိုကျန်းမာရေးအလေးပေးသော၊ သိပ္ပံ နည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံသောချဉ်းကပ်မှုများဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်ထား သော်လည်း ပြင်ဆင်ထားသည့် ဥပဒေသည် အပြစ်ပေးအရေးယူသော၊ လူ့အခွင့်အရေးစီချိန်စံညွှန်း များနှင့် မကိုက်ညီသော ဥပဒေဖြစ်နေပါသည်။ ထိုသို့ ပြင်းထန်နေခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စဉ် ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိရေးတွင်လည်း အဟန့်အတားသဖွယ်သာဖြစ် နေနိုင်ပါသည်။
  - နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒနှင့် အညီဟု အထက်တွင် ဆိုထားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှေ့နေချုပ် နည်းဥပဒေများ၏ ပုဒ်မ ၂၁ အရ ဥပဒေမူကြမ်းများကို စိစစ်အကြံပြုရာတွင် အခြေခံရ မည့်မှုများ အနက် ပုဒ်မ ၂၁၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) တွင် 'နိုင်ငံတော်က ချမှတ်သော မူဝါဒများ၊ ဦးတည်ချက် များနှင့် ညီညွတ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ' ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။⁶⁶
  - လက်ရှိပြင်ဆင်လိုက်သော မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်များတွင်ပါရှိသော အသုံးအနှုန်း တချို့ကို ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။ အခန်း (၂)၊ ရည်ရွယ်ချက်များခေါင်းစဉ်အောက်ရှိ ပုဒ်မ ၃ (က) တွင် 'လူသားတို့အားအညွန့်တုံးစေနိုင်သည့်...' ဆိုသောအသုံးအနှုန်းမျိုးမှာ မပါရှိသင့်တော့ပါ။ ထိုအခါ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူတို့သည် လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေသောအရာများ ပြုလုပ်နေသူများသ ဖွယ် ဖြစ်သွားပြီး နိမ့်ချခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ စတင်ခဲ့စဉ်က 'ကုရာ နတ္ထိ၊ ဆေးမရှိ' ဆိုသော အသုံးအနှုန်းကြောင့် ရောဂါပိုးကူးစက်နေသူများ၊ ဝေဒနာခံစားနေရသူများ အနေဖြင့် နာမည်ဆိုးတပ်ခံရခြင်း၊ ခွဲခြားနိမ့်ချမှုများ ပိုဆိုးစေခဲ့သည့် အလားတူ ဖြစ်ပါသည်။
- ၂။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေကို အသစ်ပြန်လည်ရေးဆွဲမည်ဆိုပါက ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂမူးယစ် ဆေးဝါးကော်မရှင်က ကျင်းပခဲ့သော အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ အစည်းအဝေးကြေငြာစာတမ်းတွင်ပါ ရှိသော သဘောတရားဖြစ်သည့် 'ဟန်ချက်ညီသော ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်မှု' ဆိုသည့် သဘောတရား ကို အခြေခံထားသင့်ပါသည်။ အဆိုပါအစည်းအဝေး၏ ကြေငြာစာတမ်းအရ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါး

⁶⁵ စာ - ၁၄၃၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာအခြေခံသဘောတရား၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ ဦးစန်းလွင်၏ ဥပဒေရေးဆွဲခြင်းပညာ (၂၀၁၂)

⁶⁶ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၈/၂၀၁၆၊ ၂၀၁၆ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်။

ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရာတွင် အားလုံးပူးပေါင်းချိတ်ဆက် ပါဝင်ပြီး ဟန်ချက်ညီညီ လုပ်ဆောင်သွားရန် ဖော်ပြထားပါသည်။ အားလုံးဝိုင်းဝန်းတာဝန်ခွဲဝေယူကြပြီး၊ တားဆီးနှိမ်နင်းရေး လုပ်ငန်းများနှင့် သုံးစွဲမှု လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများ ဟန်ချက်ညီစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အသစ်ရေးဆွဲသော ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များသည် အဆိုပါသဘောတရားထင်ဟပ်နေသင့်ပါသည်။ တရားမဝင် မူးယစ်ဖောက်ကား ရောင်းဝယ်သူများကို ထိထိရောက်ရောက် တားဆီးအရေးယူအပြစ်ပေးရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ တစ်ဖက် တွင်လည်း သုံးစွဲမှုလျော့ကျရေး၊ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများသည် ကျန်းမာရေးအလေးပေး သော၊ သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားကို အခြေခံသောဆောင်ရွက်ချက်များ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အ ထောက်အကူ ဖြစ်သော ဥပဒေဖြစ်သင့်ပါသည်။

၃။ ဥပဒေကို ပြန်လည်ရေးဆွဲရာတွင် မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့က တာဝန်ယူပြီး သီးခြားဖွဲ့စည်းစေရန်ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။

- မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့၏ တာဝန်ကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်မူးယစ်ဥပဒေကဲ့သို့ပင် ယခုပြင်ဆင်လိုက်သော ဥပဒေတွင်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်နေပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာ ရေးနှင့် ပြည်သူ့အကျိုးပြုဆောင်ရွက်ရေးဟူသော လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးများဖြင့် ကြီးလေးသောတာဝန် ယူထားရပြီး အလွန်အလုပ်များသော ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်သဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာတစ်ခုလုံးအ တွက်တာဝန်ထပ်ယူနေရပါက ဝန်ပိနေမည်သာဖြစ်ပါသည်။ ရပ်ကွက်ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်မူး-စိတ် - တား အဖွဲ့များ၏ တွေ့ရှိချက်၌ပင် လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ရာ၌ ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင် ရန် အကန့်အသတ်များရှိနေကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ရပ်ကွက်ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်၌ပင် သီးခြားဖွဲ့စည်း ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း မြေပြင်အနေအထားအရ ထင်ဟပ်နေပါသည်။
- မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန အများအပြားနှင့် စပ်ဆိုင်နေသောကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည်လည်း ဝန်ကြီးဌာန များအနက် တစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုကို ဗဟိုအဖွဲ့ ဦးဆောင်ရန် တာဝန်ချ မှတ်ပြီး အလားတူဝန်ကြီးဌာနများကို ဦးဆောင်စေခြင်းသည် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ရှုထောင့်မှကြည့် လျှင် အဟန့်အတားများ ရှိနေနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဥပဒေအသစ်တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတကဲ့သို့ ပြည် ထောင်စုအစိုးရအောက်တွင် သီးခြားဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနအလိုက် လုပ်ငန်းများခွဲ ဝေခြင်းက ပိုမိုသင့်လျော်ပါသည်။
- ဥပဒေသုံးသပ်ချက်များတွင် ရှင်းပြထားသကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံနမူနာများနည်းတူ သီးခြားဖွဲ့စည်း လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြီးထွားလာနေသော မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် ပိုမိုဆီလျော်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်ရှိထားပြီးသော နမူနာပြုလျှင် အမျိုးသားသဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတွင် ဒုတိယသမ္မတတစ်ဦးက ဥက္ကဋ္ဌဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။⁶⁷

⁶⁷ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေ (၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၃၁ ရက်)

၄။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းဆိုသော မူဝါဒပြဌာန်းချက်နှင့်အညီ ထိုသို့ ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ရလဒ်အနေဖြင့် ဆေးသုံးစွဲသူများအပေါ်ခွဲခြား ဆက်ဆံခံရခြင်းများ လျော့နည်းသွားပြီး လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဝင်ဆန့်နိုင်အောင် ရည်ရွယ်ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်ရေသုံးစွဲမှုပမာဏသတ်မှတ်ထားရှိခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသော ဆက်စပ်ပစ္စည်းကိရိယာများကို တရားစွဲဆိုရန် သက်သေအဖြစ်အသုံးမပြုခြင်းစသည်တို့နှင့်အတူ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအရေးယူမှုများ၊ လိုအပ်သလို ဆေးကုသပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ နောက်ဆက်တွဲစောင့်ရှောက်ရေး၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေး စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ် ချမှတ်သင့်ပါသည်။

၅။ ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ အချိုးကျရှိမှုကို အလေးပေး၍ ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ပြစ်မှု၏ ကြီးလေးမှု၊ ကျူးလွန်ပုံ၊ ရည်ရွယ်ချက် စသည်တို့အပေါ် မူတည်၍ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သော ဥပဒေမျိုးဖြစ်သင့်ပါသည်။ လက်ရှိဥပဒေကဲ့သို့ ပြစ်မှု၏ နောက်ခံအခြေအနေ၊ သက်သေအထောက်အထား စသည်တို့ထက် မူးယစ်ဆေးဝါးပမာဏပေါ်မူတည်ပြီး ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ထားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပါ။ သေးငယ်သော ပြစ်မှုများအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုပြစ်ဒဏ်များ တစ်နည်းအားဖြင့် တိုကျိုစည်းမျဉ်း⁶⁸ ကဲ့သို့ ကုလသမဂ္ဂစံများနှင့်အညီ အကျဉ်းချထားခြင်းမပြုသော နည်းလမ်းများကိုလည်း ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။

၆။ ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေး ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သော ပြဌာန်းချက်များပါဝင်သင့်ပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒအရလည်း ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျရေးကို အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပူးတွဲဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

၇။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်ရေး၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရေးတို့အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော ဥပဒေပြဌာန်းချက်များ ပါရှိသင့်ပါသည်။ မူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ မိမိဆန္ဒအလျောက် ဆေးကုသမှုခံယူရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အားပေးသောပြဌာန်းမှုများ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကဏ္ဍသည်လည်း ကျယ်ပြန့်စွာလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေသောလုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိဆေးစွဲကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုနှိုင်းစာလျှင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကဏ္ဍသည် ဆေးစွဲကုသပြီးသော လူနာများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက်ပင် အရင်းအမြစ်များ အားနည်းနေပြီး အားကောင်းရန်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကဏ္ဍအနေဖြင့်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေတွင်ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်သင့်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတွင် စခန်းအခြေပြု၊ လူထုအခြေပြု စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသော ဝန်ဆောင်မှုပုံစံများလိုအပ်ပြီး နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆန့်ရေးကိစ္စများ စသည်ဖြင့် များမြောက်သောလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိမနေစေရန် သတိပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေအရ

⁶⁸ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)

အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေး၊ အိုးအိမ်မဲ့များ စသည်ဖြင့် လိုအပ်ချက်များစွာ ရှိနေနိုင်သဖြင့် အဖွဲ့အစည်း ပေါင်းစုံ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များသည် အထောက်အကူဖြစ်စေ ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကြီးမားသောကြောင့် အဆိုပါပြဿနာကို တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက် ရာတွင် အများစုအတွက် အဆင်ပြေစေရန် ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုလူတန်းစားများ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရေးကို အား ပေးသော ပြဌာန်းချက်များ ဖြစ်စေသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းသည်လည်း အမျိုး သား မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ အခြေခံသဘောတရားများတွင် ဖော်ပြထားသော 'လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ် ရပ်လုံးပါဝင်သည့် ချဉ်းကပ်မှုပုံစံ' ဆိုသောသဘောနှင့် ကိုက်ညီမည်ဖြစ်ပါသည်။

၈။ အန္တရာယ်လျော့ကျရေး (Harm reduction) သည် ထိရောက်မှုရှိသော၊ အထောက်အထား အခြေခံ သော၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အန္တရာယ်လျော့ကျရေး လုပ်ငန်းများ၏ ထိရောက်မှုရှိပုံကို လေ့လာထားချက်ပေါင်းများစွာ ရှိပါသည်။ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒတွင်လည်း အန္တရာယ်လျော့ကျရေးကို အကြံပြုထည့်သွင်းထားသကဲ့သို့ လက်ရှိအားဖြင့်လည်း အကောင်အထည်ဖော်နေသော စီမံချက်များ မြန်မာပြည်အထက်ပိုင်း တလျှောက်တွင်ရှိနေပါသည်။ အန္တရာယ်လျော့ကျရေးလုပ်ငန်းများကို အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်နေကြ သောကြောင့် ဥပဒေသစ်တွင် ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းများကို အထောက်အကူဖြစ်စေသော ပြဌာန်း ချက်များလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။ လက်ရှိဥပဒေအရမူ ဝန်ဆောင်မှုပေးသောဌာနများနှင့် ပတ်သက် ၍ ဖော်ပြရာတွင် အစိုးရဌာနများ သို့မဟုတ် အစိုးရအသိအမှတ်ပြုထားသော ဌာနများဟူ၍သာ ဖော်ပြ ပါရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေအနေဖြင့် အစိုးရဌာန များသာမက အစုအဖွဲ့အမျိုးမျိုး ပူးပေါင်းပါ ဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးကို အားပေးခြင်းဖြင့် လက်ရှိမြေပြင်အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီသွားမည်ဖြစ်သကဲ့ သို့ မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ်လုံးပါဝင်သည့် ချဉ်းကပ်မှု ပုံစံ^{၆၅}ဆိုသော သဘောနှင့်လည်း ကိုက်ညီသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၉။ တားမြစ်ဆေးဝါးများကိုဆေးကုသရေးနှင့် သိပ္ပံ/သုတေသနရေးရာများတွင် လွယ်လင့်တကူရရှိအောင် ပြဌာန်းပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ရနိုင်ရန်၊ လက်ရှိကုသမှုခံယူနေ သူများ အချုပ်/အကျဉ်းကျသည့်အခါ ဆေးကုသမှုပြတ်တောက်မသွားစေရန် ကာကွယ်ပေးသည့် အချက်များထည့်သွင်း ပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ များသောအားဖြင့် ကြိုတွေ့ရသည်မှာ အိပ်ချ်အိုင်ဗီဆေး သောက် နေသူများ၊ တီဘီဆေးသောက်နေသူများ၊ ဘိန်းအစားထိုးကုသမှုခံယူနေသူများ အကြောင်း တစ်ခုခုကြောင့် ဖမ်းဆီးခံရသည့်အခါ ဆေးရရှိမှု အခက်အခဲများ (သို့) နေ့စဉ်သောက်သုံးရန် လိုသော ဆေးများ ပြတ်တောက်မှု မကြာခဏကြုံတွေ့ ရခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ တဖက်တွင်လည်း ဆေးယဉ်မှုနှင့် အများပြည်သူအတွက် ကူးစက်မှုအန္တရာယ်များ မြင့်မားလာနိုင်သောအန္တရာယ်ရှိပေရာ၊ ထိုသို့သော အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်သော ပြဌာန်းမှုများလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။

^{၆၅} အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒ၊ စာ - ၉

၁၀။ ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းသူများကဲ့သို့ အထူးလိုအပ်ချက်ရှိနေသူများအတွက်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ပြဌာန်းရန်လိုအပ်ပါသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ၏ ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးခေါင်းစဉ်အောက်တွင် အကြံပြုချက်များအနက် မူးယစ်ဆေးဝါး မတော်တဆသုံးစွဲမှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမဟုတ်သည့် အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုများ ကျင့်သုံးရန်ဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိသည်ဖြစ်ရာ အဆိုပါအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

၁၁။ အချို့သောသူများသည် မူးယစ်ဥပဒေအရ အရေးယူခံရပြီး အယူခံဝင်ပြီးနောက်ဖြစ်စေ၊ တရားရုံးတွင် စစ်ဆေးပြီးနောက်ဖြစ်စေ အပြစ်မရှိသဖြင့် သို့မဟုတ် အမှုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသဖြင့် အမှုမှလွတ်မြောက်လာသူများရှိပါသည်။ ထိုသို့တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်အတွက် ကာယကံရှင်အနေဖြင့်လည်း နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများ အနည်းနှင့် အများခံစားရသည်သာဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော အဖြစ်အပျက်များ တတ်နိုင်သမျှ လျော့နည်းစေရန်၊ ကာကွယ်ပေးနိုင်သော ပြဌာန်းချက်များလည်း မူးယစ်ဥပဒေတွင် ပါရှိသင့်ပါသည်။

၁၂။ ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရေး (Principle of Legality) ကို အလေးထားသော ပြဌာန်းချက်များသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။⁷⁰

ဤအကြံပြုချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ တိကျသော၊ တရားစီရင်ရေးစံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော ဥပဒေဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေတွင် ပါရှိသော ပုဒ်မ ၂၅ ပါ ပြဌာန်းချက်များကဲ့သို့ 'ကျူးလွန်တတ်သူ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ကြောင်း ကျော်စောသတင်းရှိသူ' ဆိုသော ပြဌာန်းမှုမျိုးကြောင့် အချို့သောသူများ ခံဝန်ချုပ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

၁၃။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော ပြဌာန်းချက်များကို အလေးပေးသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ပြဌာန်းခြင်းဖြင့် ကုလသမဂ္ဂပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

လက်ရှိဥပဒေတွင် ဆေးသုံးသူများကို စာရင်းကောက်ယူခြင်း၊ ဆေးသုံးကြောင်းကို ရဲသို့ သတင်းပေးခြင်း၊ ကာယကံရှင်ဆန္ဒမပါဘဲ ကုသမှုခံယူစေခြင်း၊ ကျော်စောသတင်းရှိရုံဖြင့် အရေးယူခံရနိုင်ခြင်း စသည်တို့သည် လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုမရှိသော ပြဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

၁၄။ မူးယစ်ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်များတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ အများနားလည်ပြီး ဥပဒေနှင့်မူဝါဒကို သိရှိအောင်အသိပညာပေးခြင်းများကိုအတိအလင်းထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ လူအများစုအနေဖြင့် အယူအစွဲများကို ကိုင်စွဲထားခြင်း၊ အပြစ်ပေး အရေးယူခြင်းကိုသာ နားလည်လက်ခံနေခြင်းတို့ကြောင့် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒကို ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

⁷⁰ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံးမှ ထုတ်ဝေသော မျှတသောတရားစီရင်ရေးစံနှုန်းများစာအုပ်၊ စာ-၂၂ မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်မှုကို ကာကွယ်ခြင်း။ ('no crime nor punishment without law')

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

- o <https://www.mlis.gov.mm/lsScPop.do?lawordSn=10680>
- o INCB Report 2017 (Released in 2018)
- o https://www.oncb.go.th/EN_ONCB/Pages/Organization.aspx
- o <http://pdea.gov.ph/>
- o https://en.wikipedia.org/wiki/Philippine_Drug_Enforcement_Agency
- o Drug Policy Profiles: Portugal, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
- o ရပ်ရွာအခြေပြု မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ် ကာကွယ်လျော့ချရေးစီမံကိန်း၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်နှင့် မူဝါဒအကြံပြုတင်ပြချက်များ။ (JAG – Joint Advocacy Group)
- o Training Manual for Law Enforcement Officials on HIV Service Provision for People Who Inject Drugs; Presentations and annexes, Page 85. UNODC
- o IDPC Drug Policy Guide, 3rd Edition.
- o အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၁/၂၀၁၅၊ မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့။
- o ရင်ဖွင့်စကားသံများ (Human Rights Foundation of Monland & Mon Youth Educator Organization)
- o Working document (4 December 2014) of UNAIDS (Myanmar): The Narcotic Drugs & Psychotropic Substances Law (1993)
- o Joint Statement on Compulsory drug detention and rehabilitation centers, March 2012
- o Single Convention on Narcotic Drugs of 1961 as amended by the 1972 Protocol
- o Convention on Psychotropic Substances of 1971
- o United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of 1988
- o United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (the Tokyo Rules)
- o United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules)
- o အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ

- o Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act 1985 (India)
- o သတင်းထုတ်ပြန်ချက်အမှတ် ၁၇/၂၀၁၈၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး (၂၀၁၈ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်)
- o UN General Assembly, Report of the Secretary-General on the Question of the death penalty, A_HRC/27/23
- o <https://www.tni.org/en/article/myanmar-opium-farmers-forum-at-the-commission-on-narcotic-drugs-in-october-2018>
- o လူငယ်ရေးရာမူဝါဒ၊ ၂၀၁၇ နိုဝင်ဘာ။
- o National Guidelines: A Core Package for HIV Prevention Amongst Key Populations in Myanmar, National AIDS Control Programme; October, 2014.
- o <http://www.china-embassy.org/eng/zt/mzpkz/t36387.htm>
- o World Drug Report 2018, UNODC
- o Social marketing strategy, on amending the Section 16 C in Myanmar Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Law of 1993 for treatment options, Linn Aung Thu, Master of Development Management 2018, Asian Institute of Management
- o ဥပဒေရေးဆွဲခြင်းပညာ၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ ဦးစန်းလွင် (၂၀၁၂)
- o ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြေငြာစာအမှတ် ၈/၂၀၁၆၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၇ ရက်။
- o မျှတသောတရားစီရင်ရေးစံနှုန်းများ၊ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး။
- o Political Declaration and Plan of Action on International cooperation towards an Integrated and Balanced Strategy to Counter World Drug Problem, Commission on Narcotic Drugs, 11-12 March 2009.
- o သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေ (၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၃၁ ရက်)

မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	အခန်း (၁)	အခန်း (၁)
၁။	ဤဥပဒေကို မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေဟု ခေါ်တွင်စေရမည်။	ဤဥပဒေကို မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေဟုခေါ်တွင် စေရမည်။
၂။	<p>ဤဥပဒေတွင် ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေရမည်။</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုသည်မှာ အောက်ပါတစ်ခုခုကို ဆိုသည် -</p> <p>(၁) ဘိန်းပင်၊ ကိုကာပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် အပင်တစ်မျိုးမျိုး၊ ယင်းအပင် တစ်မျိုးမျိုးမှ ထွက်ရှိသော (သို့) ထုတ်လုပ်သော အရာဝတ္ထုများ၊ ဆေးဝါးများ။</p> <p>(၂) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် ဆေးဝါးများ၊ ယင်းဆေးဝါးတစ်မျိုးမျိုး ပါဝင်သော အရာဝတ္ထုများ။</p> <p>(ခ) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးဆိုသည်မှာ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့်ဆေးဝါးများ။</p> <p>(ဂ) ထုတ်လုပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဘိန်းပင်၊ ကိုကာပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာ စာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့်အပင်တစ်မျိုးမျိုးမှ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေရန် ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ယင်းသို့ ထုတ်လုပ်သော အရာဝတ္ထုကို ဓာတုဗေဒပစ္စည်း (သို့) အခြားပစ္စည်းတစ်မျိုးမျိုးနှင့် ရောစပ်၍ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖော်စပ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ခြင်းကို ဆိုသည်။</p> <p>(ဃ) လက်ဝယ်ထားခြင်း ဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို လူတစ်ဦးဦး</p>	<p>ဤဥပဒေတွင် ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါ အတိုင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေရမည်။</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုသည်မှာ အောက်ပါတစ်ခုခုကို ဆိုသည် -</p> <p>(၁) ဘိန်းပင်၊ ကိုကာပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် အပင်တစ်မျိုးမျိုး၊ ယင်းအပင် တစ်မျိုးမျိုးမှ ထွက်ရှိသော (သို့) ထုတ်လုပ်သော အရာဝတ္ထုများ၊ ဆေးဝါးများ။</p> <p>(၂) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် ဆေးဝါးများ၊ ယင်းဆေးဝါးတစ်မျိုးမျိုး ပါဝင်သော အရာဝတ္ထုများ။</p> <p>(ခ) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးဆိုသည်မှာ ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့်ဆေးဝါးများ။</p> <p>(ဂ) ထုတ်လုပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေရန် အဆင့်ဆင့်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ယင်းသို့ ထုတ်လုပ်သော အရာဝတ္ထုကို ဓာတုပစ္စည်း (သို့) အခြားပစ္စည်းတစ်မျိုးမျိုးနှင့် ရောစပ်၍ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖော်စပ်ခြင်း (သို့) ပြင် ဆင်ပြုလုပ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။</p> <p>(ဃ) လက်ဝယ်ထားခြင်း ဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို လူတစ်ဦးဦး</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ နေအိမ်၊ ဥပစာ၊ ယာဉ်၊ ပစ္စည်းတစ်ခုခု ဌာထားရှိခြင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် ထိုသူ ၏ အစီအမံဖြင့် ထားရှိခြင်း၊ ထားရှိစေခြင်းလည်း ပါ ဝင်သည်။</p> <p>(င) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ သုံးစွဲသူကို ဆိုသည်။</p> <p>(စ) ဗဟိုအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ အစိုးရအဖွဲ့က ဖွဲ့စည်းပေးသော မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ကို ဆိုသည်။</p>	<p>၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ နေအိမ်၊ ဥပစာ၊ ယာဉ်၊ ပစ္စည်းတစ်ခုခု ဌာထားရှိခြင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် ထိုသူ ၏ အစီအမံဖြင့် ထားရှိခြင်း၊ ထားရှိစေခြင်းလည်း ပါ ဝင်သည်။</p> <p>(င) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်း လဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုချက် မရှိဘဲ သုံးစွဲသူကို ဆိုသည်။</p> <p>(စ) ဗဟိုအဖွဲ့ ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ အစိုးရအဖွဲ့က ဖွဲ့စည်းပေးသော မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ကို ဆိုသည်။</p> <p>(ဆ) အစိုးရအဖွဲ့ဆိုသည်မှာပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ကို ဆိုသည်။</p> <p>(ဇ) လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေခြင်းဆိုသည်မှာ သတ်မှတ်ဝတ်စုံဖြင့် ကြီးကြပ်သူရှေ့မှောက်၌ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများတွင် အများပြည်သူအကျိုးရှိစေသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် သစ်ပင်ပန်းမန်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လမ်းတံတားများ ပြုပြင်ခြင်း၊ လူမှုရေးအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်း၍ အကျိုးပြုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်စေခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများကို တရားရုံးအမိန့်ပါ ပြစ်ဒဏ်အတိုင်း ကိုယ်တိုင်လုပ်အားဖြင့် အခမဲ့လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းကို ဆိုသည်။</p>
	အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ	အခန်း (၂) ရည်ရွယ်ချက်များ
၃။	<p>ဤဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -</p> <p>(က) လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေနိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ဘေးအန္တရာယ်ကို အမျိုးသားရေး တာဝန်အဖြစ် တားဆီးကာကွယ်ရန်၊</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တရားမဝင်သယ်ဆောင်ရောင်းဝယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။</p>	<p>(က) လူသားတို့အား အညွန့်တုံးစေနိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ဘေးအန္တရာယ်ကို အမျိုးသားရေး တာဝန်အဖြစ် တားဆီးကာကွယ်ရန်၊</p> <p>ပုဒ်မ (၃) တွင် ပုဒ်မခွဲ (ခ) နှင့် (င) ကို အစားထိုးရန် -</p> <p>(ခ) မြန်မာနိုင်ငံကသဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တရားမဝင်သယ်ဆောင်ရောင်းဝယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းများ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကို အသိပညာပေးရေးနှင့် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ကုသပေးရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးတို့အတွက် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပိုမိုထိရောက်သော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ရန်၊</p> <p>(င) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းဝင်နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။</p>	<p>(ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကို အသိပညာပေးရေးနှင့် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ကုသပေးရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးတို့အတွက် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပိုမိုထိရောက်သော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ရန်၊</p> <p>(င) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းများနှင့်အညီ ပြည်တွင်းမူဘောင်များချမှတ်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကို တားဆီးကာကွယ်ရန် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။</p> <p>(စ) ဒေသတွင်းနှင့်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို အသုံးပြု၍ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တိုက်ဖျက်နိုင်မှု နှင်းရေးနှင့် တားဆီးကာကွယ်ရေးကို အရှိန်အဟုန်တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။</p> <p>(ဆ) ဘိန်းအစားထိုးသီးနှံများ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ရေတိုရေရှည် စီမံကိန်းများနှင့် ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များ ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် တရားမဝင်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းတို့ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် လူမှုစီးပွားရေး ပြဿနာရပ်များအား ဖြေရှင်းရန်။</p>
	အခန်း (၃) ဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ	အခန်း (၃) ဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ
၄။	အစိုးရအဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးရမည်။	အစိုးရအဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးရမည်။
၅။	ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် -	ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် -

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(က) ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးအား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရဌာနနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များအား အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်းကောင်း ပါဝင်စေရမည်။</p> <p>(ခ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌများ၊ အတွင်းရေးမှူးနှင့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးတို့ကို သတ်မှတ်ပေးရမည်။</p>	<p>(က) ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရဌာနနှင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအား အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်းကောင်း ပါဝင်စေရမည်။</p> <p>(ခ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌများ၊ အတွင်းရေးမှူးနှင့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးတို့ကို သတ်မှတ်ပေးရမည်။</p>
၆။	<p>ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းဝင် နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း။</p> <p>(ဂ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း။</p> <p>(ဃ) သီးနှံများ အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မြေယာများ ဖော်ထုတ်ပေးရေး၊ မြေယာချထားပေးရေး၊ အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများ ပံ့ပိုးပေးရေးနှင့် လိုအပ်သည့် အကူအညီများပေးရေးတို့အတွက် အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(င) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ဆေးကုသပေးရေး၊ အသိပညာပေးရေး၊ ပညာပေးလှုံ့ဆော်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>	<p>ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများ၊ တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ၊ နေပြည်တော်ကောင်စီ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (သို့) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်းဝင်နိုင်ငံများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း။</p> <p>(ဂ) ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်း။</p> <p>(ဃ) သီးနှံများအစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးနှင့်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန်မြေယာများဖော်ထုတ်ပေးရေး၊ မြေယာချထားပေးရေး၊ အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများ ပံ့ပိုးပေးရေးနှင့် လိုအပ်သည့် အကူအညီများပေးရေးတို့အတွက် အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(င) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား စာရင်းကောက်ယူ၍ ဆေးကုသပေးရေး၊ အသိပညာပေးရေး၊ ပညာပေးလှုံ့ဆော်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အန္တရာယ် လျော့ချပေးရေးတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အစီအစဉ်များချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(စ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများနှင့် ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသူများကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီမံချက်များ ချမှတ်ပြီး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ လူကောင်းသူကောင်း ဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်း ပညာရပ်များ သင်ကြားပေးစေခြင်း။</p> <p>(ဆ) ဗဟိုအဖွဲ့မှ ချမှတ်သောလုပ်ငန်းစဉ်များ စနစ်တကျ နှင့် အောင်မြင်မှု ရှိ၊ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(ဇ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး များကို သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ ဖျက်ဆီးခြင်း (သို့) ဖျက်ဆီးစေခြင်း။</p> <p>(ဈ) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မရွေ့မပြောင်း နိုင်သော ပစ္စည်းများကိုလည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုနှင့်သက် ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းများအား လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်း လဲခြင်းကြောင့် ရရှိလာသော ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အ ကျိုး အမြတ်များကိုလည်းကောင်း သက်သေခံပစ္စည်း အဖြစ် သိမ်းဆည်းရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လိုအပ်သလို ညွှန်ကြားခြင်း။</p> <p>(ည) ဤဥပဒေအရ သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်း သော ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မရွေ့မပြောင်းနိုင် သော ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝရမ်းကပ်ချိပ်ပိတ်ထား ရန် ညွှန်ကြားခြင်း၊ ဝရမ်းကပ် ချိပ်ပိတ်ထားခြင်းကို ရုပ်သိမ်းရန် ညွှန်ကြားခြင်း၊ တရားစွဲဆိုသည့် ပြစ်မှု တွင် သက်ဆိုင်ရာတရားရုံးက ချမှတ်သော အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အညီ လိုအပ်သလို စီမံခန့်ခွဲခြင်း။</p> <p>(ဋ) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေရေးကြေးရေး ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို သက်ဆိုင်ရာရာဇဝတ်သိမ်းဆည်း ပိုင်ခွင့်ရှိသူများအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူ ခွင့်ပြုရန်နှင့် သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခြင်း သက် ဆိုင်ရာဘဏ်နှင့် ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများအား အမိန့်ထုတ်ဆင့် ညွှန်ကြားခြင်း။</p> <p>(ဌ) သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းထားသော ပိုင် ရှင်မပေါ် သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲ စေသော ဆေးဝါးများကို လိုအပ်သလို စီမံခန့်ခွဲခြင်း။</p> <p>(ဍ) အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်နှင့်အညီ ဤဥပဒေ အရ အရေးယူသော ပြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုငွေချီးမြှင့် ရေးအတွက် လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>	<p>(စ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီမံချက်များ ချမှတ်ပြီး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးခြင်း၊ သင့်လျော်သောကူညီ ထောက်ပံ့မှုများပေးခြင်း၊ ကောင်းမွန်သော လူနေမှု ဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ် ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်မှုပေးခြင်း၊ အသက် မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်း။</p> <p>(ဆ) ဗဟိုအဖွဲ့မှ ချမှတ်သောလုပ်ငန်းစဉ်များ စနစ်တကျ နှင့် အောင်မြင်မှု ရှိ၊ မရှိ စိစစ်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်ခြင်း၊ လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(ဇ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး များကို သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ ဖျက်ဆီးခြင်း (သို့) ဖျက်ဆီးစေခြင်း။</p> <p>(ပုဒ်မခွဲ (ဈ) (ည) တို့ကို ပယ်ဖျက်)</p> <p>(ဋ) ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေရေးကြေးရေး ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို သက်ဆိုင်ရာရာဇဝတ်သိမ်းဆည်း ပိုင်ခွင့် ရှိသူများအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူး ယူခွင့်ပြုရန်နှင့် သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခြင်း သက် ဆိုင်ရာဘဏ်နှင့် ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများအား အမိန့်ထုတ်ဆင့် ညွှန်ကြားခြင်း။</p> <p>(ဌ) သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းထားသောပိုင်ရှင် မပေါ်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေ သော ဆေးဝါးများကို လိုအပ်သလိုစီမံခန့်ခွဲခြင်း။</p> <p>(ဍ) အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်နှင့်အညီ ဤဥပဒေ အရ အရေးယူသော ပြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုငွေ ချီးမြှင့်ရေးအတွက် လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(ပ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး များ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို အစိုးရအဖွဲ့သို့ အခါအားလျော်စွာ အ စီရင်ခံခြင်း။</p> <p>(ဏ) အစိုးရအဖွဲ့က အခါအားလျော်စွာ ပေးအပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p> <p>(တ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေး ဝါးများကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ် ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံများ တရားခံလွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စ များ ပေါ်ပေါက်လျှင် တရားခံ လွှဲပြောင်းရေးဥပဒေနှင့် အညီဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(ပ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို အစိုးရအဖွဲ့သို့ အခါအားလျော်စွာ အစီရင်ခံခြင်း။</p> <p>(က) အစိုးရအဖွဲ့က အခါအားလျော်စွာပေးအပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန် များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>	<p>(ထ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများ သုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့်ဆိုးကျိုးများကို ပြည်သူများသိရှိနိုင်ရေးအတွက် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ရန် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(ဒ) အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာသင်တန်းများဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာဖွံ့ဖြိုးသည့် လူမှုဘဝများဖြစ်လာစေရန် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဖွဲ့အစည်းများမှ ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အားပေးကူညီခြင်းဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ သုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် ဆိုးကျိုးများအား လူမှုရေး မီဒီယာများနှင့် အခြားသော သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် ကျောင်းအတွင်း၊ ကျောင်းပြင်ပနှင့် လုပ်ငန်းခွင်နေရာများတွင်ပါ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိပေး ဆောင်ရွက်ရန် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(န) ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ဥပဒေအရ အကောင်အထည် ဖော်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း။</p> <p>(ပ) တစ်နှစ်လျှင် အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အများပြည်သူသို့ အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း။</p>
	အခန်း (၄) လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်း	အခန်း (၄) လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်း
၇။	<p>ဗဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါလုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည် -</p> <p>(က) တားဆီးနှိမ်နင်းရေးကြီးကြပ်မှုအဖွဲ့၊</p> <p>(ခ) တားဆီးနှိမ်နင်းရေးအဖွဲ့၊</p> <p>(ဂ) သီးနှံများ အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊</p> <p>(ဃ) မွေးမြူရေးအဖွဲ့၊</p>	<p>ဗဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါလုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည် -</p> <p>(က) တားဆီးနှိမ်နင်းရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့</p> <p>(ခ) အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးမှုအကောင်အထည်ဖော်ရေးစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့</p> <p>(ဂ) သီးနှံများ အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊</p> <p>(ဃ) မွေးမြူရေးအဖွဲ့၊</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	(င) ဆေးကုသရေးအဖွဲ့၊ (စ) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဖွဲ့၊ (ဆ) ကျောင်းသားလူငယ်များအားအသိပညာပေးရေးအဖွဲ့၊ (ဇ) ပြည်သူများအား ပညာပေး လှုံ့ဆော်ရေးအဖွဲ့၊ (ဈ) ဖမ်းဆီးခံရသော မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့၊ (ည) နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးအဖွဲ့၊ (ဋ) အခြားလိုအပ်သော လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ၊	(င) ဆေးကုသရေးအဖွဲ့၊ (စ) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဖွဲ့၊ (ဆ) ကျောင်းသားလူငယ်များအားအသိပညာပေးရေးအဖွဲ့၊ (ဇ) ပြည်သူများအား ပညာပေး လှုံ့ဆော်ရေးအဖွဲ့၊ (ဈ) ထိန်းချုပ်စာတုပစ္စည်းများ ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့၊ (ဋ) လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့၊
၈။	ပဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည် - (က) ပြည်နယ်/တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ၊ (ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးနှိမ်နင်းရေး အထူးအဖွဲ့များ။	ပဟိုအဖွဲ့သည် အောက်ပါဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ယင်းဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည် - (က) တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ်၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (သို့) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များ၊ (ခ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးနှိမ်နင်းရေး အထူးအဖွဲ့များ။
	အခန်း (၅) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူကို မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ဆေးကုသပေးခြင်းနှင့် မှတ်ပုံတင်ပယ်ဖျက်ခြင်း	အခန်း (၅) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူကို ဆေးကုသပေးခြင်းနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ပေးခြင်း
၉။	(က) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်သည့် ဌာန (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှါ အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ဆေးကုဂေဟာတွင် ဆေးကုသမှုခံယူရန် မှတ်ပုံတင်ရမည်။ (ခ) မှတ်ပုံတင်ထားသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား ဆေးကုသပေးရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် လိုအပ်သော အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ (ဂ) မှတ်ပုံတင်၍ ဆေးကုသခံယူသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရမည်။	(က) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်သည့် ဌာန၊ ဂေဟာ (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှါ အစိုးရအသိအမှတ်ပြု ဆေးကုသဌာန၊ ဂေဟာတွင် ဆေးကုသမှု ခံယူရမည်။ (ခ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား ဆေးကုသပေးရေးနှင့် ဆေးကုသမှုပြီးဆုံးပါက သက်ဆိုင်ရာပြုစုပေးထောက်ရေးစခန်းသို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့ရန်အတွက် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် လိုအပ်သော အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ (ဂ) ဆေးကုသခံယူသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရမည်။ (ဃ) ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်သည် ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သံသယရှိသူအား ပဏာမဆေးစစ်ချက် ခံယူရန်နှင့် ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း စစ်ဆေးတွေ့ရှိပါက ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရန် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
		<p>သည့် ဌာန၊ ဂေဟာ (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှာ အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အနီးဆုံးဆေးကုသဌာန၊ ဂေဟာသို့ ဆောလျင်စွာ ပို့အပ်ရမည်။</p> <p>(င) သက်ဆိုင်ရာရဲအရာရှိသည် ပဏာမဆေးစစ်ချက် ခံယူရန်နှင့် ဆေးကုသမှုခံယူရန် ပျက်ကွက်သူအား စိစစ်ပြီးလျှင်အပ်ပါက ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုစေသည့် အမိန့်ချမှတ်နိုင်ရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားရမည်။</p> <p>(စ) တရားရုံးသည် ပုဒ်မခွဲ (င) အရ လျှောက်ထားခြင်း ခံရသူအား ဆေးစစ်ချက်ခံယူနိုင်ရေးနှင့် ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်စေရေးအတွက် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုစေသည့် အမိန့်ချမှတ်နိုင်သည်။</p> <p>(ဆ) တရားရုံးသည် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူက ပုဒ်မခွဲ (စ) အရ ချမှတ်သော အမိန့်နှင့်အညီ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်း မပြုလျှင်ဖြစ်စေ၊ ချမှတ်သော ခံဝန်ချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ဆေးကုသမှုခံယူရေးနှင့် ပြုစုပျိုးထောင်ရေးတို့အတွက် ဤကိစ္စအလို့ငှာ ဖွင့်လှစ်ထားသော သက်ဆိုင်ရာ ပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ခြောက်လပို့အပ်သည့် အမိန့် ချမှတ်ရမည်။</p> <p>(ဇ) ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ပို့အပ်ရောက်ရှိလာသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကာလအတွင်း လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် တာဝန်ယူကုသ ပေးရမည်။</p> <p>(ဈ) မည်သူမဆိုဆေးဝါးသုံးစွဲသူ (သို့) ဆေးဝါးသုံးစွဲကြောင်း သိသယရှိသူနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့သို့ သတင်းပေးပို့ အကြောင်းကြားနိုင်သည်။</p>
၁၀။	ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမှ ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။	(ပုဒ်မ ၁၀ ကို ပယ်ဖျက်)
	အခန်း (၆) ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း၊	အခန်း (၆) ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း၊
၁၁။	လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ ဆက်လက်စောင့်ရှောက်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အောက်ပါကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည် -	လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြုစုပျိုးထောင်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အောက်ပါကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည် -

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(က) ဆေးကုသမှုခံယူနေသူများနှင့် ၎င်းတို့အား မှီခိုနေသော မိသားစုများအား လိုအပ်သလိုကူညီစောင့်ရှောက်ခြင်း၊</p> <p>(ခ) ဆေးကုသမှုခံယူပြီးသူများအား ပုံမှန်ဘဝသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိရေးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့် ဆက်လက်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စနစ်တကျနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းများပေးခြင်း။</p>	<p>(က) ဆေးကုသမှုခံယူနေသူများနှင့် ၎င်းတို့အား မှီခိုနေသော မိသားစုများအား တတ်စွမ်းသမျှကူညီစောင့်ရှောက်ခြင်း၊</p> <p>(ခ) ဆေးကုသမှုခံယူပြီးသူများအား ပုံမှန်ဘဝသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိရေးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့် ဆက်လက်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စနစ်တကျနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျွမ်းကျင်မှု သင်တန်းများပေးခြင်း။</p>
၁၁-က		<p>ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနများသည် ကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေး၊ စောင့်ရှောက်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံက သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ တရားမဝင်သယ်ဆောင်ရောင်းဝယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင် တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်းများတွင် ပါဝင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်များ၊ ပြဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီစေရေးတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆောင်ရွက်ရမည်။</p>
၁၂။	<p>ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ပုဒ် ၁၅ အရ ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသူများအား လိုအပ်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်များ သင်ကြားပေးခြင်းကို သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။</p>	<p>ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့သည် ပုဒ်မ ၁၅ အရ လူမှုအကျိုးပြု လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေသော ဆေးဝါးသုံးစွဲသူအား လိုအပ်ပါက ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ပေးခြင်းကို သော်လည်းကောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်များသင်ကြားပေးခြင်းကို သော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။</p>
	<p>အခန်း (၇) ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခြင်း</p>	<p>အခန်း (၇) ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခြင်း</p>
၁၃။	<p>ဤဥပဒေအရ အရေးယူသည့်အောက်ပါကိစ္စများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည် -</p> <p>(က) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး၊ ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ ကိရိယာများကို ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား ဖမ်းဆီးခြင်း၊</p>	<p>ဤဥပဒေအရ အရေးယူသည့်အောက်ပါကိစ္စများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည် -</p> <p>(က) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး၊ ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ ကိရိယာများကို ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား ဖမ်းဆီးခြင်း၊</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(ခ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်းများအားလွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ရရှိသောငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များကို ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း။</p> <p>(ဂ) ဘဏ်နှင့်ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင်ရှိသော ငွေရေး ကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်ရှုခြင်း၊ မိတ္တူကူးယူခြင်း။</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဓာတ်ခွဲစမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း။</p>	<p>(ခ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်းများအားလွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ရရှိသောငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များကို ရှာဖွေခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း။</p> <p>(ဂ) ဘဏ်နှင့်ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင်ရှိသော ငွေရေး ကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်ရှုခြင်း၊ မိတ္တူကူးယူခြင်း။</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဓာတ်ခွဲစမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း။</p> <p>(င) ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မှတ်တမ်းများကို ဆက်သွယ် ရေးလုပ်ငန်းများထံမှ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် မိတ္တူ ကူးယူခြင်း။</p>
၁၄။	<p>တည်ဆဲဥပဒေတရပ်ရပ်တွင် မည်သို့ပင်ပါရှိစေကာမူ ဘဏ် နှင့် ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများ သည် ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော ငွေကြေး၊ ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သော အမိန့်ရရှိလျှင် -</p> <p>(က) ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူခွင့်နှင့် သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်း ဆည်းခွင့်ပြုရမည်။</p> <p>(ခ) အရေးယူဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စမပြီးပြတ်မီ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်း များ၊ ငွေကြေးနှင့် ပစ္စည်းများအား မည်သူ့ကိုမျှ ထုတ် ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းမပြုဘဲ သတ်မှတ်ချက်များ နှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းထားရမည်။</p>	<p>တည်ဆဲဥပဒေတရပ်ရပ်တွင် မည်သို့ပင်ပါရှိစေကာမူ ဘဏ် နှင့် ငွေရေးကြေးရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများ သည် ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော ငွေကြေး၊ ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သော အမိန့်ရရှိလျှင် -</p> <p>(က) ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေး ကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူခွင့်နှင့် သက်သေခံပစ္စည်း သိမ်းဆည်းခွင့်ပြုရမည်။</p> <p>(ခ) အရေးယူဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စမပြီးပြတ်မီ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေရေး ကြေးရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်း များ၊ ငွေကြေးနှင့်ပစ္စည်းများအား မည်သူ့ကိုမျှ ထုတ် ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းမပြုဘဲ သတ်မှတ်ချက်များ နှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းထားရမည်။</p>
၁၄-က	-	<p>တည်ဆဲဥပဒေတရပ်ရပ်တွင်မည်သို့ပင်ပါရှိစေကာမူ ပြစ် မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက် မှတ်တမ်း များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သည့် အမိန့်ရ ရှိလျှင် ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းများမှ တာဝန်ရှိသူသည် ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော မှတ်တမ်းများကို ကြည့်ရှုစစ် ဆေးခြင်းနှင့် မိတ္တူကူးယူခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုရမည်။</p>
	-	အခန်း (၇-က)
		လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စေခြင်း
၁၅။	-	<p>ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည် ပုဒ်မ ၉၊ ပုဒ်မခွဲ (ဆ) အရ ဤ ကိစ္စအလို့ငှာ ဖွင့်လှစ်ထားသော ပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းသို့ ပို့အပ်ထားသည့် ကာလအတွင်း သက်ဆိုင်ရာ ပြုစုပျိုးထောင်ရေးစခန်း (သို့) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းက ထုတ်ပြန်ထားသော ညွှန်ကြားချက်နှင့် သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းကမ်းချက်</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
		<p>များကို ဖောက်ဖျက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် လူမှုအကျိုးပြုလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် သစ်ပင်ပန်းမန် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လမ်းတံတားများ ပြုပြင်ခြင်း၊ လူမှုရေးအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်း၍ အကျိုးပြုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်သူရှေ့မှောက်၌ နိမ့်ချခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သဘောမသက်ရောက်သည့် သတ်မှတ်ထားသော ဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်လျက် တစ်ရက် ၂ နာရီဖြင့် အနည်းဆုံး နာရီ ၂၄၀ မှ အများဆုံး နာရီ ၃၆၀ အထိ ကိုယ်တိုင် လုပ်အားဖြင့် အခမဲ့လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရမည်။</p>
	အခန်း (၈) ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ	အခန်း (၈) ပြစ်မှုနှင့်ပြစ်ဒဏ်များ
၁၅။	<p>ဆေးဝါးသုံးစွဲသူသည်ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနကသတ်မှတ်သည့်ဌာန (သို့) ဤကိစ္စအလို့ငှါ အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ဆေးကုဂေဟာတွင် မှတ်ပုံတင်ရန်ပျက်ကွက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ဆေးကုသရေးအတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်လျှင်ဖြစ်စေ ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၃ နှစ်မှ အများဆုံး ၅ နှစ်အထိ ချမှတ် ခြင်းခံရမည်။</p>	<p>(ပြစ်ဒဏ်ပါရှိသော ပုဒ်မ ၁၅ ပယ်ဖျက်)</p>
၁၆။	<p>မည်သူမဆို အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့် အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) ဘိန်းပင်၊ ကိုကားပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့်ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် အပင်တစ်မျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးခြင်း၊</p> <p>(ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် ပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများကို ဤဥပဒေအရ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊</p> <p>(ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် လက်ဝယ်ထားရှိသူက ခွင့်ပြုချက်မရှိသူ အား လွှဲပြောင်းပေးခြင်း။</p>	<p>မည်သူမဆိုအောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့် အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) ဘိန်းပင်၊ ကိုကားပင်၊ ဆေးခြောက်ပင်နှင့်ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါးဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် အပင်တစ်မျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးခြင်း၊</p> <p>(ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနက အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသောပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု ကြေညာထားသည့် ဓာတုပစ္စည်းများ (သို့) ယင်းသို့ထုတ်လုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းကိရိယာများကို ဤဥပဒေအရ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊</p> <p>(ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊</p> <p>(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် လက်ဝယ်ထားရှိသူက ခွင့်ပြုချက်မရှိသူ အား လွှဲပြောင်းပေးခြင်း။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>(င) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို အလွဲသုံးစွဲစေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ သွေးဆောင်ခြင်း၊ လှည့်ဖြားခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊ မလျော်ညီစွာ သုံးခြင်း (သို့) အခြားတစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း။</p> <p>(စ) ဤဥပဒေအရ သိမ်းဆည်းထားသော (သို့) ဝရမ်းကပ်ထားသော ပစ္စည်းကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း။</p>	<p>(င) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို အလွဲသုံးစွဲစေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ သွေးဆောင်ခြင်း၊ လှည့်ဖြားခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊ မလျော်ညီစွာ သုံးခြင်း (သို့) အခြားတစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း။</p> <p>(စ) ဤဥပဒေအရ သိမ်းဆည်းထားသော (သို့) ဝရမ်းကပ်ထားသော ပစ္စည်းကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း။</p>
၁၇။	<p>ဘက်နှင့် ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူသည် ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါပြုလုပ် မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား အရေးယူခြင်း မပြုနိုင်စေရန် စာရင်းလွှဲပြောင်းခြင်း၊ သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊</p> <p>(ခ) ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သော အမိန့်နှင့်အညီ ရှာဖွေသိမ်းဆည်းပိုင်ခွင့်ရှိသူအား သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူခွင့်၊ သက်သေခံပစ္စည်းသိမ်းဆည်းခွင့်ပြုရန်ငြင်းပယ်ခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများ၊ သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းထားသောငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များအား ဗဟိုအဖွဲ့ (သို့) သက်ဆိုင်ရာတရားရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ ထုတ်ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း။</p>	<p>ဘက်နှင့် ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူသည် ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါပြုလုပ် မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား အရေးယူခြင်း မပြုနိုင်စေရန် စာရင်းလွှဲပြောင်းခြင်း၊ သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊</p> <p>(ခ) ပုဒ်မ ၆၊ ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သော အမိန့်နှင့်အညီ ရှာဖွေသိမ်းဆည်းပိုင်ခွင့်ရှိသူအား သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုခွင့်၊ မိတ္တူကူးယူခွင့်၊ သက်သေခံပစ္စည်းသိမ်းဆည်းခွင့်ပြုရန်ငြင်းပယ်ခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေးကြေးရေးဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများ၊ သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် သိမ်းဆည်းထားသောငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များအား ဗဟိုအဖွဲ့ (သို့) သက်ဆိုင်ရာတရားရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ ထုတ်ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း။</p>
၁၇-က	-	<p>ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းများမှ တာဝန်ရှိသူသည် ဗဟိုအဖွဲ့က ထုတ်ဆင့်သည့်အမိန့်ရရှိပြီးနောက် ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက် မှတ်တမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် မိတ္တူကူးယူခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုရန် ငြင်းဆန်ခြင်း၊ ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ ထုတ်ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းပြုလုပ်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခံရလျှင် ထိုသူအား အနည်းဆုံး ၃ နှစ်မှ အများဆုံး ၅ နှစ်ထက် မပိုသော ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ရမည့်အပြင် ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည်။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
၁၈။	<p>ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုတစ်ခုခုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သက်သေခံပစ္စည်းသိမ်းဆည်းခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူသည် အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင်ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) မိမိအတွက်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးအတွက်ဖြစ်စေ တံစိုးလက်ဆောင်အဖြစ် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာကို တောင်းခံခြင်း၊ လက်ခံရယူခြင်း၊</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်မညီဘဲ လက်ခံရယူခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို အခြားသူတစ်ဦးဦးဖြင့် အစားထိုးခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား အရေးမယူဘဲထိန်းချုပ်ခြင်း၊</p> <p>(ဃ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်းကို ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ မသမာသောနည်းဖြင့် ပြောင်းလဲခြင်း၊ အစားထိုးခြင်း၊ ရောစပ်ခြင်း၊ ပစ္စည်း၏ အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်ကို မမှန်မကန်ဖော်ပြခြင်း။</p>	<p>ဤဥပဒေအရ ပြစ်မှုတစ်ခုခုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှာဖွေခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သက်သေခံပစ္စည်းသိမ်းဆည်းခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူသည် အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၅ နှစ်မှ အများဆုံး ၁၀ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည့်အပြင်ငွေဒဏ်လည်း ချမှတ်နိုင်သည် -</p> <p>(က) မိမိအတွက်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးအတွက်ဖြစ်စေ တံစိုးလက်ဆောင်အဖြစ် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာကို တောင်းခံခြင်း၊ လက်ခံရယူခြင်း၊</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ဥပဒေနှင့်မညီဘဲ လက်ခံရယူခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို အခြားသူတစ်ဦးဦးဖြင့် အစားထိုးခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား အရေးမယူဘဲထိန်းချုပ်ခြင်း၊</p> <p>(ဃ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်းကို ဖျောက်ဖျက်ခြင်း၊ မသမာသောနည်းဖြင့် ပြောင်းလဲခြင်း၊ အစားထိုးခြင်း၊ ရောစပ်ခြင်း၊ ပစ္စည်း၏ အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်ကို မမှန်မကန်ဖော်ပြခြင်း။</p>
၁၉။	<p>မည်သူမဆို အောက်ပါပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအားထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၀ နှစ်မှ အများဆုံးနှစ် အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ရမည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးကိုရောင်းချရန်အလို့ငှာ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ရောင်းချရန်ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ သဘောတူခြင်း (သို့) ရောင်းဝယ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း၊</p> <p>(ဃ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များကို တရားဝင်အသွင်သို့ ရောက်ရှိစေရန် လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်း။</p>	<p>မည်သူမဆို အောက်ပါပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအားထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၀ နှစ်မှ အများဆုံးနှစ် အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ရမည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးကိုရောင်းချရန်အလို့ငှာ လက်ဝယ်ထားခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊</p> <p>(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ရောင်းချရန်ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ သဘောတူခြင်း (သို့) ရောင်းဝယ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း၊</p> <p>(ဃ) ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ အကျိုးအမြတ်များကို တရားဝင်အသွင်သို့ ရောက်ရှိစေရန် လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်း။</p>
၂၀။	<p>မည်သူမဆို အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှု ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၅ နှစ်မှ အများဆုံး နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်အထိဖြစ်စေ၊ သေဒဏ်ဖြစ်စေချမှတ်ရမည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊</p>	<p>မည်သူမဆို အောက်ပါပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှု ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁၅ နှစ်မှ အများဆုံး နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ ထောင်ဒဏ်အထိဖြစ်စေ၊ သေဒဏ်ဖြစ်စေချမှတ်ရမည် -</p> <p>(က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ပြည်ပမှ တင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့တင်ပို့ခြင်း၊ ယင်းသို့ တင်သွင်းခြင်း၊ တင်ပို့ခြင်းပြုလုပ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း။	(ခ) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ပြည်ပမှ တင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့တင်ပို့ခြင်း၊ ယင်းသို့ တင်သွင်းခြင်း၊ တင်ပို့ခြင်းပြုလုပ်ရန် ဆက်သွယ်ခြင်း။
၂၁။	မည်သူမဆို ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ ပူးပေါင်းကြံစည်ခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း ပြုလျှင်ဖြစ်စေ၊ ပြစ်မှုတစ်ခုခု ကျူးလွန်ရာတွင် အားပေးကူညီခြင်း ပြုလျှင်ဖြစ်စေ ယင်းပြစ်မှုအတွက် ဤဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းခံရမည်။	မည်သူမဆို ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ ပူးပေါင်းကြံစည်ခြင်း၊ စည်းရုံးခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း ပြုလျှင်ဖြစ်စေ၊ ပြစ်မှုတစ်ခုခု ကျူးလွန်ရာတွင် အားပေးကူညီခြင်း ပြုလျှင်ဖြစ်စေ ယင်းပြစ်မှုအတွက် ဤဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းခံရမည်။
၂၂။	ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ရာတွင် အောက်ပါအကြောင်းခြင်းရာတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်လျှင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူသည် ထိုကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အများဆုံးပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခြင်းခံရမည် - (က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးမူခင်းများ ကျူးလွန်သည့် ပြည်တွင်းပြည်ပပိုက်၊ အုပ်စု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်း (သို့) ထိုပိုက်၊ အုပ်စုများနှင့် ဆက်သွယ်ပြီးပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်း၊ (ခ) လက်နက် (သို့) ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ကိုင်တွယ်အသုံးပြု၍ ကျူးလွန်ခြင်း၊ (ဂ) ကျူးလွန်သည့်ပြစ်မှုတွင် အသက် ၁၆ နှစ်မပြည့်သေးသော ကလေးသူငယ်ကို အသုံးပြုခြင်း၊ (ဃ) ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၏ ရာထူးအရှိန်အဝါ (သို့) လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြု၍ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း (သို့) ပြစ်မှုကျူးလွန်စေခြင်း။	ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ရာတွင် အောက်ပါအကြောင်းခြင်းရာတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်လျှင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူသည် ထိုကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အများဆုံးပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခြင်းခံရမည် - (က) မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးမူခင်းများ ကျူးလွန်သည့် ပြည်တွင်းပြည်ပပိုက်၊ အုပ်စု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်း (သို့) ထိုပိုက်၊ အုပ်စုများနှင့် ဆက်သွယ်ပြီးပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်း၊ (ခ) လက်နက် (သို့) ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ကိုင်တွယ်အသုံးပြု၍ ကျူးလွန်ခြင်း၊ (ဂ) ကျူးလွန်သည့်ပြစ်မှုတွင် အသက် ၁၆ နှစ်မပြည့်သေးသော ကလေးသူငယ်ကို အသုံးပြုခြင်း၊ (ဃ) ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၏ ရာထူးအရှိန်အဝါ (သို့) လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြု၍ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း (သို့) ပြစ်မှုကျူးလွန်စေခြင်း။
၂၃။	ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှု ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရသူသည် ယခင်က ယင်းပြစ်မှုဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံခဲ့ရလျှင် ထပ်မံကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အများဆုံးပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခြင်းခံရမည်။	ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှု ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရသူသည် ပုဒ်မ ၁၆ မှ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြစ်မှုတစ်ခုခုဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံခဲ့ရလျှင် ထပ်မံကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အများဆုံးပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခြင်းခံရမည်။
၂၄။	တရားရုံးသည် - (က) ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျှင် ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး၊ ငွေကြေး၊ ကိရိယာ၊ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်း၊ ယာဉ်၊ တိရစ္ဆာန်ကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ်သိမ်း	တရားရုံးသည် - (က) ပုဒ်မ ၁၆ မှ ပုဒ်မ ၂၁ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသော ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျှင် ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး၊ ငွေကြေး၊ ကိရိယာ၊ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်း၊ ယာဉ်၊ တိရစ္ဆာန်ကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ်သိမ်း

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
	<p>ယူခြင်း (သို့) ဖျက်ဆီးခြင်း (သို့) သတ်မှတ်ချက်များ နှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲခြင်းပြုသည့် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။</p> <p>(ခ) ပုဒ်မ ၁၉ (သို့) ပုဒ်မ ၂၀ အရပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျှင် သက်သေခံ ပစ္စည်းအဖြစ်သိမ်းဆည်းထားသော ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ် သိမ်းယူသည့်အမိန့်ကို ချမှတ်ရမည်။</p>	<p>ယူခြင်း (သို့) ဖျက်ဆီးခြင်း (သို့) သတ်မှတ်ချက်များ နှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲခြင်းပြုသည့် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။</p> <p>(ခ) ပုဒ်မ ၁၉ (သို့) ပုဒ်မ ၂၀ အရပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျှင် သက်သေခံ ပစ္စည်းအဖြစ်သိမ်းဆည်းထားသော ပြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ် သိမ်းယူသည့်အမိန့်ကို ချမှတ်ရမည်။</p>
၂၅။	<p>တရားရုံးသည် -</p> <p>(က) ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်တတ်သူ (သို့) ကျူးလွန်ကြောင်းကျော်စောသတင်းရှိသူအား ၃ နှစ်ထက်မပိုသောကာလအတွင်း ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်စေရန် နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ခံဝန်ချုပ် ချုပ်စေရန် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။</p> <p>(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ချမှတ်သော ခံဝန်ချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ခံဝန်ချုပ် မချုပ်ဆိုလျှင်ဖြစ်စေ ထိုသူအား ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး ၁ နှစ်မှ အများဆုံး ၃ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည်။</p>	<p>တရားရုံးသည် -</p> <p>(က) ပုဒ်မ ၁၅ မှအပ ဤဥပဒေပါပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်တတ်သူ (သို့) ကျူးလွန်ကြောင်း ကျော်စောသတင်းရှိသူအား သုံးနှစ်ထက်မပိုသော ကာလအတွင်း ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်စေရန် ခံဝန်ချုပ်ချုပ်ဆိုစေရမည်။</p> <p>(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ချမှတ်သော ခံဝန်ချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ခံဝန်ချုပ် မချုပ်ဆိုလျှင်ဖြစ်စေ ထိုသူအား ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး ၁ နှစ်မှ အများဆုံး ၃ နှစ်အထိ ချမှတ်ရမည်။</p>
	-	အခန်း (၈-က)
		ရန်ပုံငွေထူထောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း။
၂၅-က	-	<p>ဗဟိုအဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် -</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စု၏ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ဘဏ္ဍာခွဲဝေချထားပေးငွေနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်း ပြည်ပမှ စေတနာရှင်များက လှူဒါန်းသော ငွေကြေးများဖြင့် ရန်ပုံငွေထူထောင်နိုင်သည်။</p> <p>(ခ) နိုင်ငံတော်က ထောက်ပံ့သော ပစ္စည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ စေတနာရှင်များက လှူဒါန်းသော ပစ္စည်းများကို လက်ခံ၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည်။</p>
၂၅-ခ	-	<p>ဗဟိုအဖွဲ့သည် -</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာ ခွင့်ပြုငွေမှအပ ရန်ပုံငွေထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြည်ထောင်စု စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးနှင့် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ရမည်။</p>

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
		(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) ပါ ရန်ပုံငွေမှ အရအသုံးဆိုင်ရာ စာရင်း ဇယားများကို ဘဏ္ဍာရေးလုပ်နည်းလုပ်ထုံးများနှင့်အညီ ပြုစုထားရှိပြီး ပြည်ထောင်စု စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံး၏ စစ်ဆေးခြင်းကို ခံယူရမည်။
၂၅-ဂ	-	<p>(က) ပုဒ်မ ၂၄၊ ပုဒ်မခွဲ (က)နှင့် (ခ) တို့အရ ပြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေကြေး၊ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်း (သို့) မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ် သိမ်းဆည်းပါက ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေသို့ ပေးသွင်းရမည်။</p> <p>(ခ) ဗဟိုအဖွဲ့သည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ပေးသွင်းခဲ့သည့် ရန်ပုံငွေ၏ ရာခိုင်နှုန်းတစ်ရပ်ကို မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကာကွယ်တားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။</p>
	အခန်း (၉) အထွေထွေ	အခန်း (၉) အထွေထွေ
၂၆။	<p>မည်သူမဆို အောက်ဖော်ပြပါ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ယင်းနှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်ဖြစ်စေ၊ ယင်းသတ်မှတ်ချက် ထက်ပို၍ဖြစ်စေ လက်ဝယ်ထားလျှင် ရောင်းချရန်အလို့ငှာ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း မှတ်ယူရမည် -</p> <p>(က) ဘိန်းဖြူ(ဟယ်ရိုးအင်း) ဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ခ) မော်ဖင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဂ) မိုနီအက်စီတိုင်းမော်ဖင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဃ) ပုဒ်မခွဲ (က)၊ (ခ) နှင့် (ဂ) တို့ပါ မူးယစ်ဆေးဝါး စုစုပေါင်းသည် သုံးဂရမ် (သို့) ယင်းတို့အနက် နှစ်မျိုးပေါင်းသည် သုံးဂရမ်၊</p> <p>(င) ဘိန်းစိမ်း (သို့) ပြုပြင်ထားသော ဘိန်း (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်းဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊</p> <p>(စ) ဆေးခြောက် (သို့) ဆေးခြောက်အဆီ (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်းဖြစ်ပါက နှစ်ဆယ့်ငါးဂရမ်၊</p> <p>(ဆ) ကိုကာရွက်ဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊</p> <p>(ဇ) ကိုကင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဈ) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအတွက် အခါအားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍သတ်မှတ်ထားသော အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်။</p>	<p>မည်သူမဆို အောက်ဖော်ပြပါ မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို ယင်းနှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသော အလေးချိန်၊ ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်ဖြစ်စေ၊ ယင်းသတ်မှတ်ချက် ထက်ပို၍ဖြစ်စေ လက်ဝယ်ထားလျှင် ရောင်းချရန်အလို့ငှာ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း မှတ်ယူရမည် -</p> <p>(က) ဘိန်းဖြူ(ဟယ်ရိုးအင်း) ဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ခ) မော်ဖင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဂ) (ပယ်ဖျက်)</p> <p>(ဃ) ပုဒ်မခွဲ (က) နှင့် (ခ) တို့ပါ မူးယစ်ဆေးဝါးနှစ်မျိုးပေါင်းသည် သုံးဂရမ်၊</p> <p>(င) ဘိန်းစိမ်း (သို့) ပြုပြင်ထားသော ဘိန်း (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်းဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊</p> <p>(စ) ဆေးခြောက် (သို့) ဆေးခြောက်အဆီ (သို့) ယင်းနှစ်ခုပေါင်းဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊</p> <p>(ဆ) ကိုကာရွက်ဖြစ်ပါက တစ်ရာဂရမ်၊</p> <p>(ဇ) ကိုကင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဈ-၁) စိတ်ကြွရှူးသွပ်ဆေးဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဈ-၂) မက်အက်ဖီတမင်း ဟိုက်ဒရိုကလိုရိုက် (အိုက်စ်) ဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p> <p>(ဈ-၃) အက်ဖီဒြရင်း (သို့) ဆူဒိုအက်ဖီဒြရင်းဖြစ်ပါက သုံးဂရမ်၊</p>

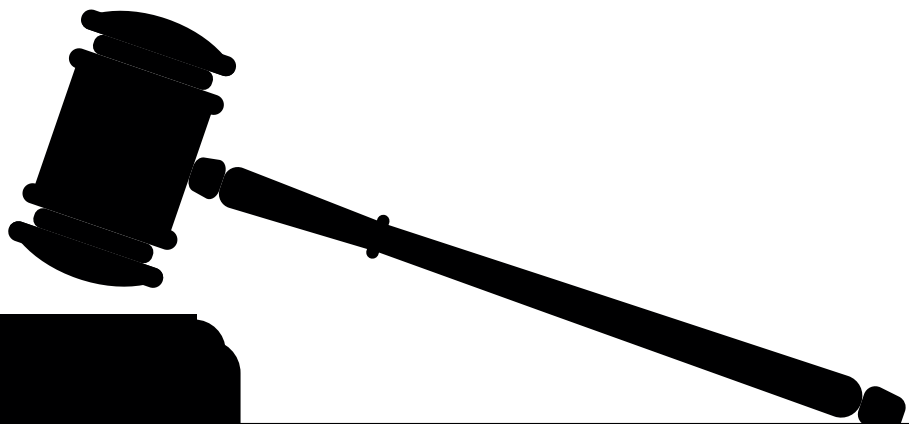
အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
		(စု) ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအတွက် အခါအားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍သတ်မှတ်ထားသော အလေးချိန်ပမာဏ (သို့) အရေအတွက်။
၂၇။	ဤဥပဒေအရ တရားစွဲဆိုတင်ပို့သော ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် သက်သေခံပစ္စည်းသည် တရားရုံးရှေ့သို့ တင်ပို့ရန်မလွယ်ကူသော ပစ္စည်းဖြစ်ပါက ယင်းသက်သေခံ ပစ္စည်းကို တရားရုံးရှေ့သို့ တင်ပို့ရန်မလိုဘဲ မည်ကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်းထားကြောင်း အစီရင်ခံစာ (သို့) သက်ဆိုင်ရာ အခြားစာရွက်စာတမ်း အထောက်အထားများဖြင့် တင်ပြနိုင်သည်။ ယင်းသို့တင်ပြခြင်းကို တရားရုံးရှေ့သို့ သက်သေခံ ပစ္စည်းတင်ပြဘိသကဲ့သို့ မှတ်ယူကာ သက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးက ဥပဒေနှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲသည့် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။	ဗဟိုအဖွဲ့၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆောင်ရွက်ရမည်။
၂၈။	ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အောက်ပါကိစ္စများနှင့် မသက်ဆိုင်စေရ - (က) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများပြုလုပ်ခြင်း၊ (ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထုတ်လုပ်ရန်၊ သုတေသနပြုလုပ်ရန် (သို့) ဆေးကုသရန်အလို့ငှာ သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းများနှင့်အညီ အသုံးပြုခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ ပြည်ပနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ (ဂ) သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်ရ ဆရာဝန်တစ်ဦး၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ခွင့်ပြုထားသော မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို သုံးစွဲခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း။	ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အောက်ပါကိစ္စများနှင့် မသက်ဆိုင်စေရ - (က) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများပြုလုပ်ခြင်း၊ (ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထုတ်လုပ်ရန်၊ သုတေသနပြုလုပ်ရန် (သို့) ဆေးကုသရန်အလို့ငှာ သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းများနှင့်အညီ အသုံးပြုခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ပေးပို့ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပမှ တင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ ပြည်ပနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ (ဂ) သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်ရ ဆရာဝန်တစ်ဦး၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ခွင့်ပြုထားသော မူးယစ်ဆေးဝါး (သို့) စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးကို သုံးစွဲခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း။
၂၉။	ဤဥပဒေဖြင့် ရုပ်သိမ်းလိုက်သည့် ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများ ဥပဒေအရ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာများ၊ အမိန့်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များကို ဤဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သမျှ ဆက်လက်ကျင့်သုံးနိုင်သည်။	ဤဥပဒေဖြင့် ရုပ်သိမ်းလိုက်သည့် ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများ ဥပဒေအရ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော နည်း ဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာများ၊ အမိန့်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များကို ဤဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သမျှ ဆက်လက်ကျင့်သုံးနိုင်သည်။

အခန်း/ ပုဒ်မ	၁၉၉၃ ခုနှစ် ဥပဒေ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၇)	ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄)
၃၀။	<p>ဤဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် -</p> <p>(က) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနသည် အစိုးရအဖွဲ့၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် နည်းဥပဒေများ၊ လုပ်နည်းလုပ်ထုံးများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။</p> <p>(ခ) သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ဗဟိုအဖွဲ့သည် လိုအပ်သော အမိန့်ကြော်ငြာစာများ၊ အမိန့်များ၊ ညွှန်ကြားချက်များကို ထုတ်ပြန် နိုင်သည်။</p>	<p>ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် -</p> <p>(က) ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် နည်းဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းနှင့် စည်းကမ်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။</p> <p>(ခ) ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနတို့သည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။</p>
၃၁။	<p>၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများဥပဒေကို ဤဥပဒေဖြင့် ရုပ်သိမ်းလိုက်သည်။</p>	<p>၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများ ဥပဒေကို ဤဥပဒေဖြင့် ရုပ်သိမ်းလိုက်သည်။</p>
	<p>(ပုံ) သန်းရွှေ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့</p>	<p>(ပုံ) ထင်ကျော် နိုင်ငံတော် သမ္မတ ပြည်ထောင်စု သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်</p>

(စီမံချက် ကန့်သတ်)